

SOUHY O ČEŠTINĚ



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Citát Krook

O svěradnosti
naroda

Jedli takový národ samovolně nebo přinucením cizine se oddá, dogista Tak dleho jeho žiwobyť w krásné polowičátosti a nedozralosti zůstáwati bude, dokud se ^{MORAVSKÉ} k národnosti své ^{ZEMSKÉ} neuvrátí, ^{MUSEUM} buď docela neodnárodí.

Krook T₁ (1823), Oknašeni 7
T₁ T₁

Citát Krok

vratit čestně její
funkci v odbor. l-ře

Nám jen zbyvá, naš' vyborný a všeho podivený
hodný gazyk, jenž přirozeně národovládným
osudem skrze několik století z obytné učenc-
kého takměř vyobcování byl, a jen o samotu,
nepříkorně ostatným gazykem pokračoval,
svorným myslí a vůlí sjednocením tak
zapravití a udobití, jak přitomný stav
vědomectva zde, tak se pojednau tam
postavíme, kamby dlabá a laudawa' cesta
pozdě přivedla.

Krok IV (1823), 8 Označení

Citát Krok

Wzdělání Čechů
jiným j-ím

Národ Českoslávanský válný počet vzdělanců
a hlav duštipných w sobě chová, gih
wšak vzdělanost cizím jazykem, nejwice
německým nebo latinským, jest získána.
W takovém též jazyku býwá gegich wědec-
ké obcowání.

Tím se stává, že w našem národu wíce než w kte-
reinkoli jiném sprostota a vzdělanost se dělí; a takowa
mezera mezi oběma se uachází, že, komu osud nepopřal
od vlády své prostředkem cizího jazyka vyššího vzdělání
sobě dobytí; ten u pozdějším věku života své ho k samotnému
y.

Lid. nov. 8/11 1930 - Nuč

„Je to dobrý, a na výsost ušitečný“ doplně
vaše řeči...“

in Jaros, Zátišánské desáty roční, 1
Nuč 10, 1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB - pojiti' Brusa

" Označení o Brusu, šolem matičním vydání, neobavující
spis-e nízádnyim způsobem, rozvržení předmetu, formu a
sestavení jeho docela při vůli spis-ové zřetelněji, aby
pento tím svobodněji úlohu důležitou vykonati mohl "

Redakce ČČM ze Světice Malého

ČČM 21/1 1847 501

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ - opírá se o autoritu Baudouina
nafi. u úsluvi se slovu dáti (Kulovet správne
čítiny²)

MB³

107

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ - o cizích slovech

"Hojněji ve slovnice všimáme si slov cizích,
šera'be nahrazovati domácími, zvláště
takových, je kterým druží se u slovi' učešlá'.
Nebylá se to arci název udečků a slov
cizích, u nás jsoud nenahraditelnyh" "

MORAVSKÉ MB³ Přídm. 1
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ - o selonování cizích jmen vlastních

"pauze práva anarchie"

fokus o normování:

Erben, Vrbátek, Kvíčala, Tomek, Ed. Kovobuz,

Šohaj, Z. Šumard, V. Zelený, Lefari, Svoboda

pro Brus napřal Svoboda, Eberly se opřel o "focudus"

Skupiny výše uvedené!

domise ho publikuje jako spjedurovací fokus

MORAVSKÉ
MBA X - XI
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² - oddíl o slovníku cizích jmen

nizně uvaž na rozsah oddílu

většinou doporučovali jen hlavní pravidla
slovníci

fonetiku v převod. rozsahu a laborat

Svoboda

frýpjeu rodušni, drobne vyřizky slovnič
všech jmen, o nichž se foje duvra

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB²
III-IV

MB² - o Čelakovského Uudrovi

"slovnímu překladačství cizích, zvláště německých přísloví
a frází jazyk náš nemato se znesvárňuje. U uudoá' přísloví,
obsažená v Čelakovského Uudrovi jazyko česka,
nemají-li ofory na žádncím jinodlovandém a protivují-li
se upřadrcím, hrasem nebo fořídrcím slov duchu českelum,
překládati jest za podstřela' nebo dokonce za uedřra'"

[řada dokladů]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² 210, 30

MB² - dobří' fisoratelé'

příklady na dobře' souvise' spir-e: Palach', Tomeš', Zelens' aj.,
"jiné stary' fisoratelé' v té' věci [v uživatelní' zkratky' se
zájmem] gly vzorem"

MB² 276

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ - uznává autoritu hlavnice

Gebauerov

hl. v tvarosloví

fuše' zárovi. fem. - na

-t
-rt
-st

MB³ Podíl. 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB1 — o framenech dobladi

Jg SLE

Julianovi che' frace

ste. famelky nové y dase', al. SLE, Hus,
Skala, K. Žer.

MB1 XIII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ - vzťah ke Slavické cís.

79. : spis 16. st. hlavný školou j-a físemu let
spis-é 16. st. se podchytili od stí. ulny 5/4.

frijali zvladnutí z lat., dokonce napodobovali.
lat. vzory

Václav, Blah, Vel, Karel st. z Čer.

„frijšfirobili ty obraty, pē z lat. do cís.

fíve adli, povaze j-a našeho, tak zē

mu dokonce na újmu nejšou “

MB 7 VII

MB 1 o soudretivosti destiny

„hlavní zvláštnost j-a u nás záleží v jeho
soudretivosti; jest třeba tedy zejména naproti
němčině, jž více k abstraktnosti se chýlí,
nemalé opatrnosti, až bychom materiálně své
přirozenou její povahu zachovali.“

„Zejména ve slohu abstraktním varovati se
nemá jest přílišné stručnosti, jž k povaze
j-a náležo se příliš a zbytečnosti potřebue“
Publikovala “ MB 1 XII

MB¹ - kriterium
měřítkem spolevnosti starší' det.
v syntaxi rejn. Sboš. a j. spis-e' 74. st.
při spis-e' 15., 16. až do 1. pol. 17. st.



MIB^{VI}

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ - ^{historia} města správnosti.

„spis. měl státi se dob. až do času Koumáreho,
zajm. tedy čet. klassická tak nebena“

„mluva obecna' lidu Českoslovau.“

„Sde ta vestač, i analogie ostatních j-ů
Slovau.“

MB¹ VI

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ - o mládeži lid.

„K mládeži lid. vůbec zřejmě obracováno filieji,
než se stalo ve vydání předchozích.“

MB³ Předml 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Učitelice církevní - širší sbor

ustavení se 9/11 1870

„filie' poradí o to, jak by zvažující se
nesprávnosti j-ové brániti se mělo“

20/6 1871

usnesení, aby byla zřízena "Lomice k sepsání
Bram j-a číselto“

(MB¹ III)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB
Katedra cívky - komise & seřadní Průmysl - složení

Zvoleni: ^{prof.} J. Gebauer, ^{prof.} M. Hattala, ^{prof.} B. Jedlička,
Kott, zem. škol. insp. Svoboda, sekretář Špatný
řed. Špatný, prof. Tiefenb., řed. Zelený, prof.
Zimund

(MB III)

červen 1872 Špatný a Špatný vystoupili z komise (jina' zasedání)
vystoupili: prof. Hylmar, prof. Vinohradský
1873 prof. V. Zimund omezení, v říjnu +
červen 1873 vystoupili z komise prof. Hattala a prof. Jedlička
přestal chodit do schůzí Vinohradský (jina' frakce)
noví členové od 1873
prof. Fr. Valocha, Otakar Ševčík, Jindřich Wiedersle
od prosince 1874 řed. Jan Lepár (v úvodu "zales učen
spis. f-a c. "včetně učených")
1875 + Zelený, Wiedersle

1/.

MB

Sbor musejní pro něč a b-ru c.

1845 vypočet ceny na složení díla, v němž by se vložily
větší chyby proti správnosti u des. spis-u
nikdo se nemohl

podle Zeleného MB¹ IV,


MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

frštevky komisi fis MB

1) obsahovaly "některé běžné záležitosti s opravami, na pouhém zdání zastávaných záležitostí"

2) "opravovaly chybné obraty ve spis. věci fonoči dohledáv, jež se spis-ov dohledá vyňatý 55"

ad 1) nequostní záležit. od prof. Ebla (farář v Jetršovicích)
spis. P. Douby

nevní frštevky K. Otman (farář v Pózdni)

ad 2, obširně od prof. J. Maška (Jindř. Hradec)

od prof. Š. Šum. tábor.

od prof. Kálba (Praha)

■ quart. od prof. Rissa (Jičín) aj.

MB[?] IV-V

MB¹ - frameny

„hledáno tu především ke platným frackům Jungmannovým,
Semberovským, Melišovským, Malého a j.“

od r. 1873 nové fracke brunic.: Kosina, Bartos^V („jehož fracke
komiteta uvažovala poskytnout“), Javůrek, Marek,
Kotšmich, Práche a j.

VI

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ - spisob sestavování - urovnění

Commissionální spisob⁴

"všechnu materiál v plněch fondách bedlivě rozobírat
a urovnávat je"

členové komise předložili: s společ. posouzením čistoty
zdlouhavost

od zač. 1873 fondy tetuší Sažky, Hřden

urovnění na zač. 1876

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ VI

MB1 — technika slovníku obsahujícího opravy
hlavní opravy syntakt. a lexikální
jako třeba zpravidla tvar chyb. a po něm oprava
pojata i užit. slova užit. a s tím přípojená dobrá
část frází
vylučena terminologie (domě term. gram.)
rozličný výrazy spr. a tabové, které lze připsati
pro slohový sloh frónarvod.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB1

XI

MB² o MB¹

malé učestnosti vzdělaného občanstva"
části první kritika
rychlý odbyt (potřeba nové vyd. už na Louci
r. 1877)

MB² III

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² - Zomise & jeho vydání

Jan Kosina (nový člen)

Václav Svoboda, Václav Hylmar, Frant.

Kott, Frant. Patocsa, K. Treftrunk

hl. red. Hylmar

MB² III

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² - příběh dvanácti ze Svaté země

— Bartoš (komerčník)

Jak. Malý (ČCH)

Fr. Lepář (řed. gymn. jicín.)

Frant. Vymazal (brno)

Václav V. Zelený (stud. na univ. praž.)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² III

MB1 - o fúrcine "nářazy" spis. čís.

"nemala' nářaza naši' spis. řěči: vzešla z toho,
že mnozí spisovatelé, nedbajíce ve chvatu
svých literárních prací funkčích a učitelích
vyjadřání obřech, suazili se, dle časovitých
spisov. cizích novoz vsete' shroucene'
& slozite' dišce jejich napodobovati."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB1 XII

[1877]

MB¹ - vztahe c. 8 lat. a učin.

„duch jaz, ktoré klasici želi urobiť naši učené“
v se' učené na odpor, jako povaha Hecí učené“

MB¹ VII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² - nový materiál

— z Slovníku Kottova
narod. fis. Surovců

z framení starších, zejm. Chelč.

aj.
„taž rozmuozen material zrusu znamenite,
zejména v oddělení lexikálního“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB² III

MB³ - historie yda'm'

frá'm' uarlatatele y. Otty
vyzva'm' ja d'atatele Cratice / Česke' y. Empera
Rowise (1891)

stari c'lenove' V. Hylmar, Fr. Kott, Fr. Patoc'ka

novi: za tiefotuzra Fr. Bilý

za V. Svobodu Ant. Truhlár (buzý odstoupil)

za y. Kosinu Jan V. Nováček

text frifrasen do jara 1893

red. V. Hylmar

MB³ Přední 1

MB³ - difference proti MB^{1,2}

velmi podstatně se liší

všichni články by namnoze uflně přepracovány
a především hlavně formě praktické

„ nauky teoretické uvedeny na místě, s vysvětle-
ní chyb formou „

nová část frázíma

velmi
s význačnou část o slovním azide jmen
jmena v zájmu do slovním

hojněji uváděny u každé za cizí slova

MB³ Průběh 1

MB.¹
kritera H.B

"... aly ^{ve}veridlem spávnosti j-ové gla spisovna'
něcī starších dob až do času Komeunketo, zejména
tedy čestina klasická tak řečná; avšak i ruřva
obecná lidu československého, a, kde ta nestací,
i analogie ostatních jazyků slovanských."

MB¹ MŮRAVSKÉ
ZĚMSKÉ
MUZEUM

... než i...
... také!...

6
VIII

MB¹ - foner, & mluvní obecne'

2. čl. řísne a říslovi

„nešlo lze bojující užiti tohoto zdroje & oboha-
ceni j-a uánelo, protože dale Ety jako co do
syntaxe méne prozoumdny jsou než co
do tvorby“

MB¹ VII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ortoefie — z předurčenými výsledky

„nemí naprosto třeba, aby se vyřkovaly souhlasně všechny“

$c(t)uost$, y/sme , $s(t)Eviti$, $(v)_{(s)}Eviti$, $mu(z)S\mathcal{E}'$,
 $fra(z)S\mathcal{E}'$, $dm(z)stve$ aj.

MB² 234, 3 347

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB³ - v parisum střední cesta

"... Romie držela se jasně uprostřed mezi
stanoviskem právně Conservativním a novotářským?
trvala na stanovisku Jungmannově a Palackého,
pokud se šlo o rozvoj jazyka, a měla za
hlavní úkol jazyk dovést do veleslavinské, při tom
však zároveň přístupná byla novotám v obřadu,
jichž potřeba uznává se prodloužením času a
novodobým rozvojem literatury. 7

MB³ Předml 2

M13¹ - próbi puristického brajantem

„Bras naš ... daleč jest včeli brajanti
puristický, a nemí pochý, že velefrásky
a úžlostivým opravám jazyka rovněž
tak málo fo chuti bude, jāk spisovateli
takovými, zejména kosmopolitické' myšli
veliké' zoldstnosti, velvnicke' velmi ne-
pohodlné' jóni.“

M13¹ XIII

MB¹ - o „rozkojčovalni“ spis. j-a

„tak, aly vnitřní a zevnitřní tvářnost j-a, bez toho
dísti volnosti dopouštějící, se nemusila
nebo potufovat proti období (analogii) j-a,
prohlašovali. Golem se tomu proti duchu j-a
kamice schvátala mnohé nové výrazy, pokud se
neřící duchu j-a

M¹³ VIII
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ o styluch difereenci

" Jesti spis. pazy, zejména v oboru ved. l-ry,
spolu uvidlem usdelanosti... " "sloh vysoky"
"spravny, klassicky sloh"

X "sloh lehky, jenz vlaste jadrilahu obecneho
lidu slouziti ma, jiste volnosti slybiche
dofousi, jadrilaha tato nezgme' zretelnosti
napomena"

MOHAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ XI - XII

→ "sloh vyssi"
MB² XIII

Subst. verb. →
MBT -

inf.
přechod.
přičesti
přid. jm.

cele' vety
jine' obraty

"Svědci' pak místo podst. jmen slovesného jazyka
má k tomu křep infinitiv nebo přechodný, přičesti'
a přid. jm., a neb drubdy i cele' vety a
jine' obraty."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 61

+ supinum 277
⊕ 370

Subst-verb.

"Abstraktní povaha slohu německého jeví se u nás jine' než v loj-
netu užívání podstatných jmen slovesných, jež v čistě z pravdě
samohláskou i' se končí. Netřeba říci, ačkoli se takový jmenem
podstatným, zvláště ne slohu vědeckém, vyhl'bal; dodávají
slohu důležitý náležitě stručnosti. Avšak toho sluší při nich
důst, ačkoli jich neměly používat, protože se proti
konkrétnímu názvu jazyka českého a důležitý, dokonce i proti rozumi-
telnosti slohu." MB¹ 61

"V noupi' době rozuměla se, zvláště ne slohu uřednickém a novinář-
ském měrou přílišnou užívání podstatných jmen slovesných.
Její se tak nepříjemně působení užívání, když se z ní říká da' věme,
dávají před neurčitý způsob slohu vlně středního, zvláště slohu jmen
podst. i' jedná při tom vše ducha j- a něm; který vlně z abstraktním
se vyjadřoval, kteréžto jazyk český, mnoho konkrétní slova a obraty. Kromě
toho více podst. slova v -ání a d. mají stejné pádové koncovky,
a tím vzniká nejasnost zvláště když se konají " ... ne užívá
vědecké " dodávají důležitý slohu náležitě stručnosti; " ^{zvláště} MB³ 70

MB^{1,2} - obrana synonymie

↳ Tareš^① buchlejš' zli', onen za'visti', onen z buševu^②, onen
z la'omstva^②, onen v Eade's^③ bušibue' leuosti

„Příklad tento jest dokladem toho, jak myšlen jest tam,
kde více vzez. sbejueho smyslu se uvažuje, chtějí jen
jednu forbedřiti; slo h to vše pohodlnější, avšak volnosti
historie velmi na šlechtu“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB¹ 179, 252

MB' o terminologii

"velikých oprav, ba úplně nové formy jistě
v naší terminologii a fraseologii viděti,
zvláště v naukách reálných, v nichž za
naši doby znamenitě rozhojněl se jazyk
naš"

v Brnu není term. obsažena

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

MB' XI

MB¹ - fršti ustanuti spis. j-a

"Kam by novověký stylista, jsa dbalý slohu správného,
dospěl, když myšlel uřadím jeho spis. jazyk taková
fonta uřádal, že by při každé moderní myšlence
nevěda, jak ji vyjádřiti, ustanovně oblékati se
musil fo slovnících a bresech, jen na staré
řeci zosnovaných? Jest třeba mu takové volnosti,
abysám mohl spis. jazyk rozhojňovati a material
jeho uměti. Tato vlastnost nemějí j-u u nás
žádná pravidla odniti, jonevadž jest hlavní
podmínkou dalšího života jeho."

MB¹ VIII

M13' - o kolísání při užívání variant

[ukládá se o ci // ce v frjatyeli ^{sulst.} ~~svach~~
- ni // ny v - u - adj.]

" V takových věcech jest třeba připustiti
spis-ovu volnost, až spis. rbc' bud' souvenieuci'
neb nejarou autoritou na jednom tvaru se
ustali. Vždyť rozdily takové spis. j-u ani
na ujmu nepou, u dotyčajice se vlasten
fovaly jeho.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

M13' IX
—

MB7 - o vývoji spis j-a

"star jazyk živeho, jak se v jisté době, třeba sebe
pobovilejší, jeno, nelze položit za nezměnitelnou
mírni i pro časy budoucí, ať se v jistém
lexikálně či materialně"

nové myšlenky, názory, způsoby a formy
v životě společenském

"nemůže mluva ^{největší} ustoupiti na starou,
v jakém spis. řeči se realizovala za 16. stol. má-li
přijati v sebe vřelike možnosti novověké myšlenky
světa realního a ideálního"

M137 VII-VIII

Ministerstvo školství a nář. osvěty

221 jazyk - výraz národní duše a národní kultury⁴

"projevy lidské a národní ~~populisti~~
vůle"

222 "dbát o čistotu a krásu mateřského jazyka,
o jeho rozvíjení a zdokonalování" "příslušní"
nejméně učitelskému tělu, nýbrž i všech ostat. před-
metu

Příloha k jazykové matričce
MORAVSKÉ
KRAJSKÉ
MUSEUM
XXI, č. 9
NR 2739

227

"Jazyk jako nejvládnější výraz národní duše a národní kultury je nejprácnější poklad, k němuž právě škola musí vší sílí přivést cit, lásku a úctu."

222

"Mluvit o čistotě a krásu matky. Já o jeho rozvíjení a zdokonalování předstírám nejen učitelům a profesorům čistiny, nýbrž učitelům a profesorům sedí ostatních řádů."

NR 23
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Národní demokracie 16/1 '25 (čís. 12) - K. J.
- úřední čestina

"...; jejich losy [NR a Nuč] nedovědo znatelně
kvantitativně započítávají, v úřední zprávy, simulace,
kolem nichž se staré vlády, do zásob, podle nerozumitelných
a eudokimovských předloh, u německých dědiců
kvád od času staré saské a v děrné kanceláři,
předkládají, čestnou, této nerozumnosti, po německé
příspěvkem lidmi, které stýželi, číže od sluzů
v duchovní a od vojenských časůvali."

cit. F. S. Jaroš, žaloby na úřední čestinu
Nuč 4, '25, 49

Národní listy¹⁹⁴⁰ - cizí slova

Slovo - našej výslovnosti. Anžeta o cizích slovech
v naší řeči

priloha k č. 352^{25/12} 40

Žamberk NR 30, 36

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Národní listy 2/1 24 - úřed. částina

"Naše úřední částina prožívá krizi. Ještě stále ještě ve
vývinu, v počáteční fázi, ale není to oficiální kon-
forace, která by tento vývin změnila. Proto pokračuje
vývin a přechod úřední části velmi zvolna, bez
programu a řádu i s jistou." 4

nerealizoval se návrh z č. 23 (univ. větrná)
aby se ustavila úřední komise pro úpravu úřední

části NuČ (od 1929)

cit. podle NuČ 3, 24, 29

Národní listy 30/8 1919 - úvod. částina

„Uraželo-li nás Rakousko, byl to cizí stát a byly to
zářiny, jež jsme nemohli viděti. Uražili-li nás však vlastní
vláda, a vlastní stát, ~~uklonili-li se~~ ~~naše~~ cíře a nerozumní-
telně zářiny, jež ~~naše~~ ~~radostně~~ ~~plnití~~ ~~protezi~~ ~~odvážně~~
je sami sobě, je to ~~formální~~ ~~zjevné~~, ~~přiznání~~ ~~pro~~ ~~ponoření~~
našeho státu. ... mají se občané podle svobodných řečí
učiti ještě našemu ~~šedému~~ ~~úřednímu~~ ~~expirantu?~~
To přece není ~~formální~~ ~~občanská~~ ~~lidová~~ ~~republika!~~“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

cit. podle - S. N. Č. 3, 12

224
„za tři roky se muselo uvrhnout!“

Národní listy 30/8 1919 - úřední činnost

„Jazyk jest podmínkou nejživotnějších i nejhlubších záhladů státu i uvozi.
Jazyk - tot symbol a záruka svobody, tot duše národa. Proto z pramenů
formy národnosti státu je účel? j-u, usmělována a bdělá péče
o jeho ryzeost a neporušnost. Toho jest jak třeba především tam, kde bývá
záhlady státu i uvozi - ve formulaci a sestavování zákonů.“

zákon má být především „jasný, srozumitelný a přesný“. „A nemůže být jasnosti
a přesnosti bez ryzeosti j-a.“

„Stranillo národní byznatice úřední němčině bloudí znova fo uasí vlasti;
oděno do cizích slov. ... dožaduje se publikace cizích zákonů a na-
řízení, které nutno si v duchu nejprve přeložiti do němčiny, až jej lze smysl
stal se zřejmý.“ „soustavně jazyk zrušovat“!

„jazyk zákonů“ - uasí falšování zákonů?

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Národní listy 30/8 1919

NR 3, 215

214-

narodni listy 15/12 '23 : sulst. verb. -u'

"naše řeč založena je na čas slovech, ni žoli na podstatu jejich
jmelnech; ale zapomína se toho... se rálibou až chorobnou
užívá se podst. jmen ~~koncových~~ na -u' a uáhromádi se
jih v nadřesu zpravy nebo v jedné větě foli, že bezdě
čkená, vzpomene si na minětu, nebo na dětě, popěveš
zá mělu kvěratě, ~~čtěk dělá~~; "ni-ni-u', uetřetě mi
stětiny..."

Pr. 7. ~~užívání~~ ~~položení~~ o zřízení ~~rolátní~~ ~~komise~~ pro
hodnocení MORAVSKÉ
pomocí o vzdělání ZEMSKÉ
po přečtení a podepsání MUZEUM
chozem fo trati se zapovídá l. choditi...
u'-na-u' vedchodte fo trati

u'-na-u'
užívati sbs

cit. NUC 3, 24, 13

Kar. Listy 30/8 1919 - úřed. pažba

Jazyk jest jediným z nejživotejnějších i nejhlubších
základů státní moci. Jazyk - tot' symbol a zbraň svobody,
tot' duše národa. Proto z prvotní povinnosti národnosti
státní je učta k j-u, nesmlouvavá a bdělá péče
o jeho čistotu a neformálnost.

frébiš. - s - Nuč 4, 100

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Narodni folklór 4/5 '24 - čistota j-a
refrat o spozdie folomistú ve Varbanve
zajem o kulturni jazba - ryzost a čistota folklórnj
škola, uoviny, učedni f'benunosti
Píče o čistotu j-ovu jest anebo ma' byti předním úslem
kadeho národa a zvláste národa šky' úfel v forobě
a nemel svyži škol a povolanyh v'zemi a ustavi,
jež by seovály o neformáln' kulturní a ovetové
dědictví jh' otci. 4

in Jaros. Fr. S. Píče o čistotu úřední dělnj
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
NÚC 3, '24, 113

Nar. fol. 7/11 '30 - provolání - ryze j-a
kult pracovníků
"pro rodiny jazyka a národní kulturu"

S neklidem pozorujeme úpadek simple pro
"rodiny jazyka, pro ryze a převodnost národní
tvorby.

in Jaros, Závěrečné desátý ročník
Mě 40, 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nar. pol. 11/5 24 - soběstačnost j-a

zpr. Stanovení nových letocísel názvů

"Doufáme, že také v ostatních oborech úředních ustanu-
podvazování j-ových vývoje našich otroctví předšestku
mezinárodních cízovníků a že bude konečnou volně
jole tvůrčí soběstačnosti živého j-a. Výkazová soběstač-
nost rodne ulivy mohla a měla by se státi viděti
doplněnou národní samostatnosti."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čet podle NÚC 3, 24, 84

NR 3, 19 - abstraktní termíny
& výkladu o slově obilnina

"v jazce odb., v rozpravách vědeckých ap. objevuje se často
fotička takových výrazů abstrakt. a není tedy možno uiti:
za zle' odborníci, utvoří-li z fotiček takové slovo, třeba
desud neznámé, ovšem utvoří-li je správně"

NR 3, 191

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 29, 745

MF 25/8

745 - adjetiva

„Obdivuhodné dílo, zaručilo tak v celé své monumentální
táhu Erise, neboť pan Tenaker douedl knamesi
vytisknout jeho úrasnou koncepci, vybudovat ji
do mohutného a úchvatného, propou interpretacního
ve výrazné plastice zvlouvé.“

NR 29, 745, 130

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 5, '21 - analogné

208 "Filolog domede každ' novotvar zložit' analogní,
neboť v učebn' tvorení se jí děje, ale v j-e uplatí
záhada comprendre, c'est pardonner; nejdříve o to
najít' analogní, vybrat' také o to zjistit' je-li ta neb
ona analogní dosud živa, frankofonní v určité
době a v určitém místě.
nají. shodně s živou analogní jsou slova zapodíborati,
razdati se, xprémítati

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 4, 20 - archaismus

„vnucovať j-u, čo v ňom dávno zahynulo, je stejná
chyba jako 28t. novotadení“

94



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 6, '22 - archaismus

v úvaze o slově vysuť

4 nevidíme v tom žádných profičků, přišli-li se uměle
slova nebo tvary dávno mrtvé



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 7, 23 - bárnický jazyk

246 rozprávka na náhory F. Štefca v čl. Na ochranu bárnického úmluvy

(v Věst. Jednoty Sv. Cícha) 19-23
Štefcik: NR ztáží se práci bárnickým, vybra' jim chyb podle světa "lineatu"
fráklonů, jich // jich, chyb - fráklonů, jich - slov, dle,
sol, soopi, trojich, 3-ff. voni, nadíj a j.
záda volnost pro bárn. úmluvu

247 " Bárnická svoboda, Štefcik se nezvedla v anarchii; má své meze a má je?
úmluva bárnická

248 " Meze bárn. úmluvy jsou dány v nejvyšší míře její spísorností
tvary její. Štefcik jsou za meze spísorností
nutnost zachovávat fortaneni fráklonů, Štefcik se hájí "jazykovou zvlášť"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, '19 - o broušení negativně

„mistrovati jaz^z fo^zle své hlavy, s toum nema' uš^z do práva“
„Kdo chce jaz^z broušiti, musí j^z předem^z ku znati, znati jeho vývoj,
jeho zá^zony a mít^z také ú^zchu k jeho dějinám.“

221

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR¹¹⁷ - o brunicích

Souhlas s F. Strejčkem:

"Nasi roci bude treba leccos obhajovati z toho, co z ces. j-
guzenyj jeste ochotnictvi nebo foveistue" Brunicich

"Vime, ze vyctily brusi nezvaly vzdy videcti plus opravneny, a uakne nejlepi
vili, jejich chyby odhajovati a sami se jich vystrichati, ale uakne za
to, ze bychom nekonali plus uroku, jeste jime foveideli, edlychom nezle-
dávali take nespravnosti, jejich brusi reformaly" NR 1, 117, 125

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 7, '23 - Brničství

„frühersteingem brüderlichem se rozumí svévolné a na pouhých osobních nářadech založené oprařování j-a, které se faktickým rozborem rozplyne v uivěc. Historie uavřel bruni, oprařová, rádci abd. ukazují, že její o pažě nic takz, neublížilo jako diletantské brničství, které podrylo důvěru z oprařová vůbec.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NL 7, '23 - brusičství

„Křesťanská dlouhá pome sstati do sebe rozličné brusičské bludy,
a uelto by se drou, edby nám dlouholetý uavý
nevytadil kueldy v uestřizene' chviti suad z fena
něco, s o'm. firi / dobrem vědomí resouhlasíme.“

250

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nr 7, 223 - Bruničtor

"Lohy ueti ve francii - na štětu nemá - tu odručen
šlátku je, která je taž rozšířena u nás, octlo by se
slovo Brunchoir jako co nejdivně na indexu
jako odlesť ueti - slova Schnuffstuch."

266

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 8, '24 - branci x laibove' x filologové

"J-emu narodnim uclaw' wetsimou lidi', Starym je pu frustidkem,
aly zjad diti sve' uypolaw' - mala' mensina ucenykh lidi' ma' isat'
w uypol obraz toho ja, Stary se pkesnou logicitnosti' nebo
liboznawosti' nebo podobou s j-ny uweberzumi (uafi. Starich, jin)
nebo prostobou, reformawosti', shodou se starymi uhrany teloz
jazyka w podobu formati' uad hrubj' nebo slabowj' - zowob.
uclaweni' o nich frustykh lidi' sedlari, obchodnici,
zawci, ministri a podobnykh duchu; tato mensina
Edra' wetsimou a uclaw' aly j' naučila lofe uclawot.
Jeste' mensi j' jat' tech lidi' s podobaj' wloziti' ten
rozfor, formati' jehw j' uclaw' a z'awny, j'wom j'wom laibove',
druzi' branci, w'et' filologowe'."

NK 6, '22 - vliv burin

"Do nedávna bývalo suahan velmi chvályhodnou dbati fo bud
uvžno spravnosti a vyrosti j-a cideho a starii nase Generace,
vychovana v fustedi hodne zgermanizovanem, pokladala za
svatou svoji povinnost opravovati chyby svyho předchůdci,
jilne stulypic vsicko uvzue Brusy a Ofarce."

24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 1, 17 - Exhibice brunců

ne každý byl z brunců foveolantů

„Často opevněné přehledovali nebo zase nedostihovali; foveolanté vedle
dobré vůle a upřímné snahy chyběl jim pravý rozhled i vrus,
chybělo jim pravé vidění; neznali foveolantů minulosti, zásluh i
hodnoty, ryze mlhový foveolantů.“

Co chceme, NR 1, 17, 1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 17
11
brniči vjuncy s' gnomym. v'jazy

Doporučování sice ve významu jinak u jinak
"je doklad základy, které se také drží vají opravcové": Ede totiž možno
tíci také drojku zřídobem, že jen jeden je sřídový. Zafomikají,
že každý jazyk stále a stále má rozličné zřídoby vyjadřování
na vybranou, a že se uliva jen ochuzuje, odnímá-li se jí možnost
takové volby "

Jinak - sice, NR 1, 17, 29

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 2, '18 - Brusickos

„Ovoce frak, Eterou N. K. vyzarladá' na očištění' a utvození'
materiálu j-a, zraje velmi formulu v urazivém ozduš' ne-
všimavosti a netečnosti' těch, že nímž se se svými v'klady obrací.
... omyle jednou, ba vícekrát odfeavené' vyzůstaj' jako
blav pohledové' samé přes tu chvil' znovu a znovu.
A nejsou to jen novinari, se svým » horečným chvatem«,
na nějž sledou kde co, a básnicki Eteri nezualost j-a
používaj' na frak a vřadu svého stavu, jao to fotičku
leč, si sami opravou j-a, Eteri fo časopisech
rozpravaj' fonce' o nutných věcech j-ové 'správnosti,
přemítaj'ce namnoze jen fotičke' xmi' různých brání
a opravou a nezaj'ce nebo vedlaj'ce frak na jejích
vlastním foli vyřované'.“ NR 2, '18, 304-305

NR 21 - dohled jove' nejistoty vlivem brusí

jedem mor. advokát si naučil NR, "že si frichozi' jako
stonožka, která má sto noh a neví, na kterou stápnout,
aby nechybila."

NR 21, 63
cif 50 47

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NL - cizí slova

v formě letědi fotirala NL cizí slova, ^(na foč.) 30. l. hlavně Enly
rym' deformující užití Salku slova cizí:

fraudo m. bezvýlohová záležitost (14, 192)

eventuální m. ~~frýadny~~ (14, 128), příležitostný (16, 83)


formul nahrazení cizí termíny domácími; značce nepřesnosti
ratifikace → schválení (2, 152)

infernalismus → fauoraciuost
vdobvaciuost (3, 148)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Řjch SČJK 110

^{24/18}
NK - cizí slova

"Strany slov cizích je snad nejprůběhovější vyhybatí se jim, Sde máme
dobrá slova svá, ale nemítí jich za smutelný hrůzy, zlaté Sde
jde o slova odborná nebo o slova, jichž bez rozpaků užívají
jine j-y evropej'."  NK 2 159



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 1, 17 - odsuzuje cizí slova
v novinách NR 1, 17, 30



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, '19 - cizí slova

stroje nervosní ?

"To je právě otázka, již provází (cizí slova) v ústech těch, kdož ne-
znají jejich domovského jazyka: dostává se jim řada facilních různých
asociací (často jen zvonících) významů nestálých, kolísavých,
s vlastním významem jejich často ani nesouvisejících. Neboť
jejich významem nechytají ani jejich obsah sám ani jejich významo-
va spojitost se slovy jinými, významové přibuzenosti, než určité
rychlou asociací slov domáckých."

NR 3, 256

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NČ 9, '25 - cizí slova - převodní změny

„musíme-li jež cizí slova podléhati (časem ovšem jichom mohli obítati i bez nich), mimo změny, kterých žádá při tom jazyk náš, měli bychom jebo převodní změny zachovávat. Slova zůstaneť tak zvětlivější, a osoba, jež ho užívá, uraží se, že slovo, o němž jde, opravdově znaí“
v zachování převod. změny cizích slov příklad Němci literárně - at bezpečně na zručně jím v poslední lid.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 9, '25 - cizí slova prostřednictvím věmečků

"Věmci se jich hlodí zbavit, my si je spíše rozložíme,
a dnes, kdy formálně západ. j-ly a západ. osvětlu
použitelné j-ly bez prostřednictvím věm., počkají se k našim
s tímto tvarem provést také jednotlivá slova, zejm. fran-

Coursea' ^[ni'] alj. j-ly.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NČ 10, 26 - cizí slova

... nejsme obhajci důsledného vyloučení cizích slov ...
je nám milější všíte a jehle slovo cizí mezinárod. řezení
než nejhra na pohled cizího vztavára, kterou se uedý poroušepi
zapřísahali puristé nahrazovati slova cizí. Ale je krdič mezi
užíváním cizích slov z tohoto důvodu a mezi bonosajm
(a velmi nedemokrat. v naší demokrat. době) flyválním cizím
slov, které podle slov Behag helonjch byla svědec totus
jehkosti a velmi často jmu platí dem k zakrytí nepřelouč
chudoby a nejasného myšlení. Čižádosti Čes. spis-e,
Hak dohovale, aby co možná oběto, co má svému ctendii
nici, dovedl mu říci cizí ...

BS

NR 29, 11, 1945
Cizí slova

dopomůže V. Dědeček v našem Vojzemi 2/8 1945
"očista" zavání fasismu

j-y splnou v jediné mezinárodní věci
odmítá Svobstvo, Pochod (ul. Kolerov)

15/8 1945 21/8 1945

Nár Obroda (Brno) 23/8 1945

= NR 29, 137

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NK 29, 135

Cizí slova - významová

bloš - skupina, složení stran

iniciativa - podnět, popud, návrh

signal - znamení, heslo, návěst

kvalifikace - způsobilost, schopnost

isolace - osamocení, odloučení, samovazba

Hlas (M. Ostrava) 8/7 135

= NK 29 135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 29, 135
Cizí slova - výuky rovnání

Blatná vybraných umělců
Levné - soubor
Kolektivní tvorba aj.

Soub. Čsl 22/7 135
= NR 29, 135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NK 3, 19 - cizí slova jako termíny

Zavádění výrazů domnětek za mezinárodních názvů cizí zásada za principy,
zvláště za speciální a p., brání se odborníci zpravidla
namítanou, že Čes. název nevystihuje docela to, co slovo cizí. Ale
to je blamovaný výraz. Když cizí slova se užívají ve vědecké literatuře,
se ho v tom spojení často užívá a že se s pojmem tato slova srovná.
Když bychom jej přetvářili etymologicky, nevycházel by také, když se odborníci
spis-e rozhodovali, užívatí za slova cizí slova cizí, na fi.
ústa principu zásada, srovná se slova zásada s pojmem ozna-
čovaným právě tak lépe a stále se časem výrazem právě
tak francouzsky jako mezinárodní principy.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

758

NR 5, '21 - cizí slova v Britědch

„Nemírnoú rálibou v sferkovaím stolní cizím slov ...
přívají voláše naši Britové v tvární, hudbní
& literární.“

pro: < Raison d'être autodidakta Chamberlamovského
typu E. Chalupného - jest plaidoyer za vzdou
Cenu. >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

276

NR 18 - cizí slova u J. Vachka

"Tato jeho statečná upřímnost by rovněž měla daleko
větší ohlas, kdy se št. [Vachka] formou vyjadřovat své
myšlenky přístupnější formou a vlastně bez té záplavy
cizích slov, jichž se nám zdá v na odbornou pozici
filiis unctis."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

93

NR 29, '45 - čestina v r. 1945

" Obránci j-a se v posledních měsících staly všechny
naše denní listy. Když se v našich novinách
nepsalo o materiálu j-c totiž a s barvou tab-
bou jako dnes ... "

127

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 11, 27 - deklinace cizích jmen

71 rozhodoval „jazykový cit slavických filologů“

sklonovalo se panorama, -y dogma, -y
flegma, -y drama, -y

od 70. let 19. st. - základem deklinace jmen lat. nebo řečt.

„záhada, sklonovali slova cizí podle jejich jmen cizojazyčných,
prováděna“ důsledně, je v podstatě absurdní, protože základem
flexionem a sklonovali je vždycky nominativ“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 10, 26 - jazyk det. l-ry - jeho úprava

- 79 A. J. Solizal žádá, aby se v literárních textech vyžadovaných
pro mládež upravoval jazyk (opravovaly chyby)
dovolával se jeb.: ve směru úpravy jeh i v básni učil,
Ede by toho gramatika žádala (NR 4, 103) "
nelze s tím souhlasit, upravovat nemusi ani dost smyslu estetického
ani dost vzdělání j-ověho
- 80 ale práce jen "výchova, co se stě na tomto stupni [kdy se mládež teprve
učí spis. j-u], musí být nejen umělecky hodnotná, ale i samo-
lebou j-ově "bezvadná".
vybírat básně j-ově spis. nebo tabové, které lze upravit nepřetržitě
rekurzí "reala
- 81 "v dalším postupu j-ově výchovy, kdy cit pro spis. formu je dostatečně
utvořen, měla by se čítat literární, vlastní tvorby generací
dřívejších předkládati v té j-ově formě, v jaké vyšla z rukou
svých autorů, byť se i s normami chvění spis. j-ově rozcházel
vrazovat da dobové zvláštnosti, vysvětlovat

NR 5, 21 - dialektický

„provincialismus může s prospěchem doplniti nebo opravit
jazyk spisovný vsem uadobem, není-li v něm vhodného nebo
grammatického slova (ale i tu se musí bráti slova upravení podle
pravidel Suezimto g-a), jinak však se při knižním jazyce
jeu zdařlivě obohacuje a spíše se čím nepodstatněm.“

~~NR 5, 21, 157~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NŘ 5, '21 - duch jazyka

„duch jazyka“ jsou „zprávy rozličné ustálené,
jimiž představitel státu jasně celou a těžko
doby svůj „základní“ základ formou udržují a
rozumují“

209

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 10, '26 — edice starší l-ry

"Jáž autor je prodává doh a taž s uav musíme dítat
nejsu sami, ale učiti tomu ti jiné. Nechceme tedy vydávati
tyto starší spis-e tak, že z jejich původních výrazů nezůstane
žádná slůvka na samém, nechceme-li je vydávati nebezpečí,
že nebud. a zbyteč. opravami j-ozní utopí hodnota
jejich výrazů, o dobovém jeh formě ani nemluví,
nezbude než vydávati je tak jak jsou, bez změny a
bez j-ozních oprav, které sčítají nejsou věc než své doctvíní
o větším nebo menším j-ovém vzdělání vydávatelové."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

81

NR 3, '19 - ekvivalent za něm. slovo

"Hledati nebo tvořiti za něm. slovo (na př. Hülsen) slovo české, které
by vyjádřilo všechny významy, v nichž se slova něm. užívá,
jako práce z šelku a nesprávná. "

"...sluší dati přednost výrazu domácímu, již hotovému, před
slovem novým. A je-li už šlo třeba utvořiti slovo nové z jedno-
statku výrazu domácího, je vždyž správnější tvořiti je se
znětelou & více, již označují, a podobným slovům domácímu
než se znětelou & výrazu cizojazyčnému."

(sluška, uabojnice, houba, viz. halba)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, 220-227

NR 14, '30 - elliptičnost

"Dnešní spis. češ. vůbec vidí velice prospěch slohu v tom,
může-li se nejarému slovu vyhnouti; ale taková úspora
znamená i ztěženi srozumitelnosti, nežly i ochuzeni j-á,
velikodě k tomu, že spis. j-u sly. kromě nežly nepou
na prospěch".

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 23 - V. Eckl

„Svoje vynikající úsilí o jistou čistotu operál
E. čím dále tím více o srovnávání s j-ovým
stavem dnešním spis. čistiny a uvažal při
tom vždy uvažovat' vztel k samostatnosti
rozličných j-ových prostředí.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

55

NR 9, '25 - estetická jazyka

fosuzovat jazyk, t. j. vřechen vřazov' material učitel's jazyka,
'hledit' estetick'ch, svědci' o naprostém nepochopení podstaty
věci, jejíž existencí a vývojem podstatně jsou zcela jiné. Jazyk
je funkčně dorozumivací a je tím do značné míry, čím do značné
stomuto účelu vřhovuje. Co nad to je, p' arciidens, které by vni-
mati, ale podle učitel's nelze fosuzovat, jako nelze fosuzovat
obrazy podle vřně nebo západní barvy a p. Jazyk je výsledek
kolektivní spolupráce a tento jeho kolektivní charakter je jeho
podstatnou vlastností. Opravovat a měnit věci z důvodů
estetick'ch, t. j. eufonick'ch věcí a této podstatné vlastnosti
věci, protože je rázu subjektivního a individualistického.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 5, '21 - evropský

"Když evropští j-ý měli vypracovat všechna slova,
jež v nich vznikla vlivem evropské osvěty a tedy
pro strachu j-ové vlivem latinizace, musily se
se základem předčítati všechny její slovníky.
Proto máme strach z tabulky slov - za evropský."

[a slova představeny - praefectus
od 16. stol.]

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 5, 127

NR 13 729 — filologie jako národní záležitost

"Riřávalo se a snad se povede říci, že jsme národ
filologů. To asi proto, že snad není druhého národa,
v kterém by se o ~~pravosti a nesprávnosti~~ slova a tvaru
toľi rozumovalo jako u nás."

215

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 6, '22 - Fruntovy reformni návrhy na sblížení cír. a stoen.

"... návrh Fruntov na » reformu spis. j-a ces. jest v podstate
plod tehle diletantskeho a nove dec. lety narodu, jako by
v letech kráckých reformy Trnove a Zatory a jako jsou
za našich casu ockstne' na'jady Hlavinske.

"Frunta neclape, ze se podobá London, stony urzadi' dne' deti,
fricruje jim nosy, fricruje uši, vytahuje Ery, hobluje
brady, vyblacuje oci, a Ery z nich udělá' dve' dohmalé
nesthary, raduje se, jak jsou se podobny."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

154

NR 21, 34 — Jan Fučík z Ivančic
autor čl. Umění správné čes. ? (Komenský '65, 37,
9n.)

234 " autor nedostatečně poučený o čes. j-ě "

" doporučení učebnice české gramatiky ' Studium čes. mládeže,
výběr - radikální zjednodušení čes. pravopisu a mládeže "

Zmatek v pořádku

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nr 7, '23 - Gebauer

Gebauer je nám zajiště autoritou v jazykové (citujeme ho přes tu
části), jako je nám autoritou Dobrovský i Šafarík; ale autorita není
slova a vída není zjevná, užijeme-li hledání pravdy. budeme-li činní
jinak než Gebauer, máme a uvádíme pro to důvody;

249

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 4, '20 - Germanismus

H ... podobata většiny Germanismů záleží právě v tom, že slova
a vachau formou ~~často~~ vtiskují se umělé význam podobného
slova nebo vazby německé;

[ma' náistěra plati tobe
náhled 'mluvení', Anrich]

62-63

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 8, '24 - Germanismus

"Rozluštili o nejako' vacbe, na fr. früjiti na řadu, že je to Germanismus,
nemí důvod její nepravosti, v tom, že se vyskytuje v románcích (neboť
pád by šlo nejr. také früjiti do slohy), vybrs v tom, že takové vacly
v čes. nikdy nešly a že není ani způsob, jakým by se tato vacba
z vacob domácích dala organicky vysvětliti."

"v jazyce se přirozene a organicky vysvijovala, vybrs byla do učeb-
z učenosti vstátních a domácích prostředků neorganicky uvedena"

"germ. označuje jen provenienci
o foiditatoru nepravosti je uvedeno"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

1924

NR 14, 30 - germanismus

"... i my jsme si vědomi této jové pohromy [Germanismus],
ale ... snažíme se být vzdáleni úzkostlivosti, která ve všem,
co se u nás podobá němu nebo slovu němu, hledá hned
napodobení němcům. Proto, že němec říká Wasser, přece
se neludíme hát říkat voda? Věřte, germanismus
musí být vždy podepřen doklady z dějin j-a cís.
a podle potřeby i odjád.

LIBROVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

34

NR 29, 245
Germanisung

Niml hergot, to je hic, ja' se zasvicovany
durch und durch

Edar (Zliu) 28/8 245
- NR 29, 134

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 29, 145

Germanismy v číně 145

slajfa, zarigovat, mít recht

laqr, křma, šalovat, šibl, ššir

Zdar (Ziv) 28/8 145

= NR 29, 134

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 29, 745

germanisany u mládeže

šolna, perle, topy, šábr, bašta
ringec

J. Vondráček Roovost

1/8 '45

= NR 29, 135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 29, 145-

Germanisany ve sportu

[akci:]

majtrsaft, lajstun, Grambaft, furt,
mit gajst(a), šrajstyl

[vodar:]

preclovy, auslegr, stendry, richtovat,
stembrity, slajdy

klidnyu slagem, sidny figl
firazit borbem & platu
temobot, pevac dolny

MF 24/8 145

= NR 29, 135

NR 3, 279 — germanizace češtiny

"Myslíme po němčině, a proto nedovedeme psát po česku. Po
němčině myslí i lidé, kteří by se snad ani plyně po němčině
vyjádřit nedovedli; myslí čes. slovy, ale něm. představami,
něm. pojmy překládají čes. slovy, která ve větě, kde jich
užito není, představují tyto slovy česky. A co Čech
po němčině myslí napíše, líbí se hned jiným, i Čechům
focivším, protože to naprosto není vědecké."

MORAVSKÉ NR 3, 277
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 2, '18 — Hermann jako opavce český

„uvítal o výzost j-ovou“

učastit se boji a francie i o broudení j-a čes.
satirami tejal neobalost j-ovou

jako redaktor factory opavce byle frisperebelii

NR 2, '18, 116



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 5, 21 - Holecik

„Správateľ kaňich je tu veľmi často vo svojej práci v odľahčenosti
se svoju theorií. V citovanej učebnici Oučke s slovnou
zbytká novým čis. spis-om do »tuzo nádi zmysleji' nová'
slova, domnávajúce se, že tieto obohacujú jazyk. Možno ovšem
i nová slova tvoria, ale musíme to umet a musí se
to diti v duchu j-a « (25). A musí tobo žiti žička,
že dodati. Ale mnohá z Holecových slov shora vyjedených
[NR 5, 243 - Oberpf.] nejsou tobo zpisobu. Jou to namore
slova zbytku tvojena nebo zavadena za slova v spis.
je ustalena a znama, zbytku obnovovane' archaismy
a citu - jak u Holecika často živa - rusismy. To je
spise žaz než přednost. (Red) 243

NR 7'23 - Hromádkovy vídeňské listy

časopis je sbírkou uměleckých ufeclavěných slov čísel

158



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, 19 — inteligent — jeho j-ové znalosti

„Rozdíl mezi inteligentem mluvícím rodujme j-em a prostým
človekem měl být j-ovo mezi architektem a sedmým;
bohužel druhým směrem j-ové výchovy na školách, formálně prac-
ující, vede k tomu, že většina našich inteligence jest v j-ě
sedmých a ubohých architektů.“ NR 3, 286

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 29, 245
přehled knihy

Cíl: Správné česky - Fr. Vulec

Čs. informace (lin. informací)

Zdar (Zlín): z přehledu poradny - Fr. Svěrák

NR 29, 135

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 20, 236 - zrušení jazykové poradny

skladatelé: Společnost pro slovan. jazykozpyt
NR

"rada a pomoc v otázkách jazyků"

"j-ová poradna poskytuje rady a vysvětlení v rozmanitých
otázkách j-ových a revizuje j-ovou sbírku textů
všech druhů ..."

ředitelka sekce: E. Smetáková

úředník: M. Weingart

spolupracovníci: P. Hajek, J. Haller, J. Kubista,
F. Oberpfalcer

Praha III, Letná 5

119

NR^č - Galby ~~cizí slova~~

v poslední době bojuje NR^č proti Galbim
kdežto v prvníh letech své pširobnosti fotirala cizí slova

Rjak SCJK 110



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 10, '26 - Klíčov, Luboš, Němcová

"Dnes je obecně rozšířen názor, ~~že~~ vycházející zvl. ze škol,
že naše starší generace spisovatelů, tj. Klíčova, Luboš,
Němcová atd., neměli dobré cítění, že se jejich křesť.
germanismy atd. a že v té formě, jak šly jejich knihy
napsány, se se čtení, zvláště pro školy, ani nehodí."

81

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 2, '18 - živni' proz

„nem' na svodu fisekumictov, usivati ulnovic, trvan
slov a zfirsohu ulnovic, žij'ichu nem, ac v živehu broom
v dadehu zavody; fisekumictov fobrihuje v'et's' hojnost
jovih postupku, než s jadem štaci v'edat' život. Ale
v'et's' k zafornu, ž' zfirsohu ulnovic, ž'ichu v'et's'ne
z ja živehu, umstne s učiti, nechceme-li se dopustiti
chub, vedly i smet'lychi“

NR 2, '18, 222

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 6, '22 - Eodifikace - úkus

153 "theorie (mluvnice normativní) usavádi' a nesmí' zavádeťi.
do spis. j-u novou praxi, nové formy, ab' j-u odruďoli, užívá
smí' j-u konstatovat, že spis. jazyk sám svou praxi změnil, že
pradice B vítězila v něm anebo vítězi' nad tradicí A."

Příklady: vyjmutí' gen-pl. -úv (braburo)
dělat // dělali

4. sg. ho, ať j-u poněkud z úzu obec. do spis.

7. pl. hadama nemí' ve spis. úzu

"Kdo se domnívá, že by se mohla nějaká instituce opovžit dekre-
tovat' a zavádeťi do j-u a spis. j-u odruďoli. Tvary, které
se v úre samém j-u objevily cestou přirozenou samy nezaply a
neproměly, ab' j-u zjevnou formou nebo pro libovůli
anebo pro sblížení s jazykem j-u, má o formách společnosti i indi-
viduální j-u j-u pověti' učitost' zvrácené a zastaralé."

154

NR 9, 25 - kritika j-ova'

"Právem j-ove' teorije jest jin kritika, a to co možná hned u kolečky, aby se toto obohacování dělo v intencích j-a a aby jeho jinná struktura uelha z nevědomosti pozrušování novotami nezdařilými nebo zřetelnými. Poslední slovo ovšem i v te' věci přeše všechnu kritiku ma' jazyk sám."

NR 9, 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 22, '38 - klub přátel oes-ja

- 157 Založila Společnost pro slovan. jazyky a Práce
činnost zahájena 25/2 1938 (191 osob) - předseda U. Weingart
říšpavní výbor: J. Haller, F. S. Jaroš, E. Knap, J. Kuzma-kořotný,
Fr. Matejka, Fr. Oberpfalcer, Karel Ořavil
říšpavní práce se zúčastnil i J. Kvařil a M. Šujanová
ustavující schůze 31/3 1938 (138 os.)
předs. Jar. Kvařil, místopředs. M. Šujanová
výbor: J. Haller, F. S. Jaroš, E. Knap, K. Kowrd, J. Kuzma-kořotný,
Fr. Matejka, Vojta Kovář, M. Kovačová, A. Ořavil, Fr. Škamina,
K. Škamina, Vl. Šádel, Vl. Šumstauer, Jan Tichý, A. M. Tichová,
J. Turcic
- 158 účel: kultura oes-ja, smysl pro jeho správnost a úspěšnost
vydávání spisů, přednášky, diskuse, ankety, kurzy, porady
dosud 500 členů
první předn. - Oberpf. Chvaly a obrany oes-ja

NR 29, '45 [vev j-ové kultury v SSSR] - kultivovaní

" spis. jazyk a dobré dání je běhdy, je-li člověk
od nešetřivosti a lhostejnosti jednoduše a je-li k tomu
vzájemným zřetelům a čistotě, účelnosti a
účinnosti vyjadřování "

Hlas z SSSR o moderním jazyce, 127

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 1, 17 - libozoučarst omezená spís. uromou

„Pro libozouč nesmíme »vražeti všude, Ide to jte, samohlaďy «
do obkřezůch skupin soublatěných, uobob' obkřez na libozouč
neruďeji' lži v odfore s fširozenými zákonu j-ovými. Suaha
fo libozoučarstí smi' se projevovati jtu de volle fustrednis
vřezouč, nicoli vřak v jých měněni'.
rafi. tli // četli (obuh' vsmit analogi')

NR 1, 17, 314

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 4, '20 - lid. kritérium gramosti

"Hlavní zálež. ve svém fonému & spis. řeči a v kritice její vyhledání
ze zásady: co říká v ústech lidu, vol. moravského, je už tím
samým /dobře, správně, čisté."

"J. lid. řeč má své záhy, které do ní zanechávají stopu s městem,
s nády atd."



51

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 9, 25 - lingvoste' a spis. jaz.

"Záduy' jazé na svete nerozumují' a neobohacují' lingvisté',
vybírá ti, kdo jím učívá a fi'si'. Jungmann nevěřil do
já slova, která vytvořil nebo přepal, jako j-ov's teoretik,
vybírá při' křivatel svého já výborně znalý a zjednal jim
uznání ve své valon své vědecké autority, jako spise
svou křivatelovou práci, která její životnost prokazala."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 9, 22

NŘ 117 - o kritériu logického

" o významu slov rozhodující z hlediska, usus a uisolin logika "
sulaty, stul, s - a' věz, postřovaný sábeš
stare, ulá'dener, stare' uoviny
sulca - nema' už sulovity' fuer

NŘ 1, 17, 288

119. Tento případ nelogického oparování předložil mezi jest futuro používán
příkladem toho, jak ve výrobě a dění jroum důvody psychologické
znahaj' ocira'vanou nebo i l'valou logičnost něčt' a jed' l'chem
často sviditi j-u, předložice v něm za nepř. to, co ney'konuje v něm
za činnou myšleni správně logického.

NŘ 3, 119

ZEMSKÉ
MUZEUM

Nč 6, 22 - logiča j-a

"Šaldny' jazž (snad mimu jazž uměle) nemí vtělena'
logiča; bohudily, protože by tak bylo pro přeznost;
jeť je snadem živostuť, každého skutečného
j-a"



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nř 8, '24 - logika j-a

„Často se zákeřná od j-a, aby jeho slova ucho nem' uchránila
proti logice; již uholičat jiné věci, že tohsto požadavek
v tom významě, jak se o něm uvažová, neurčitě, protože
určitě, jak dobře viděti přirozenosti myšlené, že jak
bylo dobře teoret. pravidel logiky snad myšliti měli.“



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 12, 28 - logičnost věci

"V suadních větech opravci je a matič slovo - kalébravéme čisté věci,
čemu se říká 'sošáctvo'. Zvoláte v radě, v mluvě jde o to,
aby slovo bylo v plném soulase s pojmem, jímž má označovat;
vlastně se v nich vždy táče o logičnost správnosti věcí."

a byt: "jsou to hole' čtyři stěny"
partem
jedem fr. : "holých šest stěn" [+ podlaha a strop]
neziv. kod u. živ.

na obzoru rysovaly se horst' veličtiny,
u. horst' veličtiny >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

208

Nr 10, '26 — mabarontina

průklad na plytkách interuacionál. slov
v listě A. M. P. věnované Saldoře / Tazeni' proti
smrti a nevěstě v pravu lidu



788

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 1/17 - proti štolačskému uistrotovaniu ja

"Chkē uistrotē chba nemí, ale jito pod štolačsko uistrotovani' jazgla, š jakeim ničo nema práva; ulavnicē' uvažovali' jō' dobrá' věc, ale vždy a vade má hledati opory a zvládnú v srubcích dějinách jazgla a v ulavě lidové"

NR 1, 17, 306

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 29/75
Ulčmu

↳ Kosmos sférické revergence jest ideální shoda
srovnávané jednoty párodního a světového kolektiva
s utvářením a svobodně tvořícím pluralismem
svěstačným jednotou a jednotlivou pospolitostí
přirozeně předestínovaných kosmických fundamentů,
věčně trvajících v ústavněm řádu typologických
článků a variací psychosféry ... "

broj. Za sloh 2/45
= NR 29, 136

NR 2, 18 - čistění napisů

» Čistěne « Praha od něm. napisů : měli bychom čistiti
vše, na fr. i svou rbe. " 302



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 18,734 — Narodní rada čs.
J. Kvapil

„se nyní účinně ujala úlohu, starati se o rozšíření j-ové
úlohy v čes. novinách, ve filmech a ve veřejných
projevech vůbec, dává toto její činností je frakce
Jaroslav Kvapil.“

210

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 20, '36 - národní varianty v terminologii

„jednou ze základních vlastností spis. j-a, tedy i odb. terminologie,
je jeho jednotnost a obecná závaznost pro všechny příslušníky
všech nářečí. Proto v něm každý zhlédne jen jedno dekadické
přesobí kusu, a je-li zaváděn místo slov už vžitých a dobře
zhloupených, buď je znatelná a nejistota. Tím horší následky
má tato činnost, je-li mu otevřena i čísla.“

23

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, 19 — NR, jeji "pulisua' volnost"

"... Brusice" ^{je} "nelibi' naše" » pulisua' volnost «. » Kase' rěc' «
faj' je » tovarna na germanisuny «; snad kase' dvesni' obrana
nevinného (jedle narkho soudu) škrtka videti v jejich očich
kozmozi' počet našich trisuzich výrobku. Kase' » tovarna na germany «
nerachovava' obchod. tajemství, jeji' výrobky vyládá kse' skoro vždy
tak, že každ' kdo je posuzuje, snadně může zkusiti látku,
z ně je vyrobíme, zpravek, jak je vyrobíme. Taky' » brusice «
v jejich' úsudku vede jista' totož' co naš', látky z narkem j-a,
a tato látky, škrtka' udan' narkem fiske' do ruk' fero na obranu
zpravek' ulovení, jeji' fizek' fokrání' jedle narkho soudu je odmu-
zováním a souhlasím narkem j-a, měla by jine' vstoupiti
do ruk' fero proti nám. »
NR není neomylná, ale nemůže diskutovat se omylným
fontlovací.

NŘ 6, '22 - naše úřední čestná

85 Soucem '21 v Lymburce
očista čestiny na železnici
„ubohost naší úřední čestiny“ za monarchie
příklady něm. textu „svěrací sazby“
představene' úřady dal saz' čestinn
red. a vlast. náklad vchvilis prezidenta čsl. drah

Adolf Neumann
Črudčickem

86

záhlaví Jg: j-emu jedine' ziv úvod;
nezpravosti zvl. u reditelst^{va} toho suro - jeho záhuba'
spr. a jasné informace (bome jednotlivosti fěpaty^{le} z Brusí)
chyba - tvar spr. bez teoret. vřelact^{va}, framem
souvise' článek^ů, drobnosti j-ové, odfovedi na dotaz,
analzy úřed. textu

NŘ 19 — názvosloví společenských zábav

„Všecky moderní společenské zábavy jsou v podstatě
pouhé obměny a obnovy dávnyhú společenských schůzek
a »provození« našich předků a je jisto, že s bohat-
stvím domácího slovníku vypořádáme je té stránce
ještě na dlouho.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

60

¹⁷
NR 1, - o novině. čestně ovlivněné nemožnou

"Tvou se takový sloh, který není než nemožná obarvená
frizovacího čtrnáctím naborem, který dává, že představujeme fo
čestně mysliti. A to je hrozne, hroznejší, než spleť-li friz
čestně, opravdu ještě fo čestně mysliti, do něčí hned třeba
tuceť jednotlivých slov cizích."

NR 1, 17, 253(N)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 7, '23 - Nuč

Naše úřední čer. zamála 21. srp. 1. kvě.

fořátkem '23 začala vycházet znovu
vydavatel. družstvo čer. úředníků zálesnických
rozšíření programu na úřed. čer. vůbec
zástupce úřadu financ. A. Geissler, fořt. Jiří Kanáček
a Václav Schwarz (ps. Pavel Kist) a voj. Aut. Opravit
ve všech oborech bytí veduhy

88-89

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NČ 15, 31 — Náš úřední článek

pro dnešní jubileum: „věrná pomocnice“

„Od počátku vytrvale věnovala pozornost a práci všemu tomu, čím byla úřední věc zaměřena, a trpělivě se v svých výkladech i výtkách stále znovu vracela k těm chybám, které se dočasně zvedly horsko.“

Pro lidi s jemným citem je ovšem to jisté nebyla práce příjemná, když se museli ustavičně brodit v samém jevištním řádu. Ale byla to práce nesmírně důležitá a užitečná, neboť její zásluhou jsme předešli tu a tam v ležebních jevištních smátkáních věrná čistá pramen neporušené věci; — i v artech úředních. ...“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

238

NR 1, '17 — o olivě němčině

"Zdá se, že nyní jist nej důležitější úkolem církve slovníčářství,
nechce-li se opodstatit na duchem času, užití něm. slovníč. a zde jare'
něm. slovo, zde jare' něm. rčení tak věrně přivést v české blázně,
aby nešla ani špetička něm. způsobu myšlení"

NR 1, '17, 279 (27)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 4, 20 - neologismy neústrojené

„jazyk, tvoří-li sám, ... tvoří s umem a s rozvahou,
jež budi' jadrů každého, kdo jej dovede v jeho tvoření
pozorovati.“

Jinak vplete-li se um do německé neústrojené jednotli-
vec. Nejspíše bi' zásad, podle nichž tvou jazyk
ytvoří slovo nové, tím záradám se přiči' slova, které
je cizím tělesem v j-e. Jinde takové slovo objevuje' zapadne
v hlubinně zájmenů, u nás se stává' členem, jež
s-fs-e' pectoe' uvládá' pro potřebu do svých zářobaren.

prilad: obdivující

274

NR 15, '31 - geologický

„Naše věc nikdy nebrala autoritám právo utvořit nové slovo,
je-li ho nutně třeba a prospěje-li se jím j-a. Ale vždycky
vražovala na to, že je to věc velmi těžká, a že není žádnému
dávna taková tvůrčí schopnost. Je tomu naproti! Umístil j-a,
pronikající gamiatní intuitivní do jeho vnitřních zákonů,
mohou uvést v život nové slovo, kterého jazyk neměl,
ale i tu těžce jazyk sám rozhoduje o jeho právu na
život hlub, že je buďto přijme anebo odmítne. Z toho
že vždy odvozovala NR vždycky jasně velice opati-
vnosti při zavádění nových slov do spis-j-a.“

NR 27, 1943 — uovna

„I uovna se může vyčít, neboť ani ona není nic
jiného než nedokonalé / dilo nedokonalého lidského
poznání a výhled. Ale ať je jakákoliv, dobrá
nebo špatná, musí být pro každého kavalera
a každý rozumný a uvažný člověk se jí
takové podobuje.“

MORAVSKÉ 117
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nr 7, 23 - potřeba nových slova

„Potřeba slova nerušíme učit; potřebou frustky sloveč
z lidské, který vyžadí na všech drub, ~~habat~~ sátrů sloven
habat jako vyžadí na všech drub, ~~habat~~ sloven
habat, na všech drub, frů sloven fer ad.“

„kulturní potřeba“

266

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, '19 - novinar. cestina

Fr. Šelepova dopisnice, a^ž ^{reč.} "jová autorita" uapsala list. kancelari;
a redakciím o Sardim novém chluem slove (uafi. bolševismu)
obživš v sanc. a redakci: 60

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 5, '27 - novinař: ckeřiaa

"nař novinařů by měli mít za ceřkovni' znamení'
botu s j-ku"

314



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 16, '32 - noviny

obnovená rubrika „kateřkou a novinu“

„jazyk našich novin se částo uelhy lypě o řádoucí noviny“

ohřeje j-ovněk si všimaji Lidkov, kár-Osvobození

Časlovo - nodarboři se poučují v jazykové nádeci Uelantřidla

Národosty - noviny se knaji u častě j-ové ocistě

LidListy - pozorně praktičně obdrželi spis j-a

pha NR 16 15

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 21, '37 — obnovení svrchovanosti českých

„Politické osvobození, jehož byl T. G. Masaryk hlavním
střípcem, vyprovokovalo také našu mateřskou zemi z těsných
mezí, do kterých jej uzavírala dřívější závislost
na cizí politické moci, a obnovilo jeho bývalou
svrchovanost. Proto se může dnes český národ
ve své vnitřní rozbité jednotě rozvíjeti
tak svobodně a bohatě, jak tomu bývalo před
stáletími v době jeho nejvyššího rozkvětu.“

v označení o umění T. G. Masaryka

NR 21, '37, 177

NR 1, 17 - ocista činy

„Velká, mimořádná doba naše volá po ocistě: po ocistě vnějškové i
vnější, po návratu k přirozenosti a svobůdnosti, k nezakalenému frame-
ntu původnímu, po samobytosti vidění a umění - volá hlasem
dalšího špitelníka po neformálním postupu v jadronech, po čistém,
rychlém jazyce.“

ocista řeči - denní snaha vzdělavců evropských

„aby rodný jazyk ... uchovával se v pravé, původní čistotě své,
rychlý, bohatý, svůj.“

Střelný, Hus; Václav, Blahoslav, Jerotín, Komenský; Dobrovský, Jungmann,
Palacký - „brunici ve svých nejúspěšnějších“

Co chceme, NR 1, 17, 1

NR 5, 21 - odlišování od něčí lidu

[nahrazování slova jindy slovy papírovými]

"a už každé slovo, které žije i v ústech lidu,
musí se bráti strach, že nad ním bude vyvesena
slatba, ..."

~~NR 5, 172~~ NR 5, 172

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR. 6, '22 - opravci cistiny

"nemí ani drubeho j-a na svebe, stny by mel toh^{le} »opravci«
jako naše uboha' cistina. U na's kazdy, kdo fero v ruce
drizi, »opravci« j-ove' chyly, a buzi-li, hned sue'
»opravci« kvadi slovem, fismem i todem v zivot.
Predstlu ordem v novinach."

NR. 6, '22, 317

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 20, '36 - očistění fraš. čestiny [Svět časů, časů v ASU]

„Fraš. čestina byla dříve zamorována něm. výraz, daleko
více než dnes. Stalo to mnoho úsilí, než se podařilo
probuditi v fraš. obyvatek, totiž j. ového svědomí, aby
se naučilo mluvit co možná bez něm. výj. je to
práce vlasteneckých časopisů a spolků, divadel, školy a
jiných činitelů, jak vyjádřil jsem někde v předchozí
části svých fejetonů. ... Jistě je to slovo čas dnes
někdo zudru zavádí do proprii veřejných, jako je na př.
redakce, časí tisk, časová zpráva, výsledky dlouhého a
těžkého vývoje, který nás jaze proti něm.
výrazům podmiňovat. A takové joci. nám ovisem
nemůžeme schvalovat.“

124

NŘ, red. PS - odborný jazyk

„Odborný jazyk patří ... nejspíše do současn. j-a spis.
a zejména v poslední době jeho frontování do obec.
j-a, zjednotované přednáškou, novinovou i rozhlá-
sovou popularizací v širokém oboru vědních, učitels-
kých nebo nerozlučnou částí j-a spis.“

NŘ 23 180
1391

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 1, 17 - o poetické licenci

Satira Sv. Cícha o měsíci cítěno
záleží na vzhledu licentiae poeticae
brašna cítěna Cíl, Máchy, Erb, Jabloněho, B. Konec ("fci vřech
(soukromělu) chybách grammatičeských")

v 1. fol. 14. st. snaha psát sfr. cítě
nova šola básnická v 60. l.: strojenost ulhuz, nesfr. tvary
se uděrech, znov, sládu

Halek, Sládek, Heyduk, Zeyer, Vrchel - vsílmi gli Entozovaki
take básnicki neupladi fórmami

"On má svou básnickou licenci a může řaziti jazyk po libosti"
citát z Pal 1832 (O cís. jazykospisovně) o básnické sfr. j-a

NR 1, 17, 285
"v řaztém j-e se své básnické lísi od své konverzáční, ale i ty formy
jímž se lísi vznikly v životě j-e anebo podle jeho živého vzoru"
a vsádám básn. říci se v základě j-e nerozumí a nesmí rozuměti.
Tud, aby mohl básně psáti umí m. umějí, dá m. dají nebo -

NR 9, 25 - policie j-ova'

"Vedela mi v j-e je framenem ucty z j-u, a zde je
ucta, tam nemu triba policie."

NR 9, 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 1, 17 - porovnání ^{mezi} čestiny

"kušiny, vstřanný život, chvátka 'fate deuni', umobona'sobny' s)
se živly cizlmi rozleptané, poruší a hubí čisté slovo
v ustředích i úřadech, ve škole, v l-ře i v hovoru sfolečnickém..."

Co chceme, NR 1, 17, 1-2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 5, 21 - co je v j-e potřebné

"potřeba nové formy se pocítají individualně a individualně se také uspokojují (t. j. slovo, formou tvoří vždycky jednotlivec z vlastního popudu), ale kolektivní potřeba se jví v tom, že všichni cítí nezbytnost toho slova nebo té formy a že se proto tento nový útvár jednotlivcův-
stává brzo většinou majetkem všech
s tím pom v rozform slova jako slouchati, slati,
uvažati, protože existují slovesa poslouchati, posilati, ~~posilati~~
uvažovati

rozumová "čestná měřítka" (podle Flajshause)
báseň nemá právo tvořit zvl. neologismy z důvodů
rytmických nebo rytmových

209-210

NR 2, '18 - pravopis

„... j-ova' správnost, na jejíž potvrzení „naše řeč“ byla založena,
a pravopis je dvoje' věc různá. Pravopis je pouhý zápis j-á,
a jako pod chráněnou záštitou může být dobrý člověk a v bezvadném
stánu nicem, tak i nejdokonalější pravopisem mohou být falešné
nejhrubší hříchy na jazyce a ucho.“

NR 2, '18, 223

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nr 9, '25 - fražda' haubj'ra

„Jednou se volátnosti fraždetu argotu zvláště hospodsko-lavá-
reusretu, glo a je snad dosud vpletati do věci yrazu
zarážepci vědomě svou otročou a častu nesmyslnou
náfodobou yrazu německých; hvají to vědy yrazu fie-
sazene' do této haubj'ra z francie let veskly obnoveného
vfoje př-overtu sly spis-e' německý vlohováni zafariti.
jeste o yraz cizí ale častu to hvadí yraz našine'
ad hoc pro vědění“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

175

NR 7, '23 - J. Preissová

"kdy napaly svícny dable spůsobitel se' vždy"
obvykle m. d. c. p. e. spore m. nepatrné
ožehl m. kadeč se

dle
verdy
oproti

"jinak má dost faktury sumpel j-ov"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

253

Nr 7, '23 - přímocárnost pravidel

" Sámě udu vyčítá prof. Štejskal, že se ve svých výkladech a
výběrůh řídíme šablounu a »jedustranným« lineátem. Že
obvičení, když to jsou pravda. "

" ... naši členové se sami zapíše rozfomenau, jak jsme bezohledně
přifomovali, že v je neplatí ani lineal ani šablona. Odtud fratic
smate »šablounu«, že se »gly« zvýší linealovžem a fohodlně
mechanické pravidlem, ...
rinf. přímou si, 3. pl. voněj (ne voně)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

249

NŘ 57'21 - purismus

"NŘ. uohl nikdy ani v theorii ani v praxi obhájcem
drajního purismu jako omeu opočený "špišnoved",
středně hl i nos fruem v ocích."

276

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 10, 26 - purismus

"... nejsme obháječi důsledného vymýcování
cizích slov"

"je nám, milostivě vzíté a potřebné slovo cizí
mezinárod. vztahem, než vřadá na polled Čes.
nestruhá sferou se někdy poroušejí sáři-
sáři přinejmenším nahrazovat slova cizí

"honorné (a velmi nedemokratické) v uadí
demokrat. době) přivání cizích slov, které
podle slov Behaghelových či va svědecktívá josit-
nost a velmi často jen pláštíkem k zabytí mys-
lenové chudoby a nejasného myšlení."

NŘ 38, '55 - jurismus u redaktorů

"Muži redaktorů jsou dovedl částí pod vlivem
lásky fiktivního bratrství a jurismu."



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 21, 734 - purismus v terminologii

Komentář k čl. J. Vojtěcha (Několik formalně & u nás
matematické terminologii a symbolice, Čas. pro festování
matematiky a fyziky, 6, 274-282)

"Jako v jiných oborech ~~v matematice~~ v matematice se jeví
celkem úspěšně od puristické purismu počátku u nás uvození
vědy algebra - uholi stupňovitosti, přesně poctavitosti
asymptota blížící, nedopadnice, nedostihla"

"Principem tohoto odhlouení od purismu je vidění formy
neoddalovat se od ostatního světa, ulehčiti svůj studium
a přijímatí výsledky jeho práce"

273

NL 177 přisunus v německu a rakousku

až uchole dentileto trvá v německu snaha očistit jazyk od cizích slov

i signatce

vliv vaticánských událostí, nahrazení franc. slov německými vědomí vlastnosti a soběstačnosti

i v rakousku

něm. franc. cizích jmen (Büro), fičtlu moderní cizích slov |
ministra kultu a výuz vydal výnos k omezení cizích slov

čes. zem. škol. rada také je řady cizích (8/7 1916)

"k budování užívání zbytečných slov cizích v j-u něm."

Jazykov. výnos c. e. ministra kultu a vyučování,

NR 177, 14-15

MÚZEUM

NR - red.

red. red. Al. Jdlička

vyšou. red. Fr. Daus

rada: J. Belič, B. Havranek, V. Ua dieš,
Vl. Šmilauer, Fr. Trávníček, Fr. Vaňhala

odborníci: Fr. Rysánek

V. Vázu

A. Zdrhal

K. J. Benč

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 36, 64

NR 8, 24 - reforma j-a

„Reformovat, upravovat, zjednodušovat atd. je možno
francijs, ale ne jazyk, neboť jazyk není výsledek soustavy,
výběr vývoje. Proto se zjednodušení musí dospět jazyk
sám svým vlastním vývojem, ne může být vivisekci nebo
mandátem.“

92
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 17
1,1) rozdíly ve výrazové schopnosti j-í

„Věčné věci dříve určité; upadívati jazyk ten, jiné zas ouer,
a bez upiny čistoty nelze jich určití, aby se upadívaly stejné určité;
či- buclime snad v joku tráví hledati slov, která by vystihovala
rozdíly mezi něm. Heiten a fabren, aneb věvec slova různá
za něho hézati, Erdfoti, Stühtati ?

NR 1, 17, 63-4

Stará redakce

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NŘ 3, '19 — kuzisany

„Ale uas' »opravce« ja je poznamen nad takove' uvaly [o stari
postredku a jejich fobribet] : ces. lid uerita' viduo, (u' ho' tak
rus (o slovarovi obycene uasi »opravce« malo uedi), kimec
(ovsem po starému zpusobu ide.) u' ra' dolouce ~~es ist zu schen~~,
a z toho ze vscho se usoudi' hued, ze ~~(jest) videti~~ je chyba
ze se uas' u' rati (jest) viduo. A protoze uete jest viduo obyceny
Cech nerozumi, »oprava« uas' nejlipsi' carem, ze se v uadem
suzeni' je uje.“

NŘ 3, 308-9
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 6, '22 - kusisnus

K kusisnus je v našem j-e fveel prave tak cini
jako germanisnus nebo galicisnus

NR 6, '22, 191

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 6, 122 - kus ze vzoru

„Kusina není čistina, a zlatě nám nemůže být
vzorem, kde čistinu kalébráme na jedovatějším
stupeňi vypořádání“

sr. výraz Haxogut6C87

174

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 8, 24 - slaug

"kamitly proti nemu mohou být jen společníci, v dobré
společnosti je slaug asi / tohle co vyplývá / -a.
nemá to hezke, ale děti to dělají a budou to dělat,
pokud se nebudou vzdát svých občanských práv
proto, že to není hezke. Člověk inteligentní, puvně
uvědoměný a horlivý si v slaugu neobjeví, bráda
nebyl sám bud z nudy nebo pro uštin stěhání
sám do jeho /

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ

MUZEUM

60-61

NR 6, '22 - slovanse' ufrany cestiny

"Kdo myslí, že z cestiny udělá jazyk opravdu slovanse', navěští-li
na ni kurzíky záplat, frází cestina i ruzina jsou j-y
slovanse', dofontu se božeře' chly, ..."

"Koum jde o skutečnou slovanse' činy, najde, co bleđa,
v ulně uadeho uendov. Lidu v hrápké vzdalenzel cizel
stovu a v uarícké starých jamabek, na Rus nebo
do jiných slovan. hrápi přijde, jde-li mu o prohloubení
a utvození toho, co uakel duma."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

234

NŘ 4, '20 - slovenská příjma' sfabue' bohemišny

Dávno pozorujeme, že si umozí ^{slovenski'} 'spis-e' libuji' v bohemišnech;
a obyčejně si vybráji' za vzor z čestiny nejhorší novinařské
smeti, jehoz' celou se my sami rádi' zbarsti' 4

276



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

IVR^v 11, '27 - Slovník j-a čis.

podnet Pasturek 1905

úkol: "podati ve slovníkové formě zvrubný 'historický' vývoj věškeré
slovní zásoby nč. věci spis. od r. 1770 až po naše časy"

Lexikograf. a dialektolog. komise - předs. Pasturek - dialekt. Pasturek
1910 Sauerländer SJC [redacted] Lexikogr. Zubaty

měření metod, naposled filtrační metoda (od 1921)

froní excerpta 1912, do 1920 ca 1,070.000
do 1926 ca 2 1/2 mil

řádkovost

66

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, 119 - spisovatelé - jejich malá j-ova kultura

„Křesť. uvoztvary jednotarci se u nás šířivaji nády, jen
proto, že mnoho našich spis-ů není dosti vzděláno učenými
a píece chce psati jinak, než se učili: proto takovému
tvary přibylme a jiné vdičci: Sardelani, Eds náku v Tom
formata.“

NR 3, 122

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 10, 26 - spisovnost

- 93 „uvnati boretick (na fr. v gramatice) tvar obecný (nebo hovo-
roný) za toho spis. je možno teprve teubnat, až si tvar
obecný pře všechny gramatiky atd. porazi cestu do rěči
spis. salu.“
- 94 kritikam: ne, zdali se tak ura, ale zdali se tak pře u dobuzel
autoru

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 20, 36 - sport. ulava

"Sport je vobšrou mezinárodní a s uánu se slova vobšrou
dobry sportu dostaly z fúrbat cizích. Uení tedy
divu, že se s uánu uály tuodi fúrbat cizích
na fr. tennis, football, goal, laceland, atlet, boxing
atd. Bylo by velmi těžce uáhraditi vobšrou tyto
termíny vhodnými výraz domáci, ba uedly by to
bylo snad dokonce nemuže a částo zcela nevhodné
pro fr. u slov tennis, lekk a těž atlet a pod.) Váoda
je, že se cizích slov uánu ve sportu částo zstecne
tam, kde máme dobrý výraz domáci."

NR 1, '17 - Exterium spatium

„neat všecko chyba, co křhalno stejne jako Němec,
ani co bykom mohli křci také jinad“

NR 1, '17, 256



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 2, '18 - Gřevnost

NR " se nepola'da' za nejvyšš' stolici v obažda'ch j-ozh
a rada by slžila i mkněni' jingih: proto ne'dy, zoláste
Sde jde o uva' slova, odla'da' svůj "souetný' soud"
287



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 16, '32 - Spávanost

54 Masarykova lidová škola - debata večer 14/1 1932

fičsedajci' F. Soldan

dojic Fr. Olbrachta; zbyd. fičdjič

- in K. Urban; zmevot fočet káranjeh dje, dbat anel. zámevot

J. Haller; stanoviska NR

trika probadat novou čes.

55 M. Weingart; veličit stav ja čerue; dobre' jazy; K. Čapek, J. Burych

dokonalá poezie

inoly, notlina, spis-e

Fr. Oberfalcer; nevnicovat -u, co v uem odstavělo

prospěšitovně odstavě (viz náhony van Jinnereua)

Ch. Bally; zmevot káranjeh

van Wijs; mevot davorst + j-ich

evropejský v čes.

NR 3, 19^v - stabilita j-a

[uřdo]. nema' pa'va slova v j-e rzdoma'cne'ca' zafovidati.
a bda jen foivnost ji vřeladati (185

50 64



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, '19 - staré tvary

4. Obnovování starých tvarů nemůže se dobře uskložit, pokud
dítěť také, že bychom se vrátili všude k tvarem, jež
dávno zanikly přirozeným vývojem a epizodem, když
se nepřidá k pravidelnému vývoji jazyka
(které bychom se museli učiti psati také, jak se učovali
před několika staletími) ... 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 14, 30 - strojovost řeči

„Každě řeč od prvního počátku bojuje proti přesvědčení
mnohých našich lidí, že se musí v plné vyjadřo-
vatí jít, učinit, než se vyjadřují fo domácímu.“

122

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 4, '20 - studentův úloh

citováni rozhovor z Humor. listů '20, č. 31, 313
odsouzení slangu

252



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 15, '31 - styl a znalost j-a

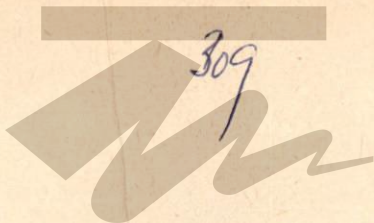
"Je základní omyl v domněnku, že práce a styl jsou dvě věci kůžné. Dobry' styl je jen vyjím' útvar dobrého j-a. Středověké umění přece nevyvíšta jenom k nejvyšší imaginativní schopnosti, vyběz z látky a vyjasnění možnosti, které předává j-a. Dobrou stylůsta může být jen ten, kdo tu látku a ty možnosti svého j-a dokonale zna'. Vrozené nadání stiháči se samo o sobě tu nepomůže docela nic, stejně jako by třeba různé uadání hudební neudivilo virtuosa z toho, kdo by se dokonale nese- znal se svým hudebním nástrojem."

ZEMSKÉ
MUZEUM

65

NR 3, '19 - Sušil

"Sušil si totiž velice líbil v archaismech, kurismech,
provincialismech a jazyk. ismech na šodu j-a
česko "



309

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nr 10, '26 - Šmilovský

- 719 "jazyk starý, jazyk lid., současná fraze, gram. a brunnice
teorie i vlastní tvorba "Laudance"
"Přijímal ze starých spisů i foule rady brunnici své doby i fraze
zcela nerozumitelné, jako < ueddo si z nich smičky strájal >
- 720 "záliba v slovech složených, jejichž duch je sótra cizí
napodoboval fraseologii lid. < Jděte si na toto
svou fofkadla < nemějte rytem z mouky hrad kolače
ječi < nerozvážně < soustát >
- 721 zřídka germanismy ZEMSKÉ
užit. cizí MUZEUM
velikých slov, Prášiv, Durděšov
tvorů svedrůvé předfonové složeniny sloves (obor Šachiv
Prášiv a Durděšov)
naši dožítí se věna, nemohl se jí dohledati,
blavy div jsem si nemyslel

NR 3, '19 - teorie jazby

např. se nesprávně teorii, rychle teorie se má řídit

D-em

157



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 10, 26 - terminologiči

156

Pro toho, Eda terminologiči sestavije, ma' byti jvoni zásadou vyčistit. především domácí zásobu slov, a to v těch významech, v jakých se jich nejčastěji užívá; to je podstatná stránka slovníku. Ji. nalozeny vuz (nejde o vuz nalozeny na jiný vuz)

druhá zásada: „ji hledání scházejícího výrazu ma' [terminolog] užíti na místě předtím představu, v níž samu, a uholi vzor ~~uholi~~ slova cizího“ sr. něm. aufgeladen = nalozeny, beladen = *loženy

vuz na voze // nalozeny na jiný vuz // připevneny k odvezení // nalozeny ~~sloupek~~ ...

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ NR 10, 156
MUZEUM

NR 21, '34 - terminologie - ustálenost

podle J. Vojtěcha

„musíme respektovat termíny, až vžité, třeba bychom mohli
kadeři vidět termín jiný“⁴

ale vysvětlovat se snah, o naprávu ve všech případech

„Proto první historické zásady, je → vžitá slova, ať vznikla
jakýmkoli způsobem, mají své opáření v j-u (Spis.

Čes. a jaz. kult. 74), stojí autor [J. Vojtěch] na správném
stanovisku, že pro podstatnou věc le termín změnit,
a že se nemůže karant. být, že první čas bude nov,

termín zůst. nezog. le

272

NR 21, 37 - termíny internacionálcni'

z čl. J. Vojtěcha o mat. terminologii (Čas. pro festování
mat. a fys. 661 274-282) - vysledek Vojtěchova:

«Cizí termíny přijímáme v jejich formě latinské nebo
řecké, ne ve formě, již mají v jednotlivých evropských
j-ích»

kacionálcni'
farciaálcni'
eaergie
Euclidean

ue - elni

ue - žil
MORAVSKÉ
ue - ealid
ZEMSKÉ
MUZEUM

273

NK 21, 37 - tradice

- 236 "Matice" úspěch může mít taková snaha [nabídnout vžitá
slova nespr. výrazem ^{loppilun} novým] jen tam, kde za ním stojí instituce nadaná
- 239 dostatečnou autoritou, na ji v názvorlovi' vojenská, v normalisovaném
názvorlovi' Čs společnosti normalisační, Čs. svazu elektrotech-
nickeho, v úředním názvorlovi' ministerstva atd. Ale i v oborech,
kde se tato podrobují autoritě svého ústředí, pozoruje se často,
že reforma výrazu bývalá ústředníma právě jen v odb. l-ře,
sdežto vedou, živa' jová práce hovor. (H. z. volbor. lang
ne familiární) drží se výrazu starého. Tato j-ová
konservativnost má kořeny v tradičním usu, a ten lze
přelomovati právě zase jen jinou tradicí.
- NK 21, 37

NR 20, '36 - Travníček - jaz, čov' gramost
(matem' a maf' město, čas 27 '36, 21r.)

... výklad T-ův chová v sobě nebezpečí, že se podle toho
budou do ovčích kategorií lást' též slova, která nevznikla
organicky cestou v tomto článku uvažovanou, nýbrž docela
neruálně, tu například vsořu cizí slova a u nich "mláva"
fotiba rozlišovací může být nejmenší ^{velmi sporný} např. malobratra podle Kleinbaha

Toto nebezpečí T. předešlejší zásadou, že i "fruste" například je
"svou" příjímá j-ov, že dokonce může uhládat, a neomezuje ji ani
požadavkem síllosti nebo fotibnosti. A dokonce přeložil v j-ov
rozrabané přijímání větu, že j-ovně teoreticky nezbyva' už třetinu
vyčítat rozhodnutí nepřípustně rozdílné, usm.

nebylo by dobře vylučovat j-ovně teoretická z aktivní "soudnosti"
zvl. v odob. termínové
"je třeba přinejodlišovat od sebe výklad j-ovně j-ov, taj.
vyměření jeho přívodu, přívodu atd., a jeho hodnocení fo správně
normativní"

"rozumí-li na fi., že slovo maloměr vzniklo přiběhnutí slávu
j-ovně syntakticky, jak o tom výklad T., není třeba ještě rozlišovat ožďa,
je-li to slovo "správně" otli nic" ^{nutnost j-ovně přiběhnutí}
183

NR 15, '31 - učitel-jazyková příprava

"...star jazyk vědomosti u našich učitelů částiny není
pravě uspokojivá a ... třeba i v tom návrhu. Přiblížíme tak
zároveň k tomu skutečnosti, že celý systém našich školství
je ve vztahu k - u matrice škole zřízen způsobem zcela
nemohoucí. Naši učitelé částiny na obecných, měšťanských
i středních školách nemohou naučit své žáky ulovit správně
část, protože je sama' tomu učitelé nenaučili a sami proto
správně část nemohou

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MÚZEUM

68

NK 3, 19 - úřední cestina

„Kaše úřady při cizí po německu. Předaly state něm. vyhlášky
doslovně naučily si k tomu rovněž, zřetelně opisovat nejjednodušší
proste české vědy. ... nestarají se, aby promyslely cizí staré něm.
frase, aby uložily jasné a srozumitelné“

212

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 5, '21 - úřední čistina

„S českou úředníkem si zavádí naše čs. hodnocení i vlastně
člověk úředník » smlouka domáckého plemene; ale jako všude,
tak i při tomto veledůležitém úlohy, z něhož bude těžší
naše úřednictvo do těchto i čtrnáctých fázemi, je zjevno,
jak se běžlo odračením a odněmčím a jak sfatně
dovedeme tvořit ze sochy.“

73

MŮRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 6, 22 - úřed. činnost

277 "činnost našich úřadů čs. není o mnoho lepší, než byla
"činnost úřadů rakouských, když byla oslabena, a ne
j-ou stabilní."

NR věnovala úřed. činnosti pozornost, ale pak dostala
od ministerstva ujistění, že se úřady postarají o jíz-
novou očistu

návrhy NR zůstaly nere realizovány
jeu ministerstva národ. obrany se stará soustavně
o j-ovou očistu
ministerstva financí zavedlo "jazýkov. kontrolu" ve
Věstníku, ale ten nemá dobrou úroveň

278 "kvalitnost a uctěnost našich úřadů k j-ou obřeknu"

NR 16, '32 - úřední činnost

189 "že všech dosavadních odpovědí [včetně NÚC] [mluví]
190 nepředsíraný zájem o j-ovou správu úřední činnosti a že
to samo je velká ~~eroze~~ ~~zmařené~~ Je třeba, aby tato dobrá
vůle bude zachována poskytnou ~~chopit~~ ~~z j-u~~ a na
pravou úroveň uvedla ~~primárně~~ ~~snahy~~ o ~~firmocarou~~ a
bezohlednou racionalizaci ~~čistě~~ ~~řídí~~ ~~jednací~~. Právě
dnes, kdy stabilizace našich spis. j-a ~~jednače~~ ~~rychlou~~
tempem, je třeba ~~získat~~ ~~pevného~~ ~~ústí~~, aby ~~průběh~~ ~~jeho~~
vývoji ~~zůstal~~ ~~čistý~~ ~~a~~ ~~rovný~~."

NŘ 13 '29 - úřední sloh

"Když bychom většinu naší úřednické mýšlenky, že úřední sloh je tím srozumitelnější, čím méně se odchyluje od způsobu, jak sami jsou u nás úřad zvyklí se vyjadřovati?"

212

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 2, '18 - ustálenost výrazů

„Slov a výrazů obvyklých a v j-ě ustálených jest sěbíti tak, jak
se ustálila, a nikdo nemá práva jich měniti z důvodů
rozumných nebo jiných. Užívánie s řádoděnní něčí umozřou
slov, která by se nám musila zdáti nevhodnými a nesprávnými,
rozličnou je podrobiti kritice rozumné.“
papírová zablá, ocelové pero, zájemci se sviti ...

R. NR 2, '18, 63

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 3, '19 - ústus

"jazyk se nesprávně praví, uhlavnicemi, užitím pravidla
uhlavnicová jazykem"

94



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 7, '24 - úzus

ovčič

„Autoritativní moc v j-e nemá kulturní teorie,
nybuz úzus“

NR 7, '24, 283



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 6, 22 - Větešín

Větešín si liboval v neobvyklých slovech, v rusismech,
provincialismech a foš.

171



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 18, '34 - vojcu. Čistina

273 Je to bezpochybně dleš nejlépe zpracovaná odborná oblast j-ova.
mín-uar. obrany hned je přivátu zřídlo národnos. Emisii
"Pod odb. dozorem ústř. prof. E. Smetánky dala řád komise
několikátou fraci j-ovy základ j-ové fraci vojenských věd-
du i celk. věd, armady a j-ovy fyzikovu a chemickou fraci.
Je vidět i dleš stále ještě na vřech publikacii, které
d vojenských věd. vycházejí, ~~toť jsou j-ové sbírky~~ -

274 členové komise: J. V. Sedláček, řed. Opavit (red. NUC)
Ojné vyvíjejí nad vřech vřechu ošetření odb. a úřad. f. seumst!

NR 18

NR 9, 25 - vývoj 'fi'-i-a

"Živa' nec' postupuje v svému vývoji nezadržitelně kupředu
a ani v období t. zv. úpadku nejde jazyk zpět, výběr
upřed, přebírá se čára jeho vývoje lomi'. Proto každá forma
křesiti výrazové formy jednou odumřele' musí skončit
nezdarem."

Zasahovati do vývoje jazyka lze jen v takových případech,
"kde vývoj není ukončen, kde se na fi. vedle převodnic
(starejší) výrazu vyvíjí a v zápas s ním vchází výraz
nový, křesiti' uk fi. z neuvědomlosti nebo i doví duševní nezna-
losti výrazu převodnic. Zde je možno → zakročiti a na prospěch
staršího výrazu, ale to není uvažovat ani křesiti', výběr odumřelá
živoča předem proti úvodu z neuvědomlosti."

NR 9, 27

NR 4, '20 - vřelá slova (řekbas chybna)

"Jisto jest ovšem, že boj proti slovnímu vztlaku odraží se a láme
o sílu zvýšen, že slovo zavědeme, byť sebe horší, ma' výhodou,
benné' uince, škra' jde z ruz do ruz, zde to slovo nabírene
v nahradu se kritizuje, fosuruje, rozbra' a na konec odumita',
že to není to. To je osud všech slov nové zaváděných nebo
obnovovaných, protože žádná slova nevyhonněji plně předstane,
šterou označuje, uylže ualyva' tohoto významu teprve formálně
smístem s u', zvýšem.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

[jin' dovalid'k o slove
obnos, za škre' se
navrhuje částka // suma]

63

NR 7, '23 - vžitost fochardu

"lubovní, že jich ve vzdu. přivlastní. je tvar vžitý, není správné a
fochardé ze sebe Elamny, a na's bolužel dosti rozšířeno, že se za věc
vžitou nádo fochardá to, čemu si jednotlivec nebo jednotlivci navýže
lí. Ale za věc vžitou lze fochardáti. Teprve takový výraz, který se zvláště
v žive' věci upal a jehož užívání byl značnou většinou národa, že jím
výraz bez platnosti upadá vedle jeho obrození nebo zastaralé."

220

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NŘ 7, 23 - vžitost j-ovčů frukcedu

„stáček jazyka se má mítí fo našim rozumu na pozor,
aly se uocetl v smišné úloze dlouha Quipota aneb
berana před dubovými vraty
naši boj proti slonům Eafesma je 28. října“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

266

Nr 3, '19 — zřetěně' v j-e

„... v j-e ani, co jest opravdu zřetěně', nemuro^{ještě} ~~to~~ ^{ty} chybné'“

247



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 8, '24 - zjednodušování

dopomůžte se jehněci' // -ci'
kozlenci' // -ci'

„... se zásadou zjednodušování se to nerozdává, neboť
byla-li dosud od normy (zvíře - zvířecí) výjimka jen
jedna (paseci) při budování falto ještě dvě další. Ale
to není zásada naše. Vždyť tváří jehněci' a p. je také
zapřítomněn, že zjednodušování skutečně provádí zvíř' jeh' a
jedné straně (jehněci' : jehněci' = jehněci'), zjednoduší
komplikaci na straně jiné (zvíře : zvířecí, ale jehně
-jehněci'). To je zprávné a velmi je velmi dobře.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

127

NR 14, '30 - gláva spis. čistiny

"oficiální kalostue' glávy, jistou pozorujeme i u
narodem spis. j-e"

"U jiných národů není možný spisovat^{el}
stev^ý by neměl dostatečných vědomostí o j-e,
stev^ýmu p^řě; Edeste u nás? "

133

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NŘ. 5, '21 - změny spis. koruny

„... bylo... vždy jejím přesvědčením, že spis jazyk odstraniti
nemohu a ani nemůže, ačkoliv jeho zvrstvení viděla
spíše v statečném vypořádání jeho slovním a zvláště skladby
než v obměnách zevních, tvarových a hláskových.“
Redakce N.Ř. nepostává také za správné dělati závory
změnam, které si razí cestu v životě j-e, ale osvědčí se
domnívá, že ustáti jen na to udarovati, že ta uct
ona změna proměna v j-e obecně, myšle chce míti
prohlašeno, že z j-a obecně proměna i do sídla spis.
to zafixuje utváří v něm dosud platné.

297

NR 6, '22 - Změny v Kodifikaci

Z povahy těchto zásad [Kodifikacních] plyne, že změny,
které se v zákoně spis. forem mohou bez jiné formální
přijetí, nebudou nikdy radikální, vždyť naopak mini-
malní, že se budou týkat spíše forem jednotlivých, isolo-
vaných a zjedná ušívání, než velkých a širokých
kategorii tvorby, neboť ani vývoj j-a se neděje
srdy a převraty a vývoj j-a spis. utvořených - státní
tradici a svou vlastní, podstatou konservativního,
už dokonce ne j o tom, jaké formy dějiny vada spis.
které jepíše zákon tvorby se ustál přirozeně
a dlouholetým vývojem.

NR 15, 31 - změny kodifikace

- 64 „za těch faktů, že toto svého trvání opravila NR korespondence ze svých starších vyhládek, ale nikdy v tom neviděla slabost, vybití práve svou přednost. Nežlo by dobře, když šlo by se rozhodně na svých pozicích i tehdy, když se jeví, že ziny 7-8 je svým vyvozením už daleko předstih. Ale NR si byla zároveň vědoma i toho, že nelze cestu do spis. Já obírati všem novotám, které se v životě věci vyřiztuou, vybití se je nutno zachovávat v této věci rozumnou měrou. Už proto je třeba s touto věcí opatrnosti, že když spis. a řeč hovor. jsou dvě věci, se zcela různou funkcí, a nelze je dle předst. vybití se jeví, že se jedne z nich do druhé. Problémata-li nikdy NR o některém výrazu, který předtím četla, že je správný, učinila tak je zvalém uvážení však obvolnosti a je neobjektivně zjištění, že si když sám už přizpůsobit takový výraz svému duchu a že ho potřebuje.
- Hall NR 15

NR 8, 221 - kvalita jazyka uvidomela'

"... je treba lišiti ueri kvaliti j-a mehanicou (prakticky ziskou)
a uvidomelou (teoreticky podložnou). J-ou' zasady zachovavane'
neuvdomelce, poukazuji cvicem, nejvaci uidej tak 'germe' jako
zasady, které by z j-a odvozeny, teoreticky formulovány a
velmi velice osvojeny. Je v tom asi podstaty' rozdíl jako
u ueri uynem v fysi lid. a v umile' fysi ba'sui.

237

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 1, 17 - Interium živeho ja

„Co si jazž živj utvoril, pest jeho majtkem, a je-li nehofus života, dobude si práva i v fiseumictvi. Y jednotlivec smi tvoriti slova a travy nebo vachy átd., ovšem v duchu svého ja, t. j. podle jeho povahy, mluvící a slovní; jazž živj si z takového díla jednotlivcová ovroj, čeho fotičkuje a co se mu hodí. Ale tvorí-li či odjímá (na fi. ze starého ja nebo z uakčiči) ybira jednotlivce nové, štyžeh nebo srovnati s mluvící ja, o nějž jde, frohřímje se fusti nemu.“

Podnět s citáhu: úvahy o slově ždyž
ždyž živ

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 1, 17, 126

NUC - red. - NUC

2 2. roč. 1. čís. Slovo & čtenářům '23

"naše materiální byla až do převratu pravou pěstí ve státních úřadech"

špatně překlady

"německé byly vyjadřuje číselní slovy, ale nebyly tvořeny v duchu čes. jazyka a čes. věci"

"Teprve naše samostatnost osvobodila naši materiální z područí" bylo potřeba se o jazyk starat

NUC - pro úřadovatelé u našich delegačních úřadů

čas byl vyvolán skutečně náležitou potřebou a jistou snahou "o očistu v našich úředních věcech"

program: rozšířit na jiná oddělení st. služby

"nechceme pracovat, vysvětlovat pravopis a styl. zvláštnosti upozorňovat na germanismy, na nesprávnosti"

"Chceme očistu naší úřední češtiny!"

3

Nč 5 - estetika j-a

Estetický cit kaže vzdělanému národu, aby sbrál
zároveň krásy své věci, v nich se jasne a zřejme
vzadu' stupni a hodnoty kulturního vývoje národ.
uho. kteří' kdy' každ' děj' vzdělanec, když
shodně je pětiletí' k tomu, jak se uelkni' zaoctaci,
úřadu' v osvobození' vlasti' j-emu materiálu, nedo-
vedli dosud vymaňt' se zape' bývalé' c. k. Amtsprache
a jsi' úřední' vytkání' a spisy cětinou opravdu
hanebnou.

Za to naši materiální
Nč 5, 26, 1

Nuč 11 - evropský

- 89 " " vřel na tar křemí evropský je dosud spíše
jeu agitacním heslem j-ovžik novobárů než vedec-
90 ~~jeu~~ metodou " "

Nuč 11

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nič 2, '23 — Nič

„» naše křídla cívna« jest prvku a dves pódiny
odborny listem, jenž fúbi odon kec křídla a cívstaje
ji ode vsich bází a germanisui. »

178



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nuč 5, '26 — purismus

„Každá rěč připala již v dávnych časech slova cizí,
jež si vhodně přizobstá. Je nemožné, abyhom je valbra-
zovali slovy novými, libovolne tvořenými.“

pučochy, kalhoty, boty, vesty
něhouť, papír

„Tvůrčí nová slova za stará vzítá je labov, nemysl,
jako když se navrhovalo jednotem 19. století místo
magnet slovo duala a místo fortepiano uicorueua.
Se stejnou logikou se objevilo pro postovní uavortoví
slovo listovka, ať se neobchucí před tím řičalo
Sarta.“

resp. purismus v post. obč. me

Nu^č 3, 41 - rusismy

Aluzie ← gornično u. rusiti

"Někdo se snaží, aby se vyhnul germanismu, ušije
rusismu - čili; z deski pod strop! Nezáleží přece
na tom, jaký je to -ismus. Cech má ulovití se cedu.
Chyba zůstane chybou, když je slovo z průběhu slova
slovenského j-a, neboť správně může být a jest
je'dine to, co žije v žive, desce ulive a co jest
vytvoreno v duchu j-a."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nuč 5, '26 - Sbirka zákonů a nariadení

"Uspokojili se lidé o brzkou nápravu, bude
"Sbirka zákonů a nariadení" vlastně sbírkou
chyb ~~f. adf~~ a pokusů proti duchu j-
česke " " "

Srovnáme-li ces. texty ~~uzákoněných~~ zákonů
s texty historických dokumentů našich předků,
máme si postěžovat: "Ubohá naše materiálová,
na Tvoje osvobození se docela zapomněla!" "

№ 5, '26 - soudní čítina

"Kare soudy frapují ve svých firemních rozhodcích
malou péči o čistotu úřední čítiny a toho také vabou
u čteně z materiálu j-u. ... Ke své zálosti můžeme
dnes říci, že rozbor řečených rozhodců dokázal, že
nemí u soudů pochopení pro spjatou čítinu."

Viz H. Pulich, № 2, s. 7

"Soudní rozhodky jsou právy čítinou spjatou."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

18

Nu^č 5, 26 - stručnost

" Stručnost je jedinou z nezbytných dobrých vlastností slohu vůbec. ... nedostatek stručnosti je hlavní chybou těch, kteří se při práci usilují, aby byli rozvolávní."

Nu^č 5, 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NuČ 5, 26 - stručnost

"Hele starých lyobratu: mnoho psát! je dnes přístřem
Něme jako moderní vědecké stručně, ale za to -
správně český. Děl bych, že nepovíc chybí proti druhé
Čes. - a ten, kdo zabídnou do dlouhých, složitých
frází a formátů si z nich papírovými fóliemi
často velmi nezapomíná. Kdo píše stručně, jasně,
píše už tím lépe český. V tom smyslu chápeme
hele dva kramáře: hebat se a měně psát! ...
Samatijme si: základem dobrého stylu je -
stručnost. Slohová stručnost NuČ 5, 57

[J. Karásek?]

Nu^č 3, 174 - třibem' jazra

"naš list třibi' úřední cestou a třibem'
znamena' že spor o správnost dvou výrazů,
které jedni znalci pokládají za správné,
jiní však za nesprávné."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Nač 2, '23 — Fordosijun'

179 " V činnosti f. n. zříditi jsme tento oddíl v našem časopise, abychom ukazali občanům, kdo nám nechce pomáhati v naší očistné práci.

180 " Posílejte nám úřad Fordosijunůch, pomáhejte vytrhávatí zlouby pleníť na záhonoch naší úřední čistiny!

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pravidla hledi' & čes. pravopisu a tvarosloví

114 1. vyd. menší '02
1. vyd. větší '03

Geb. i úvod. část

spoluřac: V. Hylmar, F. Šilý, J. Jurša, V. Kuli

115 za smrti Gebauerově tendence & přimocané pravidel uost
L. Benjšet,

Syllaba J. Gebauer, 1986,

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ustřední komise pro úpravu učebních učebnic

Zástupci min. vnitra, nat. obrany, škol., financí, železnic
a pošt, minister. rady

+ poradci: věd. odborníci, odbor. korporace z Evropy
načrtnutí, návrhy učebn. slohu
letáky

Františ. Jaroš náčelník komise NÚČ (NÚČ 2, 23, 97)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Vlč 2, 23 — úřední věstník — výnosy

33

jest
"hlavním úkolem řádkáře každého výnosu, aby co nejvíce do-
víteji dbal jasnosti slohu a jazykové správnosti"

"malé důvěry v pochopení pravé u těch řádkářů výnosů,
kteří domd nepřijímají na zřetel následky, plynoucí
z rozšiřování j-ových nepřesností, plevelů, jež pak
rychle roste a bují. Vzhledem k tomu, jak budou poměry
pochopeny, zřetel na další tažení boji proti šikovnímu
a nepřátelskému j-ovému chování, buď v rukavicích,
nebo s falcatem"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čas. nova' prace č. 16, 17 z 1/10 '23 - cizi' slova

93 přival cizích slov

"...říditi přivaly je možné, využítkovati jejich živelnou sílu je nutné".

"Soustavně je třeba celý obor cizích slov znovu pro-
hloumati;"

94 vysvětlovati význam cizích slov, učebn. škol, časopisů

DOBŮSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Poradní sbor pro oblaždu reklamní (PSL)

"odborný jazyk uáborový je podruzen pravidli
a zásadám j-a spis."

proti vulg, perifer. jazyku, slangu
& lid. j-a je "s uáležitou rozvahou"

NR 24, 240, 255

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pravo lidu '76 - ryzost ja

"Peci o ryzost materich ja ... je zaplanovan ^{pripravlen}
obecni tendence v kazdem narode, opisi se o vlastni vzdelanost,
znavoti je zbytecnych cizich praci a zalozi ji na
pevnym podkladu vlastniho narodneho ducha. Peci
je neviditelny, zruameni narodni kultury, v ni se jvi
cizi vliv nejfatneji, v ni se take nejsnare nizi vlivy
a jine vrodoviny potirat. Proto se na tomto poli proje-
vuje snaha o kulturni ocristu nejsilneji ... "
v Nemecku - uvedni ^{podt} existence' berlina
policejku roditela MÚZEUM

Vic lary Euari
maforstine!

MUC 5, 50

SaS 1, '35, ——— - jazyková súťaž

Ukážeme-li o j-ovej súťaži, máme na mysli nejen súťaž
formálnu, zohľadniť aj abstrakovanú, t.j. zručnosť j-ovej
nebo presnejšie: hodnotu abstrakovanou sústavou zručí o sebe,
výbere toho k čomu, ktorá slúži okrem presnosti nebo presnejšosti,
j-ovej zručí, jeho adekvatnosti & účelu, teda súťaž čisto tematickou,
ideologickou. At' sa podívame do filozof. hry štýlu Heideggera nebo
do nove'rus. publicistiky, a j-ovú nebo do duchovné' essaye
Larva Capra o práci, vsade pozorujeme presnú zručnosť filozof. výcho-
dú slova stejne stoupanú, a t.j. o j-ovej kontrole j-ovej zručí.
Kľade se neustále obťažovať, zručnosť j-ovej slúži výcho-
a nalezitě nosné, zručnosť kontroly se vzťah medzi j-ovou zručí
a označujúcu predmetom. Vyhlasujú se boj hoci, ktorá neoprávnené zručí
húje vlastnú kľadu nebo se smerujú, bojujú proti hoci nevícné, ktorá
zpráci vzťah se slúžečnosti, at' konkrétnej nebo abstraktnej. Formulujú

SaS - proti purismu bočertovi

" před vydáním akad. listar pro č. 1038 navrhl zřístit,
jak při nové úpravě nakladatelství učinit přehled
těmto sledcům - dosud bez odezvy"

dotatek k čl. J. Novákové O právu autoru,

SaS 11, 149, 48

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Směrnice pro jednotnou legislativní techniku (1937)

Ministerstvo pro jednocení zákonů a organizaci správy

"Vášeň zákonů a vládních nariadení budú stýžované
srozumitelne, jasne a čo možná stručne. V osnovách zákonů
a vládních nariadení budú pečlivo dbaťo správnosti j-
č. j-
Zjednotená táž je potreba vyhýbať sa cizím ~~slovom~~ výrazom, aktívnejšie
o cizí slova. Štva v zákoně j-
výhradně j-
stejně výstižně výrazem demokracie. Osuvy větších a
důležitějších zákonů a vládních nariadení budú po sběru
j-
výboru j-
MURAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

cit. podle Haller, Dvacet let
našeho j-
NR 21, 37, 44

ustanovení českých stavů na zem. sněmu z r. 1675
o cis. jazě

důkaz o skutečném rozšíření ujednání — proti
odporu proti ní (viz Dobr. Dej. 123)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

SCJK - o Etlovi

psal většímu Etlovi referát v NH s věst. tradovanými branci v'krami
vyšel se teoreticky (vliv fraci na slovník j. č.)

teorie o dobrém autoru, tj. užu spis. jako rozhodčím v j-ě
dofracovával se uctově vydání od parismu !

dával podnet k dlouhým diskusím v Lanc. Slovník j. č.
(účastníci Hodura, Zichal, Karamud)

vždyt' neústupnost, ale snaha frontovat k jadem věci
byl dále v teorii než v fraci 'sentické' (dělal ji uhrad
před. Herad, Kussil)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

9-10

ŠČJK - o Hallerovi

Haller neochopil, že^u Erla je rozpor mezi formou - teorií ('dobry' autori)
a lat. frází
měl slepou víru v autoritativní platnost vědeckých výkladů ND
zastoupl boj proti spis. úžku (v nichž jsou i slohy Brunice Bileho)

Doucem r. 1930 hl. spolupracovníkem Eem ND, učenec i její u odpovíd. red.
jako vinnou ozřila v nové síle vyslala? sbírka minulosti ND
Brunice Bileho

"filolog, zavržení obě oči před teorií Eem Swarem a uvažování
a uemí lupiči současnou kulturu"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

10-11.

SCJK - o NR^{ve} sive

PLK usoudil, že všim, co šlo uvažováno v NR za Zubatého a Erta

ale „ji podstatně rozdíl mezi teoretickou prvotností, kvalitou materiálu
a jemným porozuměním jí a jeho životu“ u Zub. a Erta a mezi
„teoretickou nezrálostí, malou kvalitou materiálu a hrubou mechanikou“

byl u některých na jazyk“ a následně Zub. a Erta

8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

SČJK - o NR na foj. 30. l. f

NR vydávána III. (filolog.) tr. ČAVU, proto měla autoritu
vážení zřet v době, kdy se nově uvažovalo o obměně spis. j-a,
o básn. j-e, o úrolech j-a vůbec!

NR vznikla za jiné situace korektur (spis. jaz. uchl uznává jako
rovnocenní pamen vzhledem
jisti ulhuvetku j-u lize.)

Zmákná realce NR na diskuzi 32 (215 n.)

11-12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

SCJK - o yllu fednawak 1932

PLK, ledu-u'ur 1932

5 fiedu. o spis. cis. a kult. j-a

V. Mathesius, B. Havránek, R. Jalobron, M. Weingart,
J. Umlaňovský

otiskeny v SCJK + tere Obecni záruky pro kulturni j-a
kolektivni práce

technicky formálal M. Zivral, cten kancelarš Slovni j-a c. 1
viefi' fochny: polemita u'ur spis. a NR

O. Fischer, M. Vlček, B. Mathesius, K. Urban, P. Eisner,
E. Vachek, F. X. Šalda, V. Vančura - J. Haller
nerfolopnost s NR

7-8

ŠČJK - fotky z spis. j-u

"my nevidíme v tom, co je fouze v j-e spis., alebo v tom, co je kofve v j-e ~~spis.~~ novém, proto hned fved méněcenný' alebo fodezích', jako neformálníme městřou kulturu a současnou kulturu vůbec za méněcennou alebo zavření bockou ve srovnání s kulturou lidovou a kulturou dob minulých."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

12

SCJK - o teorii spis. j-a a jeho kultury v PLK
společné téze o kultuře spis. j-a a o funkcích j-ích pro 1. mezinar.
spžd slovan. filologii '29 v Praze
čísly uákladem spždovetis výboru (sektce II, č. 9, č. 3)
franc. v TCLP '29 (1. sv.)
čláte ve 4. sv. TCLP
učeb. tabeťá fr. jazyka & diskursi '32

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

SCJK - o Zub

"učedl well brunicom v běžném slohu"
inonizoval zářady brunice'

1. je-li možno říci něco dvěma způsoby, musí být jeden šfaktů
2. křičá-li se něco stejné v něm. a cěš, je to v cěš. šfaktů

Zub. o sobě: v redaci jsem stal na levém břídle já, na pravém + Běg'
(vzpomínka na t. desetiletí NRŠ XI, 27 ?)

o formě učel v prof. Křalovs'

čtenové PLK se hláší za vdičné zář Zubatels
ten odlykal dogmaticke věř v autority

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

13

Texte 29 — jazyková kultura

"Kultura jazyka je peče o to, aby byl v j-ě spis.,
a to jak knižním, tak i hovorovým, psaným
ty vlastnosti, kterých vyžaduje speciální funkce
spis. j-á.

NR 52, 68, 153

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Texte 29 — purismus

"Více o čistotě jazyka má místo v jazykové kultuře, ale každý přejít purismus, ať logistický nebo historizující nebo folklorizující opravdové kultuře epiz. p. a. Skodi. 17

NR 52, 265, 154

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Terz 29 - purismus lexikal.

"V záloze slovní proti požadavku lexikálního
purismu nutno postavit požadavek bohatosti
slovníku a jeho stylové rozrůzněnosti."

NR 52, 68, 154



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Texte '29 - jurismus gutart.

"Je ... třeba posilovat ryby, Ebové' pou vlastní
j-u, o Ebové' jde (uafi. vypatrování slovesné
v češ.) ale na druhé straně nemí se zužo-
vat gutartičjím jurismem zároveň možnost
vypatrovacích, jejichž realizovanost se i
v syntaxi musí řídit funkcí j-g (uafi. po-
třeba nominální konstrukce v řadě realizované
nebo v jiné odlišné)

STRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
NR 52, 68, 154

Exe '29 - Kompozita

"... nebudiž bez ualéhavé mutnosti užívalo
pojmenovávacích forem v je neobvyklých
(např. v češ. slov. složených)." "

NR 12, 68, 154



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Jazyk. vnos c. 8. ministra Šultze a vyčování (29/5 '16)
— omezení cizích slov

"upřesnění bořlivost očístiti jaz. něm. ocl cizích slov"

"snažiti se o to, aby dvoustupňi mládež odvracela se od užívání
cizích slov"

zúžitkovat "nadimbu bohatý a tvorivostí sborný j-ovj folklad něm."
"resmi se fiebrocovati rozumna' mira, zejm. jde-li o výraz
odborne"

pozor na "jazykovou zdivočlost" při zmeřování už zdomácnělých
cizích slov

radit se s kugovst
volit j-oví cizí Šultze

MORAVSKÉ
KRAJSKÉ
MUZEUM

Verdeutschungswörterbücher, ydame'
Allgemeiner deutscher Sprachverein

Nr 1, '17, 15-16

Úřad předsedy vlády - úřad. pažs

na schůzku č. 39.

"Samo předsednictvo ministerstva žádalo všichni
naše ústřední úřady, aby přerovaly zvláštní personu
spisování vyhlásily, které mají být rozšířeny rozhlásem..."

Aut. Opravil: Úřadní pažs, NR 25, 4, 98

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ústřední komise pro úpravu úřední mluvy

žalob. v č. 23

Ornament fabriky žaloba

podle zák. č. 126/1918
Nuč 5, 26, 1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Výnos zem. škol. rady pro Svát. cíř. z 1/12 1916

[pro školy škod. a uřtavy učitel. v Čechách, pro okres. škol. rady]

52. bodnet: výnos z 8/7 1916 (vl. z 29/5 1916) o vyzucování cizích slov v němčině

"pohodlnost j-ova" "slova cizí, chybně tvazá a vazby", záliba ve slovedu a francích obkroublých a vulgárních

13. ces. národ je vydán bojovně j-ovně vlivem národní soucduch

hlav. věsti felič zaručuje

u dobrých spis-ů v horlivé snahy pro zdravení a reformněmu rozvoji j-a

i největší národní bdi nad vývojem svého jazyka

hladně ocenění kuloveti a brani NR

škola má buditi v uládeži živé vedomí ducha j-oveho

úkol všech učitelů, nejen učitelů

vystřihat se cizích slov - náhradu viz v pravidlech cíř. francie

u slov zdomácněných: "nebudiz snaha pro očistu učitelůvka a uváděna do zdueri"

NR 1,17, 52-54

Straslar. Cronica — němčina

rolem 1334 „ se užívalo němčinou tehdy ve všech
místech Erálovství a před Erálem běžně u
němčinou “

Chronica Aulae Regiae III, cap. 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zbraslav, kronika -
o něm. v Cechách

In omnibus civitatibus fere regi et
coram rege communior est usus linguae
Sclavonicae quam Bohemicae.

Op. Zbrasl., Chron. aut. reg.
Jg. Hist. 46

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zvon

722, č. 1 - úřední částina

ověřit

"Neustaneme hlouci na dveře Čes. úřední, dokud nám a všem
upřímně čerz citlivu nebude otevřeno."

šfahny jazyk úřed. vyhláše a oznamí, máme snahy o zlepšení

"Čiší z těch našich úředních fórym stále ještě videm a
staroraboury šiml, samlovany do něm. substantiv a malo
dbajici vhrubnejšich Čes. sls."

škizma' forice Čestiny proti věst. jazyku j-om

zanést j-ovou kururu

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

cit. podle NR 6, 722, 277

Jednotlivci



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Radomický slovník cizích slov
kollektiv autorů (16) pod vedením Věry Petráčkové
a Jiřího Krause, Pa 75 2 sv.

"Znalost cizích slov, především termínů, patří dnes k základ-
nímu a nepostradatelnému komunikačním vybavení
vzdělaného člověka. Usnadňuje mu orientaci i aktiv-
ní účast ve společenském dění a v různých odborných
činnostech nejen v rámci domácího prostředí."

asi 100 tisíc slov

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUSEUM

Brno 1991

Knihovna spis. čestiny II, 1978

(193) význam
pravopis, výslovnost, písmo, tvaroslov. údaje, styl,
varky; synonyma, antonyma; frazémy
vždy hl. z publicistiky a odb. liter.

Abteilung - proti neologismům

sich etw. vergegenwärtigen, liebevoll, entgegen,
Gemeinplatz, beabsichtigen, Tagium, weinerlich;
arch.: heischen, entsprechen, Obhut bieder,
Fehde, Heimat, statlich, lustwandeln, befehren
Fund, Schlacht, Irrsinn

dues normal. clava

Exemplar 593
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Alš, Muš. — cizomluvy

red. kdr. fol. Šádal od M. Alše interview

Alš: "Věchoďte na mne s cizomluvy. Uvěme svou
dobrou číťinu. Ale přicházíte-li na besedu, jstě mi
vítah. 4

-šum- kdr. fol. 1/6 24
folle bl. Muš 3, 114

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Alas, mid. — l'obra & uakroštině

"Ač nejsem filolog, mám svou vlastní radu,
jak číst více učebních rad svou vlastní.
Ja' ji denu — hladim a libam."

interview — sum — Kar. fol 1/6 '24
folie bl. Nč 3, 174

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Amerling - odo-terminologice
Citat

tvorění slov vědeckých

ČCH X 1837 72

Co se tvoreny slov vědeckých, w národu gisté se
nenacházejících, gedinj Čechové radovati
se mohou, ze wllha, ano největší částka
w národu se ugne a tjm spíše ugne, čím
bedliwěji ohled se bral na genia slowanské
řeči vůbec, a čím více již od fradawna
každé slowanské nářečí nepřijetelné gest
negu všech cizinských, a tudy nerozumitelých,
njbrž: nezdarne fňtí duchu gazyka tworěných
slov. Amerling Zprawy o duchownym žiwote
njnějších časů, Pozu-

MORAVSKÉ
ZENKÉ
MUZEUM

Citát Amerling
řecnost b-ry obrát k přírod.
věděm

Umění starších časů vzdělávaly
člověka vyše z venku čili povrchně,
vynucovaly geg všelikerym řečením, způsobem
w psaní a spisování, austryjmu přednáše-
ní atd. To ale i w chodu lidského
zdokonalování MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM býti nemohlo, an
wšeccko umění takto od kůry sejmouti
musjí, nežli k jádru dostati se umžej;
časť pak naše bez přílišné chvaly řekně
/.

Chemický - terminologické chemická
Citát využití konc. v chem.
na zvonění

Poměrně pospolu náz těchto sloučenin [kyrelin]
jest ostrý, silný, vládnoucí, uměšlý tak
jako uhlen sam (positive oder Glaselectri-
cität), tedy i názvy vidíme vždy končiti se
v uměšném pohledu na ec, a nice píše
i na ten způsob, že nejvíce sloučeniny
i nejkrásnější ušev mají, k. p. solec, nitec,
kostec, dusec; kalsi ale poddusec, fad-
solec atd. aneb solitec, dusitec atd.,
co zatím sloučeniny zříte, ovládané,
zvrabka ženské, tak jako uhlen (negative

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Amerling

čes. termíny lečarišce

opium → uarovina, narcothium → uarovina,
narcotichy' → uaroviny'

hysterie → uadra

transpirace → vykevování Euse

nervi gangliares → čujivost

nervové bolesti hlavy → čejivě 'hlavy boleni'

Suchbát I, 1831

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
= J. Brambora NR 30, 35

Amerling, K. Sl. — Šir

odsoudil Širouy neologické v 1. roč. Pospíšilových
Květu

Šir NŘ 24, 211



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Augr, J. - sandru' c'estina

45 "Ci' hōc ma' byti jasneji' a ucitěpi' uz hōc sandru' ?"

požadavky : j-ova' spravnost, jasnost, přehlednost
"Přechte si rozrušily varich sandru' a zstruete, kolik jest v nich
hrubých chyb, j-ových zkomolenin a nemožnosti"

jinak je tomu uapi. u francouzů
Omluva : "U nás začínáme vlastně vše z ničeho tvořit, u nás se
umíme navazovat na tradici vědy převažující, nemůžeme
pobírat tam, kde MORAVSKÉ
pobírat se umíme v obřadě" - u nás přehled generací
ZEMSKÉ
MUSEUM
u nás
aut. tuto omluvu odložte

46 v r. 1923 se jelo jaro v l. 1918-9

"někdo vystoupiti tvoritě a činně zasáhnouti do vývoje"

Marie Sandru' c'estina NUC 3, 24

B



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - Bačkovský
~~o sobě~~

5 učil 3 léta cirkově ve vsi u řádku St. um.
vič než roč. 88. sekretorem v tis. čar. me
redaktor ročník čas. i a jiných podob. čas. literatury
od r. 1876. až přibližně k jeho činnosti spis. vůbec i v oboru kulturní-
řem a básnickém zvláště
"chtěl bych si, aby se to býval mohlo být moje kromě činnosti, ale
za to děkujeme
dik. formovatelskou práci
opíral se o práce u laborator. a, něm. i čas.

65- ma' měly si' předavky, kteří některé básnické činn. 4
Bačkovský

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bacsovský - Bacsovskýho prvních názorů
[mluvnicí rozprav]
„zásady, hláskané v přítomném spise, stanoví v něčem
mnoho požadavky, nežli některé brusící činní, ...“

Bac MR 65

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačková, F. - o svém Opavci
hodl' vydát Brus ja cirkos
"náhradou za svůj Opavce" Etym. to spis jest
namnoze mačně chatrně sestaven a hl' úsudky nezřetelné
i souhrny v' v'chvátu velmi nezastoužené, ja
faci' pravalo promyšlenou, což ovšem zaviniły nebláhé
odolnost - spis - ovz bez jeho vůle.

Bač MR 120

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Báčlovský - básnický jazyk

"Ukládá básnická jest něco vyššího nežli ukládá neversovaná,
i to by jednotlivě, aby nepravosti ukládání měly ji
být prominutý. Co jest nepravosti v ukládání neversová-
né, nesmí být dovoleno v ukládání versované, a co
nemá chybu v básni, nesmí být chybou vůbec."

Báč MR 65

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - broušen

"... Když "broušene", máme mít na mysli vždy
hlavně solido gazy fidoony, nikoli patř i
mluva vstun; mluva vstun mudecne snadno
proměnitelne velikos. 4
nove vyhledany ..., 1885, 3

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bac'lovsky' - brousem' - principy

↳ kromě správnosti brouc má vždy na paměti i
srozumitelnost a lhostejnost věci.

↳ Vzhledem k srozumitelnosti, má uvažovat, zdali
čím, co zahrnuje, srozumitelnosti neublíží a zdali tím,
co doporučuje, srozumitelnosti prospěje. Abychom si
rozuměli, jeť asi jediným účelem věci jak ústní
tak písemné; proto jeť úplně přirozeno, aby brouc
měl srozumitelnost na paměti vždy bedlivě. 4

Opravce 4 47

Bachovský - rady bratři

nezhavovat spis jaz. souznačným slov a úslon'
dbat rozumnosti a jasnosti jazyk; libozvučností

Šťastné pravidlo není bez výjimky

nerozsuzovat rozkol a rozbroj
přibližně hlavně k věci nejlepší, k věci skutečné

nové vydání ... 1885, &

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačlov^v - brusičstvo

- 3 „Brus ulbovic^{ky}“ jest snaha, zbavovati jazyk narodni chyb a folkloru
odformy^{ci}ich duchu narodnimu. broušení - bruniči - brusičstvo^v
- „obor muskem čísti“ učiti fondu ulbovice^v
hlavně pro potřeby praktické, spis všeobecné fondu, uč. přísluš. učitelů^v,
pro čit. jazyk^v přírodě (uč. učitelstva)
4 folklorní slovník^v sledují brusy, jinde se uvažuje čit. fondu
čtou je i básnicki (např. Sv. Čech)
jazyky o směr uč. básnick^v a bruniči (I. d. Konuševič (Hovorů
obzvláště))

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Báčevsky' - brusičstvo - j' dnošta

„jinač onem i chvalitebna jest suada, vylyčati se, počud
nevadi' srozumitelnosti nebo l'osrozumosti, vsem slovem
a v'slovem i v'acbam, od stny'ldroli brusiču zavchovanym.“

„alykoni nerozumovali rozduhu a rozbroje, vytrě alykoni
suačiti se j'ij v'rovnati“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BáčMR 68

Bachovy' - brusictos' - neosmídčepi se

[Kosiny]

„Učarav na spis jednolho z nejprédne^{v°} S. K. Brusici^{v°},
Storah Brusictos' theorie neosmídčepi se v pralší^{v°},
a Storah jist Brusictos' se unaviti, ostem nemíním^{v°} Storah
nijet Brusice toho a jeto spis snad ostouzeoti“

BACTR 66

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

zachování - bursičtví - pravidla

radý bursiči:

1. aby stále a vždy pamatoval, že základní pravidlo není
bez výjimky;

2. aby nerozumoval rozřadu a rozbroji, vybírá aby suzil
se její kroužky;

3. aby ve všem zachovával vhodnou úroveň;

4. aby odstráňoval i aby nezavádal, nebo není
potřebi

5. aby obsahu str. net více dbal nežli formy
vnější

Bac MR 36

Bachovský - Bruncvíř - zásady

5. hl. zásada: „nejprve vždy na paměti na první místě rozumitelnost,
na druhém libozvučnost a teprve na třetím správnost“
Měči 4
~~K rozumitelnosti~~



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - nejednotnost brusičů

- 4 nesrovnávají se v sbírce lexikální (ažij. v'let)
ve vzt. sání ušloví a vazeb synt.
rozdíly ve způsobu brusění
některé jsou vytyčaji, jiné i opravují
"rozbuje brusičů"
5 neexistují přesné zásady, je potřeba je stanoviti
někt. brusiči jsou více secretsky než frakt. ky, neomezuji si dosah svých
základů do spis. jazyka

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovy' - cizí slova

"nejjane gladu každe'mu spisovateli cěste'mu
co nejdělejší na sude, by vemožně slov
cizích se vystríhal a českých užíval místo
nich, ovšem volilo jich, pokud úplně
vhodných českých slov místo cizích nemá."
Nové vydání... 1885, 62

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačevský, Fr. - cizí slova

"nejprve sladu každému spis- i ošetlenu co nejdůležitěji
na srdce zapsadu, ať všemohoucí slova cizích se vystríhají
a cizích užívají místo nich, ovšem toliko pokud, pokud
úplně vhodná' česká slova místo cizích máme. Tím fo-
cizí slova nejvíce."

Bač MR 129

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bachovský, Fr. — cizí slova — počinování

„Klasickému filologu na př. lat. a řeč. slova v čín. co do
přirody svého nejsou zatevnulá, protože často seklava se s nim
v prvotní podobě“

„počínovati lat. a řeč. slova nazí hlavní toliže
„klasické filology“

Kott, klas. filolog, nepočínaje v SR

Bač MR 134

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačovský — cizí slova jako termíny

[autoři knih obchodních], cizího jmen užití ložeji,
nežli přisna' vzrost' uluvy dovoluje. Cizího jmením tomu
bylo by možno vyhnouti se, když cizí výrazy technické...
vždy přisna' podávaly pojem, pro který by utvořeny
... přisna' z výrazů těch přisna' pojem buď užití
nebo s'íví, šdeťo s cizím slovem vždy zcela určitě
holičo jediný se s'íví

MORAVSKÉ
ŽENSKÉ
MUZEUM
recenze knih obchodních, vyd. sborem profesorů
při obchod. akademii v Brně
Škola a život 1882, 92

Bačevský, Fr. — cizí slova

„Prze wydanie spis Złociana' cizí slova v cizine s cizím
náhradami za ně.“

Bač 07R 129



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Baclovský — dublety

„Při podobných dvojrostech nejme na mysli, že prospejeme
jimi básnickem a že souhlasí v slovech jsou důležitě-
jší. Samohlásek, i nebudeme fotom užroklivi při
nich co do správnosti, majice vzhoveti libozvučen
a lahodě řeči.“

Bac MR 18

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - Germanismus

- 19 " Nelézeje se příliš užlostlivě Germanismem a vůbec cizolubivě,
" Etere nepřiči se duchu a fozare j-a Cēs.
" Etere nelze nahraditi slovy a vzbami srozumitelnějším a
libozvučnějším"
"Cizolubivý přiče se duchu a fozare j-a cēsich, vrazep'na's
a vejsu tedz libozvučný"

hl. princip: srozumitelnost a libozvučnost
v boji proti strachu z Germanismu se dovolba vyuzarala,
20 Durak, 19. B. Maška BačMR

- 64 Konina fozazuje za Germ. Einmal die milnou lidu fobrdati se naučili
sie kenten die Volkssprache verachten
dle toho by slo Germanismem napi. miluje svého otce, er liebt
seinem Vater

"Tak nestartue branci branci, nedbajice srozumitelnosti a
"brajice se příliš užlostlivě Germanismem"
BačMR

Záčlovky, Fr. - germanizace za Marie Terzie
a Jozefa II.

"Spisovatelé toho času, nemohouce naučit se u
mluvníci, u ~~hraditě~~ ~~čechů~~, ~~kalů~~ & ~~upolů~~,
mluvící a píšící, věsti snadno německou a
jisti z veliké části nezvyčenost^í ve správné
čestné hojnosti Germanizace."

Stučka děj. náčim. 1853 18
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Šačlovský - chyby

"slova prošetena" v Pedagogii 4. 1880, na str. 504.:"

» Opravdive v úbolech chyby pravopisné, nečiníme rozdílu mezi
chybami 'malými' a tak zvanými 'velkými'. Každou
chybu považujeme vůbec za chybu. Touse tak dojdeme
toto, že žáci ... všímat si budou stejné chyby
šáde⁴

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Šačlovský³ XI
Dřev⁴ 4

Báčovský - chyba

"nemí spravedlivě pro chybu inkriminace, byť i značné
šlo jich ve spise, zapomináti na obsah spisu toho
a prohlášovati jej za bezcevný" 等

Báč VMR 65



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Ráčdovč, - chyba

3 v jednotk. slovech: zřetelné vyjádř. z cizích j-u
nepr. tvoření ve vlast. j-u
"slova dobře utvořeného jest užíváno vyznamem nepravým"

chyb lexikální // slovníce

chyb tvaroslovné (např. maněle m-a, 3-fl. suá'si' m. suá'seji')

chyby ve vytvoření (uotě)

chyby v písni proti etymologii (vyseti) } pravopisné

207 m (přidce)
chyby gramat. (hvězdy jsou viděti, uši v. čísti)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačlovský - chyba skladby
[do ní zahrnuje i frazeolog.]

- 4 "nejzřejmější" duch je urodilý
"v skladbě nejrazeněji jví se zvládnutí jone' a při srovnání
nejpatrnější jsou rozdily od j-u jingla"
zvládnutí skladby zachránějí urodilý duch
proto bunnici hledí nejvíe k správnosti slovi' a veselé skladby



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bachrobů' - chly sfove'

"Slušo-li fidele vyčítati chly, stěrujka jini' za chly ani
nefovládaji? - nem'-li chvalitebnu, sdyš u věcech
sformylnu nejsme fidele nedůvěliví? "

Bac MR 66

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Baclovy / - jednota spis. jazyka

"Jestli alespon u me uilapsim psati to nebo ono slovo
nespravne, uzli edyz jeden jazyk, jiny onas
anebo docela edyz vobz v temze spise od tetozke
jednotelo dvojaro i trojaro, ba i jeste vice zjednoty
psati byva,"

Baclovi³ VIII

"Ve spravnem ucedi blabyl jazyk zjednotiti se vobz nebo
po svete soude pridat jazyk k tomu neb onomu, blada za
spravnu, coz asi mize stati se mize vobecny." 7

7. IX

Záčobdy' - Jungmann

včet 99-ových oprav na posled. listě Slovesnosti
1920

~~Nové vydání ...~~ 1885, 72



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačlovský - Jungmann

řada slov, která jg odsoudil, se ujala [jejich vyčet: 187]

Užl tedy jg upřísněním novotám, za přeho prohláovali
jej staromilci, neprávem ani takovému uctívání novotám,
které kác osvojila si nyní již obecne

Bač MR 18-19

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - Kosina

kritika Kosinova jazyka a stylu
nové výzkumy ...

1885, 68



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Báčlovský — Kosina

Kosina jest brusicem, a to brusicem velmi krásným,
kalo však jest spis-em v ^{čoungem} ~~čoungem~~. Jest tedy v brusicích
více theoreticem nežli prakticem, a to ... jest vadou, ...

BáčMR 60

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bacsovdy' - Kosina

Kosinovy Hovory dlynsi se' nejednou značne vyuzaji' uaj MB

prilady: prava se sladu rozpraveti o veci ke'

'Zfirstrlym fti' 206

laveti samu m. prisvedcovati 9, 10, 11, 17...

sedlo-li by na vas m. prijadlo -li by vam na
wysl 32

lavba ('lavu') &

prilady vyumet covanetu s'obhu

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BacMR 22

Budou-li - Korina

"že Korina jazykto Brunčič jazykto se uplatil jen
a je jazykto uneslo v té jazyce záda, jazykto
tady i té okolnosti, že již i sám z jazyka
svjil něco slove - barmen, chbijo tolo
jazykto ve vsem jazykto jazykto Brunčič-
ské."

MORAVSKÉ BACHR 65

výcit slov a kčem, ^{MORAVSKÉ} ~~stora~~ Korina jazykto zárazem
Brunčič ušva t. 65-66 ^{MUZEUM}

"Budou-li ušva Brunčič i uadale zárazem t, Sdo
tečito slov a kčem ušva, Sdy i tak jazykto Brunčič,
jazykto Korina jazykto ušva se ušva? t. 66

Bachův - Bratřováci

tabe'
'uvalení' & sítěmu fozum » libozvočnost «


 BACH 69

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Saclovky - lebozoucnost

"... kafo dohou blizkyh tvorů nec vůbec nada ueni
u edejst' tvorů spravne ve tvorů, které jeni se bizi
vzhledem k jinym lahodnejsi, jsouce s nimi souva-
lejsi."

Saclovky 57

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - libozručnost

5 drubá' záhada bránské' fo srzumi telnosti:

k libozručnosti fabri' táre' lakodnost, rozmanitost, obratnost, živost,
úvěrnost ...

13

libozručnosti dávají fidelesť před sřadností, což sama také
postupuje



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Báčovský - liborund

"... dodati labody jazyku jest ušolem spisovatele
sameho; pravidla stanoviti o tom úplně přemá' nelze,
proboze v rozličných případech jest si fočivati
rozličně. Jazyk spisovatele buď asi ten, kter jest
nafi. sochari. Kamen. Jelo sochari zachazi s kamenem,
maji jej vtechtiti. a v Eránuj' předmet framiniti,
jedobně čiu i spisovatel'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Báčovský 464

Bačkovský - lid. učiva jako zdroj obhacování

... aby jak spis. labodil obecnostem, jest fotieho, aby uelil se priti
od ulny uobu, vybrá ab s uí l ve shodě co možná ujmets.
... Proto přijmejme rádi do j-a spis. to, co vysstta se dobrého
v učive, lyt i v učive nejuzší. Nepravim správného, vybrá frukt
„dobrého“ a to frukt, že vselico „dobrého“, lyt i učivnicz usprávn-
ného, lyba mne milejšim vezti uatradá za to učivnicz grávná.

Bac M^h 23-24

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - MB

vytýká MB² řadu zákazů „bere vši' podstatné' přičiny"
MB² „nepravem zahrnuje obvyklá' a všeobecně srozumitelná' slova
a úsloví“ [vyčet 61 slov a slov. spojení;
zářadím pod MB] BačMR 18



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Baclovy - ulavem, jazyk

"něco jiného jest ulaviti věci některou, a něco jiného
jest věci tou frati. Proto braviti ma' ubi na myši vedy,
hlavne boliso jazyk spisovny, uisti pad i ulavou v'stati;
ulavě v'stati videme suadno prominouti v'stati."

"Orkem, aly jazyk spisovny lahodil obecenstvu, jest fovebi,
aly ueliste se frati od ulavny v'stati, uzbi aly s u' byl ve
shodi co mozna upravit."
"fratji nejeve radi do j-a spis. to, co upravit se dobrato
v ulavny, ly i v ulavě najiziti."
Bac MR 23

Bačkovský - nejstarší česk.

„Co do látky, nejstarší částka byla ryze, samovolná,
cířotou neřporušená, vytvořela se přirozeně sama ze
sebe dle neuvědoměných síl, ale přiměřeně a určité
žádoucí ducha národního.“

Stručně dějiny věci, 1863, 12

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský — norma & kodifikace

11 "... pravidla jest sestrojovati dle řeči; nikoli řeč dle pravidel,
stane' dle přirozeného rozvoje a fortify řeči sestrojena nejsou."
"Řeč není dle se brání; výběr zákonů, i udaté řeči
zákonů, výběr, vyhledávejme a hledme formati zákonů, stane'
ji' vládnou."

Blažoslav (Gramm. 8): "ne každý anoře řeč reguli', ale ten,
jenž regule vyuměšl' a spisuje, řeči rob ji-a vlastnosti'
šestiti ma'."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - opravuene' novoty

9 " ... novoty ty rač zavedla si právě proto, aby byla srozumitel-
nější a zřetelnější, i u sebe starší spisob uvaldohi vždy
za platný du' čas ~~pro~~ spisobu novéj' času. "



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Pačlovský - Opravec³

"... podáváme věrnosti ⇒ Opravec ← ve skutečném vydání,
Stře'nannose jest souborem všech prací vžouaných
brusici za nápravou jazyka českého"

JacOpr³ V

"... mnoho, co v «Opravci» není v žádném bruse ani
slovníce opravens"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

"... nepodáváme ani jediného maticního slova, které bych stepněm maticním
úřadům jiného doobziti nemohl, ..."

f. VII

"Brus maticní a doštev šouab byly mi autoritami nepřevzítelnými, ..."

f. IX

Báčovský¹ - Ořavce³ - pomocníci

strážníci
očeká

Franz. Prusík, řed. gymn. v Roudnici
Josef Vycpálek, prof. gymn. v Píchnově u K.

očeká

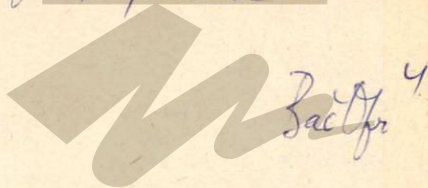
Alois Breindl, prof. gymn. ve Velké
Bolanovici

Báčovský³ XIII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačevský - Ofiarce⁴

3 "vydání čisté, zcela přepracované, které kamnoze jest critic-
ky souborem fraci, vylovaných črty za u pravou části
črty"

 Bačevský⁴

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Báčkovy' — Praseč

cituje podulova s Prasečou Brusy (kone' výhledy ...
1885 67)
není uaděje, se by nečdo feal Prasečou (u štlem
podobu' brusiči více škodi, nežli prospivaji, protože
h'u posměvají "čim sami zbrau proti sobe do
rudou dávaji"

Báčkovy': kone' výhledy ...
1885 67

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bachovdy' - Brunč

"jako brunč pohlezi' z pravidla jin a jin & správnosti
volání (přirozené), přece také někdy dopřává místa správnosti
uavšle'."

Bač MR 25



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský — Rosa, Bohd

„s chutí umilovanou a přímou živoucími jeli se tvořit
slova nová, ducha českého nepřeměřená, a ztvorniti
čestnou, chytře očistiti ji ode slov cizích,
podivnými stříkáními fantazie své“

Struč. dějiny řeči ... 17

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Baclovsky' — samoladlovz' foicabed slova

"Kec' uare uendvodi' samoladlovz' uaslovi';
proto ruzaji' mesto almara jamara afd."

Baclovsky' 52

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bac'lovský - správnost

"správnost" řeči není tak nezbytnou, aby měla u ní
přednost před srozumitelností a libozvučností,
když by srozumitelnosti nebo libozvučností
předcházela, ... "

Bac' MR 17

Jest totiž správnost dvoje: vlastní nebo přirozená a naučelá,
a jeť far jest důležitá přirozenost, proto naučelá staví se rovným
přirozenému, a chylujíť proti vědeckému dosavadnímu rozvoji
a pochodu řeči. cis. ⁴⁷ ~~48~~ ⁴⁹ ~~50~~ ⁵¹ ~~52~~ ⁵³ ~~54~~ ⁵⁵ ~~56~~ ⁵⁷ ~~58~~ ⁵⁹ ~~60~~ ⁶¹ ~~62~~ ⁶³ ~~64~~ ⁶⁵ ~~66~~ ⁶⁷ ~~68~~ ⁶⁹ ~~70~~ ⁷¹ ~~72~~ ⁷³ ~~74~~ ⁷⁵ ~~76~~ ⁷⁷ ~~78~~ ⁷⁹ ~~80~~ ⁸¹ ~~82~~ ⁸³ ~~84~~ ⁸⁵ ~~86~~ ⁸⁷ ~~88~~ ⁸⁹ ~~90~~ ⁹¹ ~~92~~ ⁹³ ~~94~~ ⁹⁵ ~~96~~ ⁹⁷ ~~98~~ ⁹⁹ ~~100~~ ¹⁰¹ ~~102~~ ¹⁰³ ~~104~~ ¹⁰⁵ ~~106~~ ¹⁰⁷ ~~108~~ ¹⁰⁹ ~~110~~ ¹¹¹ ~~112~~ ¹¹³ ~~114~~ ¹¹⁵ ~~116~~ ¹¹⁷ ~~118~~ ¹¹⁹ ~~120~~ ¹²¹ ~~122~~ ¹²³ ~~124~~ ¹²⁵ ~~126~~ ¹²⁷ ~~128~~ ¹²⁹ ~~130~~ ¹³¹ ~~132~~ ¹³³ ~~134~~ ¹³⁵ ~~136~~ ¹³⁷ ~~138~~ ¹³⁹ ~~140~~ ¹⁴¹ ~~142~~ ¹⁴³ ~~144~~ ¹⁴⁵ ~~146~~ ¹⁴⁷ ~~148~~ ¹⁴⁹ ~~150~~ ¹⁵¹ ~~152~~ ¹⁵³ ~~154~~ ¹⁵⁵ ~~156~~ ¹⁵⁷ ~~158~~ ¹⁵⁹ ~~160~~ ¹⁶¹ ~~162~~ ¹⁶³ ~~164~~ ¹⁶⁵ ~~166~~ ¹⁶⁷ ~~168~~ ¹⁶⁹ ~~170~~ ¹⁷¹ ~~172~~ ¹⁷³ ~~174~~ ¹⁷⁵ ~~176~~ ¹⁷⁷ ~~178~~ ¹⁷⁹ ~~180~~ ¹⁸¹ ~~182~~ ¹⁸³ ~~184~~ ¹⁸⁵ ~~186~~ ¹⁸⁷ ~~188~~ ¹⁸⁹ ~~190~~ ¹⁹¹ ~~192~~ ¹⁹³ ~~194~~ ¹⁹⁵ ~~196~~ ¹⁹⁷ ~~198~~ ¹⁹⁹ ~~200~~ ²⁰¹ ~~202~~ ²⁰³ ~~204~~ ²⁰⁵ ~~206~~ ²⁰⁷ ~~208~~ ²⁰⁹ ~~210~~ ²¹¹ ~~212~~ ²¹³ ~~214~~ ²¹⁵ ~~216~~ ²¹⁷ ~~218~~ ²¹⁹ ~~220~~ ²²¹ ~~222~~ ²²³ ~~224~~ ²²⁵ ~~226~~ ²²⁷ ~~228~~ ²²⁹ ~~230~~ ²³¹ ~~232~~ ²³³ ~~234~~ ²³⁵ ~~236~~ ²³⁷ ~~238~~ ²³⁹ ~~240~~ ²⁴¹ ~~242~~ ²⁴³ ~~244~~ ²⁴⁵ ~~246~~ ²⁴⁷ ~~248~~ ²⁴⁹ ~~250~~ ²⁵¹ ~~252~~ ²⁵³ ~~254~~ ²⁵⁵ ~~256~~ ²⁵⁷ ~~258~~ ²⁵⁹ ~~260~~ ²⁶¹ ~~262~~ ²⁶³ ~~264~~ ²⁶⁵ ~~266~~ ²⁶⁷ ~~268~~ ²⁶⁹ ~~270~~ ²⁷¹ ~~272~~ ²⁷³ ~~274~~ ²⁷⁵ ~~276~~ ²⁷⁷ ~~278~~ ²⁷⁹ ~~280~~ ²⁸¹ ~~282~~ ²⁸³ ~~284~~ ²⁸⁵ ~~286~~ ²⁸⁷ ~~288~~ ²⁸⁹ ~~290~~ ²⁹¹ ~~292~~ ²⁹³ ~~294~~ ²⁹⁵ ~~296~~ ²⁹⁷ ~~298~~ ²⁹⁹ ~~300~~ ³⁰¹ ~~302~~ ³⁰³ ~~304~~ ³⁰⁵ ~~306~~ ³⁰⁷ ~~308~~ ³⁰⁹ ~~310~~ ³¹¹ ~~312~~ ³¹³ ~~314~~ ³¹⁵ ~~316~~ ³¹⁷ ~~318~~ ³¹⁹ ~~320~~ ³²¹ ~~322~~ ³²³ ~~324~~ ³²⁵ ~~326~~ ³²⁷ ~~328~~ ³²⁹ ~~330~~ ³³¹ ~~332~~ ³³³ ~~334~~ ³³⁵ ~~336~~ ³³⁷ ~~338~~ ³³⁹ ~~340~~ ³⁴¹ ~~342~~ ³⁴³ ~~344~~ ³⁴⁵ ~~346~~ ³⁴⁷ ~~348~~ ³⁴⁹ ~~350~~ ³⁵¹ ~~352~~ ³⁵³ ~~354~~ ³⁵⁵ ~~356~~ ³⁵⁷ ~~358~~ ³⁵⁹ ~~360~~ ³⁶¹ ~~362~~ ³⁶³ ~~364~~ ³⁶⁵ ~~366~~ ³⁶⁷ ~~368~~ ³⁶⁹ ~~370~~ ³⁷¹ ~~372~~ ³⁷³ ~~374~~ ³⁷⁵ ~~376~~ ³⁷⁷ ~~378~~ ³⁷⁹ ~~380~~ ³⁸¹ ~~382~~ ³⁸³ ~~384~~ ³⁸⁵ ~~386~~ ³⁸⁷ ~~388~~ ³⁸⁹ ~~390~~ ³⁹¹ ~~392~~ ³⁹³ ~~394~~ ³⁹⁵ ~~396~~ ³⁹⁷ ~~398~~ ³⁹⁹ ~~400~~ ⁴⁰¹ ~~402~~ ⁴⁰³ ~~404~~ ⁴⁰⁵ ~~406~~ ⁴⁰⁷ ~~408~~ ⁴⁰⁹ ~~410~~ ⁴¹¹ ~~412~~ ⁴¹³ ~~414~~ ⁴¹⁵ ~~416~~ ⁴¹⁷ ~~418~~ ⁴¹⁹ ~~420~~ ⁴²¹ ~~422~~ ⁴²³ ~~424~~ ⁴²⁵ ~~426~~ ⁴²⁷ ~~428~~ ⁴²⁹ ~~430~~ ⁴³¹ ~~432~~ ⁴³³ ~~434~~ ⁴³⁵ ~~436~~ ⁴³⁷ ~~438~~ ⁴³⁹ ~~440~~ ⁴⁴¹ ~~442~~ ⁴⁴³ ~~444~~ ⁴⁴⁵ ~~446~~ ⁴⁴⁷ ~~448~~ ⁴⁴⁹ ~~450~~ ⁴⁵¹ ~~452~~ ⁴⁵³ ~~454~~ ⁴⁵⁵ ~~456~~ ⁴⁵⁷ ~~458~~ ⁴⁵⁹ ~~460~~ ⁴⁶¹ ~~462~~ ⁴⁶³ ~~464~~ ⁴⁶⁵ ~~466~~ ⁴⁶⁷ ~~468~~ ⁴⁶⁹ ~~470~~ ⁴⁷¹ ~~472~~ ⁴⁷³ ~~474~~ ⁴⁷⁵ ~~476~~ ⁴⁷⁷ ~~478~~ ⁴⁷⁹ ~~480~~ ⁴⁸¹ ~~482~~ ⁴⁸³ ~~484~~ ⁴⁸⁵ ~~486~~ ⁴⁸⁷ ~~488~~ ⁴⁸⁹ ~~490~~ ⁴⁹¹ ~~492~~ ⁴⁹³ ~~494~~ ⁴⁹⁵ ~~496~~ ⁴⁹⁷ ~~498~~ ⁴⁹⁹ ~~500~~ ⁵⁰¹ ~~502~~ ⁵⁰³ ~~504~~ ⁵⁰⁵ ~~506~~ ⁵⁰⁷ ~~508~~ ⁵⁰⁹ ~~510~~ ⁵¹¹ ~~512~~ ⁵¹³ ~~514~~ ⁵¹⁵ ~~516~~ ⁵¹⁷ ~~518~~ ⁵¹⁹ ~~520~~ ⁵²¹ ~~522~~ ⁵²³ ~~524~~ ⁵²⁵ ~~526~~ ⁵²⁷ ~~528~~ ⁵²⁹ ~~530~~ ⁵³¹ ~~532~~ ⁵³³ ~~534~~ ⁵³⁵ ~~536~~ ⁵³⁷ ~~538~~ ⁵³⁹ ~~540~~ ⁵⁴¹ ~~542~~ ⁵⁴³ ~~544~~ ⁵⁴⁵ ~~546~~ ⁵⁴⁷ ~~548~~ ⁵⁴⁹ ~~550~~ ⁵⁵¹ ~~552~~ ⁵⁵³ ~~554~~ ⁵⁵⁵ ~~556~~ ⁵⁵⁷ ~~558~~ ⁵⁵⁹ ~~560~~ ⁵⁶¹ ~~562~~ ⁵⁶³ ~~564~~ ⁵⁶⁵ ~~566~~ ⁵⁶⁷ ~~568~~ ⁵⁶⁹ ~~570~~ ⁵⁷¹ ~~572~~ ⁵⁷³ ~~574~~ ⁵⁷⁵ ~~576~~ ⁵⁷⁷ ~~578~~ ⁵⁷⁹ ~~580~~ ⁵⁸¹ ~~582~~ ⁵⁸³ ~~584~~ ⁵⁸⁵ ~~586~~ ⁵⁸⁷ ~~588~~ ⁵⁸⁹ ~~590~~ ⁵⁹¹ ~~592~~ ⁵⁹³ ~~594~~ ⁵⁹⁵ ~~596~~ ⁵⁹⁷ ~~598~~ ⁵⁹⁹ ~~600~~ ⁶⁰¹ ~~602~~ ⁶⁰³ ~~604~~ ⁶⁰⁵ ~~606~~ ⁶⁰⁷ ~~608~~ ⁶⁰⁹ ~~610~~ ⁶¹¹ ~~612~~ ⁶¹³ ~~614~~ ⁶¹⁵ ~~616~~ ⁶¹⁷ ~~618~~ ⁶¹⁹ ~~620~~ ⁶²¹ ~~622~~ ⁶²³ ~~624~~ ⁶²⁵ ~~626~~ ⁶²⁷ ~~628~~ ⁶²⁹ ~~630~~ ⁶³¹ ~~632~~ ⁶³³ ~~634~~ ⁶³⁵ ~~636~~ ⁶³⁷ ~~638~~ ⁶³⁹ ~~640~~ ⁶⁴¹ ~~642~~ ⁶⁴³ ~~644~~ ⁶⁴⁵ ~~646~~ ⁶⁴⁷ ~~648~~ ⁶⁴⁹ ~~650~~ ⁶⁵¹ ~~652~~ ⁶⁵³ ~~654~~ ⁶⁵⁵ ~~656~~ ⁶⁵⁷ ~~658~~ ⁶⁵⁹ ~~660~~ ⁶⁶¹ ~~662~~ ⁶⁶³ ~~664~~ ⁶⁶⁵ ~~666~~ ⁶⁶⁷ ~~668~~ ⁶⁶⁹ ~~670~~ ⁶⁷¹ ~~672~~ ⁶⁷³ ~~674~~ ⁶⁷⁵ ~~676~~ ⁶⁷⁷ ~~678~~ ⁶⁷⁹ ~~680~~ ⁶⁸¹ ~~682~~ ⁶⁸³ ~~684~~ ⁶⁸⁵ ~~686~~ ⁶⁸⁷ ~~688~~ ⁶⁸⁹ ~~690~~ ⁶⁹¹ ~~692~~ ⁶⁹³ ~~694~~ ⁶⁹⁵ ~~696~~ ⁶⁹⁷ ~~698~~ ⁶⁹⁹ ~~700~~ ⁷⁰¹ ~~702~~ ⁷⁰³ ~~704~~ ⁷⁰⁵ ~~706~~ ⁷⁰⁷ ~~708~~ ⁷⁰⁹ ~~710~~ ⁷¹¹ ~~712~~ ⁷¹³ ~~714~~ ⁷¹⁵ ~~716~~ ⁷¹⁷ ~~718~~ ⁷¹⁹ ~~720~~ ⁷²¹ ~~722~~ ⁷²³ ~~724~~ ⁷²⁵ ~~726~~ ⁷²⁷ ~~728~~ ⁷²⁹ ~~730~~ ⁷³¹ ~~732~~ ⁷³³ ~~734~~ ⁷³⁵ ~~736~~ ⁷³⁷ ~~738~~ ⁷³⁹ ~~740~~ ⁷⁴¹ ~~742~~ ⁷⁴³ ~~744~~ ⁷⁴⁵ ~~746~~ ⁷⁴⁷ ~~748~~ ⁷⁴⁹ ~~750~~ ⁷⁵¹ ~~752~~ ⁷⁵³ ~~754~~ ⁷⁵⁵ ~~756~~ ⁷⁵⁷ ~~758~~ ⁷⁵⁹ ~~760~~ ⁷⁶¹ ~~762~~ ⁷⁶³ ~~764~~ ⁷⁶⁵ ~~766~~ ⁷⁶⁷ ~~768~~ ⁷⁶⁹ ~~770~~ ⁷⁷¹ ~~772~~ ⁷⁷³ ~~774~~ ⁷⁷⁵ ~~776~~ ⁷⁷⁷ ~~778~~ ⁷⁷⁹ ~~780~~ ⁷⁸¹ ~~782~~ ⁷⁸³ ~~784~~ ⁷⁸⁵ ~~786~~ ⁷⁸⁷ ~~788~~ ⁷⁸⁹ ~~790~~ ⁷⁹¹ ~~792~~ ⁷⁹³ ~~794~~ ⁷⁹⁵ ~~796~~ ⁷⁹⁷ ~~798~~ ⁷⁹⁹ ~~800~~ ⁸⁰¹ ~~802~~ ⁸⁰³ ~~804~~ ⁸⁰⁵ ~~806~~ ⁸⁰⁷ ~~808~~ ⁸⁰⁹ ~~810~~ ⁸¹¹ ~~812~~ ⁸¹³ ~~814~~ ⁸¹⁵ ~~816~~ ⁸¹⁷ ~~818~~ ⁸¹⁹ ~~820~~ ⁸²¹ ~~822~~ ⁸²³ ~~824~~ ⁸²⁵ ~~826~~ ⁸²⁷ ~~828~~ ⁸²⁹ ~~830~~ ⁸³¹ ~~832~~ ⁸³³ ~~834~~ ⁸³⁵ ~~836~~ ⁸³⁷ ~~838~~ ⁸³⁹ ~~840~~ ⁸⁴¹ ~~842~~ ⁸⁴³ ~~844~~ ⁸⁴⁵ ~~846~~ ⁸⁴⁷ ~~848~~ ⁸⁴⁹ ~~850~~ ⁸⁵¹ ~~852~~ ⁸⁵³ ~~854~~ ⁸⁵⁵ ~~856~~ ⁸⁵⁷ ~~858~~ ⁸⁵⁹ ~~860~~ ⁸⁶¹ ~~862~~ ⁸⁶³ ~~864~~ ⁸⁶⁵ ~~866~~ ⁸⁶⁷ ~~868~~ ⁸⁶⁹ ~~870~~ ⁸⁷¹ ~~872~~ ⁸⁷³ ~~874~~ ⁸⁷⁵ ~~876~~ ⁸⁷⁷ ~~878~~ ⁸⁷⁹ ~~880~~ ⁸⁸¹ ~~882~~ ⁸⁸³ ~~884~~ ⁸⁸⁵ ~~886~~ ⁸⁸⁷ ~~888~~ ⁸⁸⁹ ~~890~~ ⁸⁹¹ ~~892~~ ⁸⁹³ ~~894~~ ⁸⁹⁵ ~~896~~ ⁸⁹⁷ ~~898~~ ⁸⁹⁹ ~~900~~ ⁹⁰¹ ~~902~~ ⁹⁰³ ~~904~~ ⁹⁰⁵ ~~906~~ ⁹⁰⁷ ~~908~~ ⁹⁰⁹ ~~910~~ ⁹¹¹ ~~912~~ ⁹¹³ ~~914~~ ⁹¹⁵ ~~916~~ ⁹¹⁷ ~~918~~ ⁹¹⁹ ~~920~~ ⁹²¹ ~~922~~ ⁹²³ ~~924~~ ⁹²⁵ ~~926~~ ⁹²⁷ ~~928~~ ⁹²⁹ ~~930~~ ⁹³¹ ~~932~~ ⁹³³ ~~934~~ ⁹³⁵ ~~936~~ ⁹³⁷ ~~938~~ ⁹³⁹ ~~940~~ ⁹⁴¹ ~~942~~ ⁹⁴³ ~~944~~ ⁹⁴⁵ ~~946~~ ⁹⁴⁷ ~~948~~ ⁹⁴⁹ ~~950~~ ⁹⁵¹ ~~952~~ ⁹⁵³ ~~954~~ ⁹⁵⁵ ~~956~~ ⁹⁵⁷ ~~958~~ ⁹⁵⁹ ~~960~~ ⁹⁶¹ ~~962~~ ⁹⁶³ ~~964~~ ⁹⁶⁵ ~~966~~ ⁹⁶⁷ ~~968~~ ⁹⁶⁹ ~~970~~ ⁹⁷¹ ~~972~~ ⁹⁷³ ~~974~~ ⁹⁷⁵ ~~976~~ ⁹⁷⁷ ~~978~~ ⁹⁷⁹ ~~980~~ ⁹⁸¹ ~~982~~ ⁹⁸³ ~~984~~ ⁹⁸⁵ ~~986~~ ⁹⁸⁷ ~~988~~ ⁹⁸⁹ ~~990~~ ⁹⁹¹ ~~992~~ ⁹⁹³ ~~994~~ ⁹⁹⁵ ~~996~~ ⁹⁹⁷ ~~998~~ ⁹⁹⁹ ~~1000~~ ¹⁰⁰¹ ~~1002~~ ¹⁰⁰³ ~~1004~~ ¹⁰⁰⁵ ~~1006~~ ¹⁰⁰⁷ ~~1008~~ ¹⁰⁰⁹ ~~1010~~ ¹⁰¹¹ ~~1012~~ ¹⁰¹³ ~~1014~~ ¹⁰¹⁵ ~~1016~~ ¹⁰¹⁷ ~~1018~~ ¹⁰¹⁹ ~~1020~~ ¹⁰²¹ ~~1022~~ ¹⁰²³ ~~1024~~ ¹⁰²⁵ ~~1026~~ ¹⁰²⁷ ~~1028~~ ¹⁰²⁹ ~~1030~~ ¹⁰³¹ ~~1032~~ ¹⁰³³ ~~1034~~ ¹⁰³⁵ ~~1036~~ ¹⁰³⁷ ~~1038~~ ¹⁰³⁹ ~~1040~~ ¹⁰⁴¹ ~~1042~~ ¹⁰⁴³ ~~1044~~ ¹⁰⁴⁵ ~~1046~~ ¹⁰⁴⁷ ~~1048~~ ¹⁰⁴⁹ ~~1050~~ ¹⁰⁵¹ ~~1052~~ ¹⁰⁵³ ~~1054~~ ¹⁰⁵⁵ ~~1056~~ ¹⁰⁵⁷ ~~1058~~ ¹⁰⁵⁹ ~~1060~~ ¹⁰⁶¹ ~~1062~~ ¹⁰⁶³ ~~1064~~ ¹⁰⁶⁵ ~~1066~~ ¹⁰⁶⁷ ~~1068~~ ¹⁰⁶⁹ ~~1070~~ ¹⁰⁷¹ ~~1072~~ ¹⁰⁷³ ~~1074~~ ¹⁰⁷⁵ ~~1076~~ ¹⁰⁷⁷ ~~1078~~ ¹⁰⁷⁹ ~~1080~~ ¹⁰⁸¹ ~~1082~~ ¹⁰⁸³ ~~1084~~ ¹⁰⁸⁵ ~~1086~~ ¹⁰⁸⁷ ~~1088~~ ¹⁰⁸⁹ ~~1090~~ ¹⁰⁹¹ ~~1092~~ ¹⁰⁹³ ~~1094~~ ¹⁰⁹⁵ ~~1096~~ ¹⁰⁹⁷ ~~1098~~ ¹⁰⁹⁹ ~~1100~~ ¹¹⁰¹ ~~1102~~ ¹¹⁰³ ~~1104~~ ¹¹⁰⁵ ~~1106~~ ¹¹⁰⁷ ~~1108~~ ¹¹⁰⁹ ~~1110~~ ¹¹¹¹ ~~1112~~ ¹¹¹³ ~~1114~~ ¹¹¹⁵ ~~1116~~ ¹¹¹⁷ ~~1118~~ ¹¹¹⁹ ~~1120~~ ¹¹²¹ ~~1122~~ ¹¹²³ ~~1124~~ ¹¹²⁵ ~~1126~~ ¹¹²⁷ ~~1128~~ ¹¹²⁹ ~~1130~~ ¹¹³¹ ~~1132~~ ¹¹³³ ~~1134~~ ¹¹³⁵ ~~1136~~ ¹¹³⁷ ~~1138~~ ¹¹³⁹ ~~1140~~ ¹¹⁴¹ ~~1142~~ ¹¹⁴³ ~~1144~~ ¹¹⁴⁵ ~~1146~~ ¹¹⁴⁷ ~~1148~~ ¹¹⁴⁹ ~~1150~~ ¹¹⁵¹ ~~1152~~ ¹¹⁵³ ~~1154~~ ¹¹⁵⁵ ~~1156~~ ¹¹⁵⁷ ~~1158~~ ¹¹⁵⁹ ~~1160~~ ¹¹⁶¹ ~~1162~~ ¹¹⁶³ ~~1164~~ ¹¹⁶⁵ ~~1166~~ ¹¹⁶⁷ ~~1168~~ ¹¹⁶⁹ ~~1170~~ ¹¹⁷¹ ~~1172~~ ¹¹⁷³ ~~1174~~ ¹¹⁷⁵ ~~1176~~ ¹¹⁷⁷ ~~1178~~ ¹¹⁷⁹ ~~1180~~ ¹¹⁸¹ ~~1182~~ ¹¹⁸³ ~~1184~~ ¹¹⁸⁵ ~~1186~~ ¹¹⁸⁷ ~~1188~~ ¹¹⁸⁹ ~~1190~~ ¹¹⁹¹ ~~1192~~ ¹¹⁹³ ~~1194~~ ¹¹⁹⁵ ~~1196~~ ¹¹⁹⁷ ~~1198~~ ¹¹⁹⁹ ~~1200~~ ¹²⁰¹ ~~1202~~ ¹²⁰³ ~~1204~~ ¹²⁰⁵ ~~1206~~ ¹²⁰⁷ ~~1208~~ ¹²⁰⁹ ~~1210~~ ¹²¹¹ ~~1212~~ ¹²¹³ ~~1214~~ ¹²¹⁵ ~~1216~~ ¹²¹⁷ ~~1218~~ ¹²¹⁹ ~~1220~~ ¹²²¹ ~~1222~~ ¹²²³ ~~1224~~ ¹²²⁵ ~~1226~~ ¹²²⁷ ~~1228~~ ¹²²⁹ ~~1230~~ ¹²³¹ ~~1232~~ ¹²³³ ~~1234~~ ¹²³⁵ ~~1236~~ ¹²³⁷ ~~1238~~ ¹²³⁹ ~~1240~~ ¹²⁴¹ ~~1242~~ ¹²⁴³ ~~1244~~ ¹²⁴⁵ ~~1246~~ ¹²⁴⁷ ~~1248~~ ¹²⁴⁹ ~~1250~~ ¹²⁵¹ ~~1252~~ ¹²⁵³ ~~1254~~ ¹²⁵⁵ ~~1256~~ ¹²⁵⁷ ~~1258~~ ¹²⁵⁹ ~~1260~~ ¹²⁶¹ ~~1262~~ ¹²⁶³ ~~1264~~ ¹²⁶⁵ ~~1266~~ ¹²⁶⁷ ~~1268~~ ¹²⁶⁹ ~~1270~~ ¹²⁷¹ ~~1272~~ ¹²⁷³ ~~1274~~ ¹²⁷⁵ ~~1276~~ ¹²⁷⁷ ~~1278~~ ¹²⁷⁹ ~~1280~~ ¹²⁸¹ ~~1282~~ ¹²⁸³ ~~1284~~ ¹²⁸⁵ ~~1286~~ ¹²⁸⁷ ~~1288~~ ¹²⁸⁹ ~~1290~~ ¹²⁹¹ ~~1292~~ ¹²⁹³ ~~1294~~ ¹²⁹⁵ ~~1296~~ ¹²⁹⁷ ~~1298~~ ¹²⁹⁹ ~~1300~~ ¹³⁰¹ ~~1302~~ ¹³⁰³ ~~1304~~ ¹³⁰⁵ ~~1306~~ ¹³⁰⁷ ~~1308~~ ¹³⁰⁹ ~~1310~~ ¹³¹¹ ~~1312~~ ¹³¹³ ~~1314~~ ¹³¹⁵ ~~1316~~ ¹³¹⁷ ~~1318~~ ¹³¹⁹ ~~1320~~ ¹³²¹ ~~1322~~ ¹³²³ ~~1324~~ ¹³²⁵ ~~1326~~ ¹³²⁷ ~~1328~~ ¹³²⁹ ~~1330~~ ¹³³¹ ~~1332~~ ¹³³³ ~~1334~~ ¹³³⁵ ~~1336~~ ¹³³⁷ ~~1338~~ ¹³³⁹ ~~1340~~ ¹³⁴¹ ~~1342~~ ¹³⁴³ ~~1344~~ ¹³⁴⁵ ~~1346~~ ¹³⁴⁷ ~~1348~~ ¹³⁴⁹ ~~1350~~ ¹³⁵¹ ~~1352~~ ¹³⁵³ ~~1354~~ ¹³⁵⁵ ~~1356~~

Bachovy' — správnost - rozumitelnost - libozvučnost

„Správnost“ věci není tak nezbytnou, aby měla u nás přednost
před rozumitelností a libozvučností, sdyž by rozumitel-
ností nebo libozvučností přehrážela“

Bachovy' 454

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - rozumitelství

5 první zásada při broušení

S rozumitelství náleží také jemnost, přesnost, určitost, zřetelnost...
Broušič „má uvažovati, zdali tím, co zavrhuje, rozumitelství
neublíží a zdali tím, co doporučuje, rozumitelství prospěje“
dávati přednost i nesprávnému, slouží-li rozumitelství
(např. u šurdu: A jest přičinou toho B; ale je způsobem něm.)

6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Báčkovský - synchronie

12 [Gebauer] „malá pozoruje jazyk živý, jazyk umluvený, stereoturní přednost“ jest dávatí před učením“

živého jazyka si važil Jungmann a „kovanilci“

21 „Vitalizujeme hlavně & věci myšlejší, & věci skutečné“
odstranění předklad archaizování Práškova (Předml.
& Brusu)

BáčMR ~~21~~

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - synchronie

„Dívka Edy si vzala co do významu mesi „stvo“ a
„-stvo“ ušlo; ale co ušlo, jest, a bravičím jest
dříví jistotnosti a křehké minulosti.“

Bač MR 55

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bačkovský - Synonymie

i. Dbať se rozumitelnosti i libozvučnosti také na fr.
v zásadě: Nezabýváme se zbytečně souznáčnými slovy
a úsloní. "

Bač MR 18



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Šačlovky - Szuonyová

"Bursie nejedná nemá zřetel zbevoráti nic souznajícího
slov a úsloní, ale má ji také slov a úsloní obháco-
vat... Aby nic obhátil, bursie má sbírat slova a
řekni z rozmanitých spisů a z úst lidí obecen
nebo tvořiti sám nova'

BačMR

39

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bacbovy' - ustálenost, sjednoscenost

"neradus jest domáhati se ucceni stropeni' sjednosnosti
a dúslednosti více než ustálenosti a sjednosce-
nosti vůbec a v pravozise zvláste, ..."

Šač Oj⁴ 14

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bachovský - úzus

"... přijímáme to je a spis vše, co vydytá se,
dobře v ulavě byt, v ulavě nejvyšší." 4

"... iehico "dobře", byt i ulavě nejvyšší ne-
spokojen, byla má nejlepší návrh
za to ulavě nejvyšší." 4

Nové vydání..., 1885, 3-4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bacchovy - uzus

[citovan Horac (Ep. ad Pis., v. 72): [zvz] jest rozhodcím, řeči
pravé i záhon dáva']

"Zvz tedy řeči pravé i záhon dáva. A proto byla mu
milší, volice, dobru, f; ukončen nesprávně,
občas obyčleho, t. j. zvzem správně učeneho, nežli utváře
za f ukončen správně, avšak neobyčle, zvz se fíci."

Bac M 24

Slovní jméno jme zvzeli rozumíme a nepotví se ani
sluchu uskenu. Tedy oba by brnit co nejvíce rozumitelosti
a libozvucnosti, jestli um dbati zároveň i co nejvíce zvzem,
protože slova neobyčle nejsou název rozumitelná ani libozvucná,
nelahodice sluchu uskenu. f. 27

A čímž řeč zvzala, to foaláda' za správně, by i to slo vlastne nepravé
ne s foaláda to za správně foalud, pokud za přičinnou rozumitelnosti.

Bachofn' - den

„Aby uctva byla každému co nejrozsáhlejší a co nejlibo-
žádňejší, vzhledem k tomu fridržíme hlavně k věci
uznejší, k věci skutečné, totiž fridržíme se zvyku. ...

Oba-li bunné co nejvíce srozumitelnosti a libozvučnosti,
jest u nás obati károu i co nejvíce zvyku, protože slova
neobzřela nepou u nás srozumitelná ani libozvučná,
nelahodivě slýchají károu.

Bachofn' 4 16

Šachovský — proti vanianství

„Zvláště jidil jsem se, byh ušel věde za správnější pořádkem,
někdy ke spůsobu psaní slova, které dvojako psati dovolováno,
soudi, a to dojistě pravem, že oboje psaní nemůže býti
stejně správné — jako např. dyka a dyka^x, šedz obe^o
kott dovoluje psati.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Šachovský X

Bačkovský - věd. jazyk

[Kosík doporučuje pro věd. spisy podobu Brémě,
témě]

"A proč medle ve spisech věd. částina měla by
mít podobu zastaralejší nežli ve spisech
jiných?"

BačMR 64

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Záclovsky' - věstník

"Ve sporných věcech hledáme za správné ne to, co zdá
se nám pravější, nýbrž to, co snáze státi se může
vešticím, tj. hledáme přídržeti se věstí." >

Záclovsky', nové vydání ...
1885, 69

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bachův - výjimka

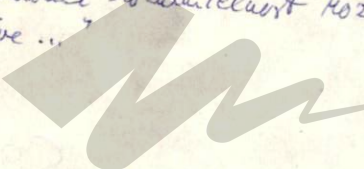
"Výjimky vznikají hlavně tím, že v ulně jví se z rozličných
části novoulny a staroulny. Novoulní telož dluhu jest
nejprve velmi málo; jsou-li však více j-ovému fonědomu,
vzboují-li totiž srámitelnosti a libozoučivosti, měrou potřebnou,
přibývá jich znenáhla tak, až stanou se z výjimky pravidlem...
Staroulny pak proti tomu jsou zbytky vědeckých pravidla,
a staroulní telož dluhu čím dále tím více ubývá.
Tak proměňují se rozvojem ulny pravidla ve výjimky
a výjimky v pravidla.

MORÁVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bac MR 36

Bačlovský - oboj j-a

- 11 "Pochybeno gfo by tedy poukazovali vidy a všude na dřevěšch,
alychom tak a tak neřali, protože tak dřve řalo neřlo, a alychom
řali tak a tak, protože tak gfo řalo dřve."
"... mocně řeči 'vládnoucí rozumitelovst' rozřala nejednou, aly řalo
se jinak neřli dřve..."



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

čas. Beseda učitelstva o Bačofej³

"Sebralo v m' [Bauze] z rozličných brusi, slovník, časopisov a jiných spisov i faktive sestaveno vše, co bylo vyvoláno brusici na uslechtemou j-a četelo, za účelem, aby každý ušelých poklešů jazykových snadno vysvětlil se mohl. V té příčině "Opravce vyučel nad Bauz maticí i kotva slovně, funkce dleu opravě umotv, co v těchto není opraveno, ba co není opraveno v žádném bruce ani slovně, vybrá lfo roztroušeno toto v různých časopisech, dleu funkce jest praktičtější upraven, takže rychle poznati se v něm lze, co chybné, co špatné... Ale neoznací chybných vše, co některí za chybné pokládají, nežť se slepě tomu aueb onim, vybrá bedlivě vyhledají a uvažují..."

viz Bačofej⁴ 283

čas. komendy¹ P o BačOf³

"Opisovce tento distribuje rachi se s kasim Zrusim, sterc
ve unohé jicimé doplimé, jisto velefily' spidovatel
užil vsich dobrieh fici frusid'el, roztroudujeh
v ruznyh časopisech, a zasluhuje rozstitem' co
nejvebsih "

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

roč. 10, č. 38

viz BačOf⁴ 283

Balbín — čes. po Bílé hoře

"Je s podivem, že po tolikerém pronásledování,
po tolika porážkách, ústcích, po tolikerém
plenění zbyli ještě nějakí obyvatelé."
(Epit., s. 630)

Dob. 1/2 214 (1792)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Balbin — učení Emh po Žilč' horě

„Byla doba za učes děstvi' nedlouho po fraždrém vřet-
stvi', když Smahem vřechny' Emty napravné' čes. j-em
byly již tím porokladem, za laciřské' a jejími přivodci
za laciřské' z nevědomosti jistých lidí, a proto bez roz-
lišování, zda jsou dobré' či špatné', bez výběru uži-
tečných a neužitečných, byly vyhledávány 'špatnými'“

Dobrý 20. 5. 6 (1792)
Dobrý 20. 5. 6 (1792)
MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM
jedn. 1126

J. Balbin, - Veleoslavín
~~Hebronský~~

"... coho: učeního a vzdělaného za vlády Rudolfa
II. v Čechách spatřilo světlo, nebo Veleoslavína
buď za autora, nebo za překladače, nebo
za podporovatele, nebo posléze za tiskáře,
sveřely to díkáz píle a dobrých zásluh
o vlast. 7 (Boh. docta P. II, s. 53)

Dobrý 211 (1792)

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR 7, 2 — ^{Bartoš} vniř Rudolfa

frís protesty proti brusiřem
Soukromí brunič. člunů nazvaných „Čerke' hodič“

z Obsoru

rozumnosti víc než o folioř

XXV, 2 L1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BNR - učel nového zpracování brusn
Bartošpa Radevít

fořba „smutného ponování“ o vlastním fořbě náboje a
upustil od abeced. zpracování

vazby spr. i uspr., v nichž se čtení; intenzivně, těžko aby se
vystřihali

dobře „zpracování“ věci lid, ves. i mor.



VIII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR 12 - biblický jazyk český

"Zvláště však příkladem řísem svatého naskočí české
stalo se společenstvím jazykem společenstvím všech směrů církevo-
moravským; biblický jazyk český formou na důstojnost
josefůvých knih chrámových, v něm jedině slovo Boží
se hlásalo a v něm všichni směrův jazykův
svoou chrámovou i domácí sloven i zřetel směřovali"

BR 1 I, I

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} — cizí slova

[B. uvádí výjimečně s cizími slovy z bratrušské foidle
opisované ve venkovském kalendáři]

Oč jsou proti takovému nevhodnému sfašování cizí slova
kaňch vojáků a děveček:

Cimba, kupa, hantuch, ksír, šfíg, ramovat, ma'me aus a p.?

O to snad, že jsou vzata z blízké umění, sde to je
naš. vzdělavci henou ze vzdálenější francouz? Slovna
jako slovna čistoty ani ta ani ona rovnou
nedoda'. 4

STRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

XII - XIII, 2
XIV

BR^{1,2} - o úpravách cestiny v Evangelic - překladu bible

Oprava chyb

světel. Eufasnosti a zrozumitelnosti Čes. kćemí"

viz Rozbor Kralického nového zářona co do rći
a překladu s historii našich bibleckých
Textu

Pha B 78

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR¹

XVI,

² -

VIII

BR^{1,2} - o Blahoslavově soudu, že čestina se Sazí

Soudy jsou fámend upříčeny, ale přece ne v době
Blahoslavoví jazyk "nemalé" porušení bral"

Pol Gram Cís je vlastně jazyk brns, ale často
fortifoval svévolně:

upřicimel tu vělice ze svého, což nemajíč žald-
ného základu ani v duchu j-á našeho ani
v historickém ^{roz}vojí. Mědi dobře upřicimel Citi-
mize ?

BR¹ XIII, 2 VII

BR^{1,2} - Suedectví a zápor. formu spolčenosti & Brusického

„nemí u nás tvora ofovrženějšího a smotnější figurdy,
nežli jest tak věčný >> Brusické.“

novelista (Běhý?):

>> vytečua, nevěduce fruěua a modernu jotiěbu vsotělané
spolčenosti sluěle vyhovující čestna, již vyrabi v předu'indě
jista' chvalno' znalma' moravská' kována na literární reformy <<

critik

>> slovicar'om bezohlednosti zřetobens již umotno přičerit
naš' poezii << >> poezie nejsou feusa vsotělaná pro sčoty
slovicaru <<

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

¹ XIX, ² XXXVIII

BR^{1,2} - o broušení destiny

"Někdo vydávati se na broušení gazla bez ualického
rozhledu, s vlastním pouze subjektivním domněnkami
a libůškami"

1. XIII, 2. VII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR ^{1,2} — cizí slova

" Nevící vřad foškozují a porušují se jazyk fo. stáduce
lexikální cizími slovy "

" Kasi dávní předkové v le. fr. čine dosti opatruie a obozřile
si vedli "

[Sername slov něm. přijatých z lat. X cizí slova
slovan. pí. vodu]

fochvala buditelům za ciz. slova. ¹XI, ²XXVII - XXIII
slova vyjímána " - slyšela se slova (křesť, oltaři)
" X " vlastní cizí " - slyšela se slova (křesť, oltaři)
vedli se zavěsiti na cizím národě " "
a vlastní duchovní fošly "

¹XII, ²XXIII - XXIV

BR^{1,2} - vypracoval cizí slova v němčině

škola, úřady stát., učení společnosti, časopisectvo
Křtitel - berlín. jazyk a telegrafii začal cizí slova
učin. správnost - nov. text. začal bez cizí slova
general. stát

časopisy nabírají cizí slova domáckými a vyberejí z toho potřebné
škola učebnice vypracují cizí slova

Wörterbücher von Verwendungen entbehrlicher Fremdwörter

Redaktion → Schriftleitung, Telegramme - Drahtnachrichten, (maj. Dungeiro)

Telephon → Fernsprecher, Bauerott → Bau & Bruch

Antiquar → Altvorkäufer

→ slova nec. a lat. (Bartoš chvála)

¹ XXI - XXII, ² XLIII - IV

BR^{1,2} - o cítění cítění

v pol. 19. stol. cítění cítění, zavalovala nám s fořákem
nemění oběže nežli cítění latinská a řecká
s Rantoužem slovněm v ruce

BR¹ IX, ² XVIII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - o galicizmech

"někteř novellisté zplamují náš jazyk spis. Takovému firkvalen franc. slov, učební a celých frónedí, že jejich novell remité čisti, Eds uzná ~~čistádu francouzsky~~"

fírce-uz, fíroneka, níppeš

noviny: fait accompli, animovat Eds & čemu ...

BR¹ XII, ² XXIV

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - germanizace Sladky

„Jonce zvykli mlávit i vypliti fo německu
pozměňujeme zmanáha celou sladbu své uatéri-
stiny zcela na způsob německý“

X¹ XX²
1 2

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - o germanismech (přemí)

„Směšně si vedeme překládající obrazu' řeči' německá' slova
od slova“

„Každé' obrazu' řeči' správně' musí' mítí' svůj rozumný'
význam' původní', nesmí' býtí' a priori' nesmyslné.“

překlad: fıkaldá'mi' netur' aus'dommen
~~aus'dommen~~

BR^{190,2}192

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR 12
Jazyk Harantův

"co se ja dočte, nemůžeme ho nikoli uvažze a bez
vyjímky za vzor správnosti a dokonalosti schvalovati.
nebo toho času spisovný jazyk vůbec již nekui
byl požáven, ..."

K. J. Erben

MORAVSKÉ
ČESKÉ
MUZEUM
cit podle BR X-XI, 2 V

Barbos, Fr — Kattalov Gaus

"Pánu Martinovi [= Kattalovi] jobírebi' Emeine pravdu říci
bez obavy... neřechopuji věru, jak člověk při zdravotním
rozumu tak hovadsky, nesmyl do svého putování, smí,
ač se sčel' vystoupiti jistou ještě na Sathedru! Nemůžetel-
ným říkati ofusem... stal se bůdem neřodným.
Habeat sibi!"

Barbos v dopise Gebauerovi 22/2 1877
cit. podle ~~FR~~ Fr. Bilého Z úst
zpovědi na Jana Gebauera,
NR 3, 119, 172

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - žertem se s'íri' germanismem

vešdó se vzdal svého místa

čes'í v'zdělanec začne : na své místo - resignoval
žertem v'ecich'toval

"Tabové žerty & kvapí částo f'ivodlním framenem celé
řady germanismů"

X¹ / X²

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - Barofonie v poezii

nařv.

Ty jdeš k sloum
Byl to záblesk v snění
Jak paprsek světla
fajfky zlaté
— v světle!

XIV, XXVIII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - vliv lat., nec., hebr.

ve skladbě a frazeologii

příklad jízem bovatih a spini cirk.

ruský vliv v původní jeho náz slovenky
"širším humanismu latinské nepřistala ni forditi ven přisobiti"

BR ¹/IV, ²/VII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - lexikal. struktura deklin.

"i po stránce lexikální chvátné a byne náš jazyč
vůči hledě"

"slova souznačná, nejspíše ualéžitě rozlišovaná,
mizejí 2 věci"

"jedním slem u slovním, dle významu utvořením,
vytiskují se celá řada jaderných a přízvučných
sloves domácích"

uafi. dělati, dosahovati, ualéžati se, odlyžati,
odstraniti, spolebnovati ...

BR¹ XI, 2 X·XII

BR^{1,2} - o MB

„velmi opatrně a konservativně si vede“

BR^{148, 2} 102



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} — ^{kritice} o Bursk matičáku

Kritika: "hříčela a zábava drobným žánrem"

» Závěrem ve školách možno vpraviti umění, co si č-ka
nedá' snadno vycouhati, a tak stal se Burs umělem
vše školu' českou roz' formičkou sps-u' «

1919, 2 XXXVIII-IX

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BNR — moravismy

„Užijte si přeči“ moravismy & ne sbladně a frazologii cěste, je nesfr.
Či je dnes na hor., Glo do nedávna také v Č., a najdemo-li to
zaroveň v jazykě uviděti slovan., jmenovite v fol. a rus.,
je to jistě dobré slovaně a tedy i dobré cěste’.

VIII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} — význam j-a pro narod

"... pozbuď-li narod uat' světlo jazyka, t. j. j-a světlo nejen
hláskolem, nýbrž i duchem, pozbuďe toho nijednotatně, Sich
a jediného znaku svě' národnosti, světlo osobitěho bytu
a přístane byti národnem."

XIX, XXXVIII

"formou j-a národnosti jest formou národnosti,
jest chorobou národnosti, která vyléčena byti umí,
nemá-li narod sám střídavě jítá sávit"

XXII, XLV

BR^{1,2} - zostoj naturalistů Sju

„dovolávají se toho, ať osoby v formálních a dramatických
zastupujících umělostech nejen vejmou dialektický jazyk, nýbrž i
umělost, a frascologický formální, jak
umělost v obecném životě“

¹XIX, ²XXXIX

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR 12 - o němci

od konce 18. stol. se něm. tlačila na místo latiny
ve vyšších školách

něm. školy hlavně po cis. městech jako například po
něm.-lat. Gymnasium

syn Fr. Pavla, "Vzpomínky" Vlast VIII ...
až do let 60. Když se počal zřizovat škola něm. církve
v l. 50. na území něm. území Tomáškova

o věcech školních museli vlastenci rozhodovat něm.,
nemajíce cis. autoritativní

„ze školních něm. ady se jme nejen učit, učit
i učitelů

VIII - IX¹, XVII - XVIII²

BR^{1,2} - o vlivu německé

"mnohem škodlivěji, však působila ode dávna německá
jednak přímým stykem s obyvatelem německým, jednak
přímou z německých kolonizací a prostředkem prostředků
spisovatelů, zejména od spisovatelů, kteří za přímou
světlo vpadli náboženského na univerzitách něm. a
ve spisech něm. vzdělání a poněkud hledati"
přijati vazy i ve spisech doby staré, vol. part. škodliví

BR¹ IV,
—, 1

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR 1/2 - Němci se školy odnárodňují čes. děti.

v Čechách chodilo do něm. škol 1890 16 778 čes. dětí
na území ještě více

již předtím: 1013 začali čes. škol na něm. školách
velká část těchto dětí se odbojuje

1 XVIII, 2 XXXVI

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} — neformálnosť lidu

„Lidu našemu slovo až do let sedemdesiat formálny (jazyk) (text)“

[Správny] zistával úplne cizku

[Lid] „čel hovorovali na vami zdedenému“

„zistával videnie súčasne neformálnemu náčci“

„mocuť hl vrozený začiatku smeni podoz' odfor
proti vinnu cizkmu!“

BR¹ XVI - XVII

2 XXXIII - IV

BNR - hójne dokladní z neporadenej ríci' morande', (přes. + mor.
„Lid lidu vyjestrval jazyk volání, nestojící a svěřadný, my ho lida
ochuzujeme a šaríme“

VIII

BNR - jazš obchod.

u kepravejši naš sloh obchodni frčičiny se za frčičlodeu
nem židov. haub'řz o zpe dno dno emi des. ulovance

loc franco

datum v nom.

Praha ...

BNR 5

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - fečci o spis. oštinu

úloha vařich škol, "aly gly semenistém spravne' a frime'
keci spisovne' "

úloha vřech učitelů, učoli jen oštinatě

úloha ořechů knih - zoli spisa Seasichyeli, "stori' gly učeli"
gly j-ovřa vzorem

1 XXIII, 2 XLV - XLVI

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - j-ova' fe'ce u Francouzu
Uadaru

aradenski bdi' uad fransuzi j-a spis.

BNR cōnye E. Deschanelle, Scherera, Litrelo

1 XIX, 2 XXXIX

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} — povinní' cíř. j-a obřevem ním.

„naděci' cíře', kudy j-ak se ustalovalo společným j-em spis-y'm
bralo formami', hlavně pirobením nímím, a odlišovalo
se na svou nemalou škodu nejen od svých sester slovančích
rybí; od ostatních zachovalých naděci' cířích, jmenovitě
moravčích a slovančích“

BR¹ I, 211

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR 112 — zájmy' oliv foliit. jivnatu na jaze

„Nova' doba, počítající' r. 1849 svým' dalším' blžím' jivnaty
v životě veřejném' i soukromém' jodlamovada, až i jodllomila
tuto hověvnutou ~~setrvačnosť~~ uvažo lidu, bym' jofat inat
lid už s'oro všeceh' » v činnosť s'olo vícevofere' vzdělanosť
čili jofzvolněs sice, ale stále jofstupující's odnaroďovalu'
mucevbo i dobrovolněs

Železniční stanice — „ostrov, a ostrovy jivnaroďu"
živnostu čto vyučuje se u m'štrů' něm, odtud něm' terminologiče

a jareologiče římenel
všeobecná' brauna' jofmnořť
úřady a soudy ušivapí' s'fatu' čistiny

(dříve úřadovab
něm. a lidem' jivfifis
jiv'adal fari' nebo
učitel)

1 XVII, 2 XXXIV
1891, 1893

BNR - o franc' formze cti.

„Jazyk náš sl' obouhý' čas ve společnosti vzdělané více j-em
přímým než nepřímým. Odtud proto, že jsme se dosti napeli:
i uvažovali o pravofite, ale o špatném výslednosti jednání.
hlásek jsme se mnoho nestarali.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BNR - priručnik u Bulharu

společnost Bgarska reč - očista bulh. od cizích slov
a yrazü



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

VII

BR^{1/2} - juris unus u Italia

1582 Fr. Grazini založil „akademii otubovou“ (accademia della Crusca)

„aly se vše, co chybělo z mluvy vyřadilo jak
školy z moudr“

zdala slova fice' hoci' vlaste'

¹ XIX, ² XXXIX

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR¹¹² — purismus u Němci

za humanism se narod. jaz foelical za barbariz'
joroba francouzka'

čas. dny Sprachwart

vznisť narodnich vidomí a narod. hodnoti

J. Fr. Heynatz, Deutscher Anti-Barbarus

Rümelin, K. Fr. Becker, Chr. Fr. Roth, K. L. J. Mezger,

D. Sanders, Wörterbuch der Hauptschwierigkeiten der deutschen
Sprache, 1872 1889 19

A. Lehmann, über die sprachlichen Sünden der Gegenwart, 1879²

K. S. Keller, Deutscher Anti-Barbarus, 1879

Andersen, Sprachgebrauch und Sprachrichtigkeit, 1880

Th. von Sósnozy, Sprachsünden, 1890

K. Franke, Reinheit und Reichthum der deutschen Schrifts-
prache gefördert durch die Mundarten, 1890

noviny chvali purismus

7.

BNR (Morav) — parismus & hinc

Sanders, Wörterbuch der Hauptschwierigkeiten in der deutschen Sprache, Pfister, Deutsches Wort - Volles Wort, 1883 1897²⁸

Tewes, der Kampf um die Sprache 1884

Wolzen, Zeitungsdeutsch 1886

Schriöder, Vom papiernen Stil, 1897²

Vorstmann, Allerhand Sprachdummheiten. Kleine deutsche Grammatik des Zweifelhaften, des Falschen und des Hässlichen, 1896²

R. Habatcka se dovoliva' univ. stolar' pro logikum etc.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

VI

BR^{1,2} — purismus u Poláků

Spis prof. Šobla „O skázení j-a folkloru“, 1872³
proti germanizaci

Spis Alex. Walického „Bludy naše v ulicích i v škole“
na česku j-a folkloru falšované“ 1879
proti rusizaci

¹ XX, ² XL

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BNR - pravek u Poláči

fráče od Štobla, Valichy, Sezerbawice, Wieczora a
L. Zawitinský: založil v Kladově 1901 Por. J. 2

VII



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} — purismus náčej'

buduší fo osvobození z turecké' poroby nový jazyč spisovný'
značně vzdálený od forměného j-a lidového
čistěm' od prvů Anan, turec, alban. a ital.
'vlastenecký' rájale náčej' národa'

¹ XIX-XX, ² XXXIX-XXXX

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Barboš - správ. čítanka

"Pro učes [Barboš] úsilí učestvovat gravuě činy hlo
pořadkem uvažnosti; čestnosti a faktivěho charak-
teru. Učestvovat čí se narod; narod, jenž johl,
své učestvování ... , vzdal se svého hlasu v človečestvu;
učestvování čest vší učestvování; ...

Harben, Kucha vzpomínka, 36, 60
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR¹² — nesprávnosti v uměl. b-ře

"Uaš' básníci foundují 'dosti častá špatnost' řeči, že by však
takové nesprávnosti přispěly k jasnosti a libeznosti
slohoue', o tom nemadno se přemýšlet."

¹XIII / ²XXVII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BNR - úfades spis. Asting

"kate amurise j-ová již nyní jest hrozna' a bude čím dál hrozneyší'
a nebespěnyší, forevadz přiblením Škol, umin, utadiv atel. zasa-
hupě již širší a širší vřstky lidové"
viz rozpravu, kateh. s šer s broudení j-a cts. přifojenou & R^{1,2}

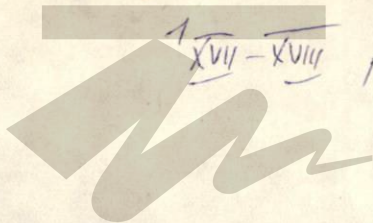
BNR VIII

1897

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BR^{1,2} - vědomí čítina

frankobáň 2 německý lidem, škola sčítané 2 uapí číst
úřadové obecni (jak sčítanou čítinu najodobuzi)



XVII - XVIII

² XXXV - VI

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BL^{1,2} - o čístein' čistiny ve Věslavské vydání
Lounská foliada Číslo první

Slad. hodycein'

XIII, 2 VIII

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Zass čes. v dramatech

„Kus velké bídý uán' dramatičej je v tom, že tak
umohl autorů nedovede vešle učinou pro
zvat a sluch složit jiný než jako značej
pro ob; reciti že je třeba jiného rytmu, jiné
radence, jiné životovné sledy, chceme-li
rozvíti obrazovnost sluchem místo zrakem.“

O slovu kulturním (39),
Kazatelka, Praha '93, 35

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bass - bašy'ra

"Edbychom měli v rychlosti charakterizovat rozdíl,
upozornili bychom, jak se bašy'ra kladejší
opírá o hebrejštinu a starou uměci'nu, edizto ulnu
lidi souběžně ma' nejrydalejší' pramen v ci'žah-
štině."

Vydání mu andro myj, s. a.
Kazanská, '93, 87

LIBRAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Žass, Ed. - lidová lidovláda

"... je také možné, že političové, kteří prosazovali:
» lidovou lidovládu«, měli na mysli nějakou umnohem
větší část lidu, nějaký lid nejlidovější, pro který
volili tento slavný termín a jenž tím chtěl
dohovori s vládě nad všemi ostatními."

O tom českém lidu, (s. 9.)
Kazanský časopis, 193, 129

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

2

Bass, E.

mluvené slovo

"Mluvené slovo je věc záhadnější a kouzelnější než psané. Co papír snese a obě stáletým návykem mechanicky přesně přepíše, dostává zvláštní zavlnění nescíslne množství barev a nuancí a může se přetvořit k výjastné kraše i v zařetitou pitvornu. Náš ucho je namnoze mnohem kritičtější a vnímavější než náš prst k nerozlišení a příliš ustojaný zrad."

O slovu mluveném (39), Kazanická, Koutaur / Poly grafia, Pka '93, 34

Bass, E. — řádkarimí

„Řádkarimí je kovářem odruďa sjezovatěle zivnosti.
Muz placeny od řádkem velmi dbá na to, aby nepro-
pásl nic, co může rukojis neodpadně probáhnout
nikdy nenapise pap, může-li tam vlážit pobom,
misto drobnu da' přednost vistivostem a uad'
prote' byti je mu milejši' rozlozite' existovati.
[...]. Tehdy se řeká slova psala věrně s th,
a nich s foubyun a věci infinitivny štápoly
na -ti - padesat infinitivny s vysechanje -
připraví přece člověka o celý řádek. ?

Tisíc slov (72), Káždě, 93, 102

Bass, E. - špatná čítina

"Veľká časť odborné L-ry, vobšina beledie dile-
tantu a umohdy i veki se spisovateľskymi
národny pou prány ju trauce jazrove kalabale,
jako b autorium na zpisobu, jak vylori' von'
myplem, vobec nezate želo."

O redaktoroch a tyfografich (p. 40)
Kakalnic'ka, '93, 49

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bass, E. - volněná kodifikace českých

„Novou ochranou Erasmůvých materiálů volněná
tuhá pravidla Gebauerových zásad a ulevilo
lidem v různých podobách;“

O redakci a typografii (240)
Lázeňská, 293/48

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bass, E. - zkracování jazyka

Je-li vědom v nové době zrychlení, nemůže ani jazyk setrvávat v složitých vztazích humanismu, v uměleckých souvětích baroka ani v těžce evokativním slohu romantismu. Oprosťte se ve všem všudy až k těm slovům, která se čtají, aby byla rychlejší! U nás tato tendence přebíhá, třebaže ne tak jasně.

automobil → auto

"... počet slov nemůže být stejnou věcmou pro jazyk, kde jsou substantiva vždy provázena členem, a pro řeči, které jsou zamlčeny."

Tisíc slov (1942)
Kazimír. Pka '93, 103-4

Zaudis J. - bilingvismus

"Převážením [slov] vychází ... zejména od těch,
"kdož uhlaví" otěma j-y. Ti snadno převážíjí
slova a fráze jednotlivě a do řady druhé
a od nich se tomu naučí ostatní."

Dec 26 195

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Baudis, J. - brnění, není mezi dočasnými.
jazykotec vi, že při jově vyhoji není mezi dočasnými.
+ jazykotec vi, že brnění je ušlechtilé a
výhodné.

Řeč 26 6



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Saudiš, J. - filolog

"... filolog jest nejmeřte povolán, aby doformoval
formy či frasy jazykové ještě z toho křvodu,
že tyto formy jsou tradiční dosvědčeny či ne-
dosvědčeny; jest zde ještě nutno, aby usus
jazykový nepřestával být tradiční."

Feč 26 5

MORAVSKÉ
ČESKÉ
MUZEUM

"Filolog ... nepředjímá, nýbrž soustává a vypovídá.
Nerady dáva j-ou usus a ti, kdož jej tvoří;
při j-ou spis. j-ou to velcí spisovatelé."

t. G

Baudis, J. - historismus

"Pro správnost j-ovu naprosto nemůže být histo-
ricismus vodítkem; co bylo správné v XVI. stol.,
je směšné ve stol. XX. Jediným vodítkem
tu může být lidová tradice..."

Dec 26 1949

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
"Učitel j-a mater. se ovšem musí naučit dívat
se na mater. j-ovu vyšle a sirsilo stavo-
vidla, než může poskytnout jednostranný
historismus."

†

Baudis, J. - historismus v j-e

"Historismus, který podceňuje význam spis. j-
proti dialektu, svědčí o ne pochopení dění a
smyslu j-ových procesů. Stejně jako histo-
ricismus, jenž se snaží hledat čistotu ja-
zykovou v tou, že uvádá jen domáckých
slov, třeba nové tvoreny, i když je po-
ruce slovně internacionální v celé Evropě
běžný. Jméno členem k- kultury, proč se tedy
báti j-ých internacionálních slovů?"

lec 26 149

Baudiš, J. - hodnocení jazyč. jvís

"... při hodnocení nesmíme rozhodovat momenty
ani čisté etické, ani čisté estetické, ani čisté
historické, ani čisté logické: spolupůsobí jisté
všecky složky, ale kombinují se uměrně, a ne
každý je povolán, aby je dovedl kombinovat."

26 J

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Baudis, J - internacionalizace jü

"... lidé nejdou jen k určité skupině etnické, vybrání
k ideálním celkům kulturním a tak vznikají v ci-
vilizovaných j-ích určité internacionalní elementy,
frase a slova cizí, jichž se potřebu bát, vybrání,
např. je vítati, profese, čim' cizinci jazyk jü-
stupnědi a jü tom zachovávat jazyk jü-
živý."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Dec 26 1918

Baudis, J. - logika a jazyk

"... řeč a jazyk forma není vždy výsledkem logické myšlenky a logického pochopení. Je vždy hospodárně řeči, ale ještě myšlenky a řeči."

Řeč 26 8

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Randouin de Courtenay - citi' slova

„Man findet diesen exagierten Purismus besonders bei einigen Elitieren
Völkern, welche ihren verhältnismäßig geringen Wert auf dem Gebiete des
allgemeinmenschlichen Wirkens und Fortschritts an den ganz unschuldigen
Fremdwörtern ihrer Sprache rächen möchten. So haben sich auf diesem Kampf-
platze verschiedene slavische Völker ausgezeichnet und echte Strafexpe-
ditionen gegen harmlose und doch lästige Minoritäten des sprachlichen
Denkens veranstaltet. Sie trachteten demnach sogar solche wissenschaftli-
che Ausdrücke, wie Physik, Chemie, Arithmetik, Algebra, Energie, Elektrici-
tät, Sinus, Cosinus, Tangens, Cotangens, Typhus, Diphteritis ... zu
beseitigen und sie mit hochslavischen Wörtern zu ersetzen...
Dabei griff man manchmal fehl, gerade von dem eigenen Stand-
punkte aus. Man unterschob den heimischen Körper, behielt aber
die fremde Seele, d. h. fremde semantische Assoziationen.
Einfluß der Sprache auf Weltanschauung und Stimmung
Traceflobologie 14, 29, 197

Baudouin de Courtenay - ciril slova - jopili iz mycovani nem. jurismen
po 11-1870/71

"Dieser xenophobisch angestrichene sprachliche Völkerpatriotismus
nimmt in den Zeiten des geistigen und ethischen Verfalls und
Verwilderung zu. Es kommt gar zu oft vor, daß die staatliche
Macht und die Gemütsgröße in einem umgekehrten Verhält-
nisse zu einander stehen. Man kümmert sich dabei gar nicht
darum, daß eine solche puristische Operation gewissermaßen
eine Fälschung der Geschichte bedeutet. Man will ja alle
Spuren der Einwirkung fremder Sprache auf unsere eigene
tilgen. MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM Einfluß der Sprache auf Weltanschauung und
Stimmung, Race fotografische 74, 229, 297

Bauer
charakteristika 16. stol.

Syntax

BVčs 24



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

semiotické postupy, Bauer - semiotika
reference v minulosti - splyvajú v jednom typ fordy

" в древнем языке во многих случаях различались
по семантике и по форме те словные предлоки,
которые теперь составляют единичный тип сложного
предлока. ... современные предлоги имеют тогда
характер самостоятельных типов сложных предло-
жений, которые в свою очередь были дифференци-
рованы. Соединительные средства, охватывающие
теперь весь обширный тип сложного предложного
и являющиеся средством выражения абстрактных
отношений, между предложными без конкретного
оттенка (каким, напр., является a для соединитель-
ных отношений, ale - для противительных, nebo - для
разделительных, ze - для предложных изъяснительных,

fotože - для предложений прикличных, тадže -
для предложений средств, а сѣволи - для
предложений условных (!) и т.д.), имеют
более узкое и более конкретное значение,
поскольку они вообще существуют (возникли
являются) только союзы fotože, тадže). "

Вауер, К вопросу о возникновении и развитии
типов сложного предложения,
Вопросы славян. языкознания 6, '62,
98

^{zauv}
syntax obd. polědov.

BVčs 10



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bauer
Charakteristika období foliálov
Syntax

BV 24



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bauer
Syntax obd. obor

BVos 24



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Baufr
vzroj judaxe za obroz.
3 odst. !!

BVc's 360-361

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bečla, J. - analyticky vypracování

99 " ... největším nebezpečím pro j-ov' cit jest zvyč, vypracovati své
frázy analyticky. Osoba f'siči' rozloží svou myšlenku na
jednotlivé části a pak je zase skládá ve větu pro kterou
má jednotný typ: ~~podnět~~ + je + doplnek. Toto schéma
má v myšl' tak vřto, že už nikdy převádí do věty
všechny své myšlenky a jen urada a vřto věty odchylky."

To se tak ueda' provést → To je neproveditelné!

To uelše tak udelat

"analyticky bacil"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

kap. o čes. slse, NR 17, 99

100

Tento princip rozkladu' sls, i když chápeme jeho f'ičiny,
nemůžeme schvalovat. Citíme jej jako uelš, a sloh, v němž
se tento princip stal přímo vypracováním frázy, se uelše y.

102

Bečka - cizá slova

"Ale myšliti bychom se, sdělilychom se domnívali, že lat. slov-ina' uova'
cizina ma'ne, než jich uela ciz. stara'. Ani humanismus nevesel
do ciz. tolik slov lat. a nec. prvodu, jako to učinil pozdeji velik,
normální uedy. Tento prlov, který se začal již koncem 16. stol.,
přinesl do k. množství od. lat. slov, kterých etc. uvažala.
S tímto prlovem slov lat. se mísí prlov slov franc., který se
datuje už od r. 16. století a kulturní formery za osvícen-
ství byl jen stupňován."

MORAVSKÉ 19 169
ZEMSKÉ
MUZEUM

Beča, 7. - dějové vyjadřování slovan. j-i

... i v této věci [v tvorbě folodějových adj. -iv, -av
af.], jako v příměch jiných, propouští
se silně slovan. j-i s vyjadřování co nejvíce
dějovému. Tento smysl pro významu vody s rozlišování
slo folle vidu, s situace uplatňování přísudku
v slovan. větě, s slovan. charakterizací typů
slovan. slovn. s udáváním rodu svatého místo
pasiva i s jinými typy slovan. trans. tvorby
slovn. a slovn. Jedním z nich jsou i adjektiva
folodějová.

NR 20 196

Beča - dynamika

"Nebudeme si otupovat smysl pro jemné rozlišování
stavu a děje ~~určování~~ sloves ~~frází~~ dynamických
stav, kde máme vyjádřit stav."

Beča: Vyjadřování slovesné a jmenové
Nč 24, 240, 140

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bečča, J. V. - dynamičnosť čestiny

"Čestina, pokiaľ ide o ostatné slova. j-y, má rada
výraz dynamický, a preto ľahko sa slovo ve ve te veľký
diverz. Tu sa najmä líši od nemčiny (a p-u
germ. vidieť), nebot' nemčina ľahko veboť diverz
na statické formy prídavných." 4

V padrovaní slova a jmeane,

NR 24 24, 139
MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Řečka - jazyk. cit pro řeční a sousovi

"Dnes stále ještě, užívající sousovi a řeční, jsme často
v trapné nejistotě, zda jsou správná, a ve stejné nejistotě
jsem často sami lingvisté, když mají posoudit správnost
lehkého sousovi. J-ov' cit nefonabá vždy, protože
ne každý jej má dobře vyvinut, a právě ti, od
kterých se s'ím nejvíce nesfr. sousovi a řeční (na
fr. některých novinářů) je má, vlivem cizích j-u
velmi poraženi. Ti pak, kteří mají j-ov' cit vyvinutý,
čtením dobrých autorů, jsou často svědění k tomu, aby
považovali za správná sousovi, která často slyš. a
čou na fr. v novinách, i když jsou hrubým prohrávkám
proti nadměrné j-u. " Řečka, slova řeční a sousovi II,
NR 18, 40

Rečta, J. V. - jmenné vyjadřování

„národy, které mají slova s analýzou a klasifikací
jmen, slova se spíše k vyjadřování jmenovému, národy,
které vynikají živějš, fantasií a ukáží smysl pro
synthesu, podporují spíše výraz slovy. Rozdíl
jmenné a jmenovému, slovně k slovně, mezi nimi rozdíl
Rečta: Vyjadřování slova a jmenné

NR 24, 10, 151

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Seča - kalvodni

"Jde-li o zcinstem' ujarctv odbornictv vrazu, p
fotiebi' odpoutat se foneend od fctis' sugeritivnich
vlivn, jazyk fctis' slovo existujci v jine'm jazyce."

Seča, O slove velkomesto a fod.
NR 22, '38, 70-71

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bečka - Eážem v jazyce

"Uemí ... u nás jít do dost j-ové Eážem, a umělý autor, nes
by chvíli předtím o vložení slove ~~řetězce~~ ^{HP} napadl
a hledal je, raději rychle sahne po první slove, Eážem ho
napadne, řetěz je nesprávné. Ale nejen ve výběru slov,
výběr i v stavbě vět je vidět část umělé jednotlivosti.
Autor tvoří věty podle schematu a nesnaží se přizpůsobit
jeμπλεκαδου, jíz mají vyslovovat. Nejčastěji tím typem
sloveso ... Ale i adverbium se dříve u Eážem je
těto schematisaci věty.

Bečka, O příslovci v nové češtině
NR 18 169

Beča - Klise'

"[Uměla' roem] ztratila také' umoho - z důvěry, oběť
od se' doh, co umozí spís-e' pobylně, sika' kvalít se
suazi' jim' zadny' své' nedostatky' slohové' a bohužel
nědy' i myšlenkové'. Umoha' z těchto roem' klesla na
klise'. Klise' nejsou ozdoba, jsou jen divadelní
šmírou, poslabkem slohu... Klise' zakryvají' chudobu
myšlenkovou, je jako odložený' cylinder na hlavě
chudáka. Proto se jim' dříve spís-e' vyhýbali, neboť
nem' důstojno umělec slova ualovat' oběť; v'no
tehdáť již zriedka' a zlovené' své' chabí' a věné'."

Slova' roem' a souslovi' I
NR 18, 16

Beča, J. V. - Romičnosť spis. j-a

"Čim delší tradícia má spis. j-a a čím bohatší,
je popracovaná, tým viac má v sobe profú, etny
v obecné hľadí uluvene' kněži neobyčle a romičny.
Proto ani včedlauci nemohou ve vsedniúe hovoru
užívati spis. j-a kuďuňu, nechťeji-li se stali
směšny'ni... A tak má romiča knězy' učimú
filtráciú mezi j-a spis. a obecným."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Lomice a Bečov v jazyce

NR 30, '76, 76

Seřáda -

kompozita typu velkoměsto

- 69 Vých: velkoměsto, - obchod, - druž-
maloměsto, - obchod
obrovo malba
rychlota, - li s
kovopřívaz
starově, středově
novově, - manžel, - tvar, - starba
dobrodání, samovolou, brusobruslem, kovovata,
veselobna, slovyž aj.

"Většina z nich je utvořena přímo příkladem z nímčinou a jen docela
mizivě procento vzniklo bez tohoto vlivu přímým udělováním čes.
slov tato tvoreňích. Neméně, že glo a priori naprosto nepřijímá
je tvorit, ..." "... vznikají velkou většinou tam, kde se nedalo
možné utvořit ani zvláště jednoduše slovo, ani vhodně, jasné
souloví. V těchto rozpacích se po cestou nepřemýšlelo odporu, t.j.
přiložilo se doslova něm. kompozitivum. Vímni uelji ani tak ti, eben
bytvorili tato slova, jako spíše nepřiznává jiné slovnosti."

Beča - naučitel' výrazy

„Autor z pohodlnosti vyhra' jejich lesdnému povrchu
a časem si přestane uvědomovat, jak málo jzan
obsahuje“

„zafixovaný způsob vyjadřování“
převládající i do slohu beletrie

O naučitel'ých výrazoch v jazykovin
NR 23, 39, 270

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Beča - odbor. jazg

"Jiste' je zé odborový jazg na své' zvládnutí težkosti a
fakticky, na své' nestaci' ani běžný jazg hovorový,
ani jazg beletrie, a zé velmi často musí hledat
swe' vlastní prostředky vyjadřovací, kterými se někdy
odchyluje od běžných typů j-ových. Nemá se však
při tom odvíjet zvládnutím každého, nechce-li se
odvíjet i tato celková úroveň. U odborový jazg musí
zhruba postupovat tak, jako postupuje jazg beletrie,
zdobovat a obohacovat jazg především zdo-
bováním a rozvíjením jeho vlastních j-ových
prostředků a možností."

Beča, v slově velkoměsto a pod.
NR 22, 738, 71

Bečka -
styl norma - predikta bnta

Stylová norma udává zároveň druh a rozsah
prediktabilnosti výběru výrazových prostředků
C. V. Bečka navrhuje tento termín americké
lingvistiky domácímu termínem "ocělovánost"
neboli "prediktabilnost", O stylistickému výběru,
Acta Universitatis Palackianae Olomouensis,
Philologica X, 1964, s. 170).

MUSEUM

Beča, J. V. - přesnost

"... přesnost a určitost vyrazu jsou dva rozdílné pojmy, které nelze zaměňovat"

Havránek; i srozumitelnost - určitost - přesnost
par. hovoz. pracovní vědecký

podle Havr. je určitost nižší stupeň přesnosti

Beča: určitost X neurčitost

návrh na opravu: i srozumitelnost - přiléhavost - přesnost

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
NR 23, 39, 258

Bečka - vliv něm. na tvorbu čes. sls

"Proč právě zde měla němčina takový vliv na čestinu,
kdežto v jiných oborech je donedla čestina tomuto vlivu
odolávat mnohem úspěšněji? Zkusíme si to vysvětlit tím,
že považovala něm. slova snaha je vyjadřování co nej-
výraznějším a při tom jednoduchým. Je tu snaha,
aby pro každou odbočku termín (tyto novotvary patří
především do je odbočky) bylo pokud možno slo-
vo jednoduché (ne více) a toto slovo by bylo
pokud možno přechodné.

Bečka NR 17 261

Beča - soudovi'

"V sluchu soudovi' je vyznamova' funkce slsa oslabena. Proto
cestina voli' v soudovicki slsa vyznamu pokud mozno ucas
vraznetis, slsa spise stavova' nez silne dejova'; ces. soudovi'
maj' vetsinou slsa miti, lyti a vykybaji' se skruem zivostim,
jako jsm brati, dristi a jed. V tom je velky rozdil
mezi ces. a nem., nebo u nemcu moze mit i v soudovicki
slsa silne dejova' s vyznamem ziti a vrazneti.
Nemci suad neci' tak silne dejovost slozi sls nebo
jim nevadi' tato slozovost."

OPRAVENÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Beča NR 98 42

Beča - olivy cizích jazýč v oblasti sousoví a roční

„Každý jazýč má ... jiný slovník svých roční a sousoví,
slovník, který jak svým rádem, tak i rozsahem se liší
od slovníku jiných j-ů. ... Víme, že vazba jednoty j-a
svádí k napodobení v j-e dubletu. K tomu se dříve i to,
že jazýč vyšeptá má sousoví umotkou více než jazýč
veliké profraovaný. Proto v době obrození našich j-a
měla vědecká práce vliv na četnější práci v tvorbě
sousoví. V krásné próze tento vliv během stol. 19.
namnoze vyúžil a byl paralyzován zryjem, který
s j-em obklopen a vracnou j-ovou erudicí našich
vynikajících spis-ů, kteří nám zanechali jazýč velkou
obohaceni a pečlivě profraovaný. Beča, Slovník roční
a sousoví II 7.

Beča - sousovi'

"... nelze jistě sousovi' sňáhem, byla by to špatná politika,
neboť jazyk jich potřebuje a ona obohacuje jeho slovní
zásober, nemůžeme se však s lidem dívat na to, jak se
jazyk sám umozřtí sousovi' učením. Nešťastná sousovi'
rozruší dynamickou funkci slova tím, že otupuje jeho
praví význam a bere mu možnost říci pravě a zřetelně
sam, kde se ho již od pradávna užívá."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Beča, slova' učení a sousovi'

NR 18 44

Bečka - slovesná soustava

"Slova soustavy obolacují jazyk a učí se set, ne-li.
několik tisíc slovesných skupin, umožňují nám využít
těmž celého bohatství substantiv k vyjádření děj-
ství, které by slo jinač jen stěží bylo možné využít."

Slovesná rodina soustavy I,

MORAVSKÉ NR 18, 14
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bečka - chybna' sourslov'

10 "Jan to frederikova sourslov' etna' vna'la fntunim
vlivem cizich j-a, pri tom' val docela zlece'ne,
protoze' ma'ne za ne' stara' slovesa fnta', etna' vec'
zstihup' j'mo a Peje."

41 vziti místo u. sedurati si'
dazeti vec' u. ulurati'

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Slova' reeni' a sourslov' II,
NR 18, 40 - 41

Beča, 7. V. - ulnoveny' x franc' jazs

"... Sdyz ulnovenie, na's j-ov' cit i kritičnost a
pozornost toho, se tomu ulnovenie, na's stále vede
k vyjadrení co možná nejfirozenejšim. Ale jasně
zачнем psát, hned se nám hromadí přeráž
a j-ov' cit se zbláží namáháním, s kterým
přeráž odděluje. ^{MORAVSKÉ} ^{ZEMSKÉ} ^{MUSEUM} ^{BRNO} - li s sobí dosti přisau
a kritiční, stane se takto zblákný j-ov'
cit, nicím neopravovaný, stane se nám uvol. spoleh-
livým vodičem, byt' bludným světýlkem,
které na's stále suadí na scesti. 4
NR 17 98

Bečba - kšue' vaeby

" Tento sčlou bude jiste' pšobiti' zolaste' na sloh odborný
šterý je proti němu malo odolný a snadno mu podlehá'
i přes bezbytnou útku. Vyno' by se mohl změnít jen tehdy, kdy
sami odb. autoři formali, že zúsob jéžily vyjadřova'it' je' frst
svou přílišnou logickou kútkostí jéžily kóž' se pro čtenáře
malo dvoj' a šhavitelny' "

Bečba, NR 19 105

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Rečta - volue' - tešue' spojenu'

- 99 „Kultura evrop. obyvatelstva se púbehem doby s rostoucím vývojem tech-
nicky stáe obohacuje a zdokonaluje. Se složitější kulturem se i myšlení
- 100 evrop. obyvatelstva stává složitější a do jisté míry i abstraktnější.
Složitější způsob myšlení se na tench profesijech i složitější způsobem
vyjadřování. Tak vývojová tendence kultury se na čonec obrazí: i v sou-
hlavné vývojové tendenci j-a. Jazyk se tedy podle toho musí
vyvíjet tak, aby byl schopen vyjadřovat složitější způsob myšlení.
Tento vývoj j-a můžeme sledovat na fremnolých povelch.
Jedním z nich je právě tendence j-a opouštět postupně spojenu'
voluejší a dávat činu dalším více fiduist spojenu' a tešuejší.
... způsob viděleho myšlení tento vývoj velmi vychyluje a žene
jej kedy i přes míru nezbytné potírely, na újmu žnásy a
plynlosti slohu, ba dokonce needy i na újmu správnosti j-a.
Jazyk žnásnejší a zvláste jazyk básní tento vývoj úmyslně
brzdí a needy i úmyslně kúší a obrací jej nazpět.
- Rečta, Tešue'a volue' varly volue', NR 19

Reča - vloz cizich j-u na sousovi' - ve vicne' l-ve

"Kize [nez v beletrii] j-i tomu s uctenim obory j-a
vedecelu, volate s temi, eteri pou ve stale'm st'ku
s nemcinou, frankou a anglicinou, a zejm. pat
v j-e obchodu a novinarstveu j-i cizi' vloz namoze
pat cilny', ze j-i sobi' musive' na jejich strukturu."

Reča, Slna' rčen' a sousovi' II,

NR 18/40
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bečba - Vancára

"V literúci kevní jsem cěhl, že Vancára nemí správně děly
a že se dopouští i velikých chyb. Těmž útoč vybral zejména
ze stranického zájmu a je nepřiměřený. Vancára je se většinou
velmi jednoduše a formálně velmi správnou. Nemůžeme si co o něm
říci, že by se užložitě uchl do tvaru, které předjímají správnost
j-ova, ale také ji nikdy úplně hrubě nemůžeme."

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bečba NR 19 58

Rečba - zbyčecny' novotvar

... rozvíjení slovníku přijímá lingvisté se sniženými jazyky.
Vila'je, pokud toto nové tvoreni skutečně obohacují jazyk a
pokud neurazí jazyk, je však proti novotvarům, pou-li
zbyčecně nebo nejsou-li tvoreny v duchu j-a, zbyčecně nové
slovo přináší čistý chaos a jeho význam se dlouho nemůže
příjemně ustábit. Slova tvorena proti tvoreny' se zdá daleko j-a
porušuje stavbu j-a a vnáší do něho lečedy, chybné
převy, ba zasahují někdy i do skladby j-a.
Když tedy trou, že se všude nápadně novotvarům
ma' lingvisté nediví a lečedy je přijímá toprve
tehdy, když skutečně v je zdoma'eny a stavou se
jeho organickou součástí. Rečba NR 17 257

Belaghel, O. - spis. jaz.

o spis. j-e nerozhoduje ani rozum, ani stari
slavkove, jepidže keč jiz karbarala, vybrz
obyčej novjeh spisovatelju;

Pril k Zs. Allg. d. Sprachver.
6, 1894, 242.

K. Svoboda O jove správnosti

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
NR 27, 43, 25

Belic - barok. čas.

"Rozklad je v tom, že lidové prvky fronty' nesaustav-
ně a jsou různé podle kraje svého původu autorů,
takže je nemůžeme hodnotit jako sledné snadny vý-
vojové, neboť na místo unitárního již a jednotného
já celé národnosti nastupovala rozkolísanost
& nejednotnost."

Laškovdárce nové spis. čestiny
NR 36, 194

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Belič
archaická norma obraz.
divod fo yěji' fii' joti'

"Já třeba uvědomit, že Sultivovaná' fadoba
starr' cětky, měla zela urtva, užlě v částí.
l-ry se přice jen udržovala; současně ji
vlastně ani neformovali jako fadobu archaic.
sou, užlě fo alou dobu upadu a ještě i
na prahu obrazu, MORAVSKÉ ZEMSKÉ MUZEUM muskem spise jako normu
ideální, k něž se při něm volám a odchýlách
přice jen směřovali, neboť kompaktní nová
norma se v době upadové l-ry vůbec
nevytvářela." J. Belič, Věst' nové spis. čer.,
Sedm řap., 27

Belic
Výklad podmínek pro obvozování cestiny
v době ohroz.

viz J. Belic; ~~Vzrost nové sfid. cest.~~,
Sedm. řap. 22 n.

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bělic - vyprávěcí styl
syntax vyprávěcí l-ry
od 30. let. 19. stol.

... proti utnulé monumentalitě vězy a velké
periody humanistické, udržitelné se a oživene
ve sdělení l-ře nejvýrazněji snad zásluhou
Palackého, a proti nadnesené poetizaci j-á
v rámci l-ře proaustriácké v prvních třech
desítiletích devatenáctého století, vyznačující se
patetickou verbální komplexností a umnou zvrženou
sklonovostí - i na vým vřazové říčnosti a přirozenosti
vystupuje zvláště od třicátých let požadavek jasného
slohu vyprávěcího" Bělic, Jazyk v Havlíčkových Obrazech
z Rusi, NR 37, 254, 102

Želich - čer. ps 78

"demokratický společenství" pohyb za občany se
aktivními účastníky spis. j-a zčásti odvalí šest
lidé bez jakéhokoli vztahu, vedl zároveň se
zvyšujícímu uvažování předpřevané tradicím uorum,
takže se uvažuje mezi touto existující normou a životem

formou povědomím propouští výraznější než dříve.
Nudný celkový rozmach spis. čer. se za těchto
obdobností ulehkyne, což je ovšem pracovním
zvláště jenil spíše jako j-ová reflexe
a tak byl také uvažován

Želich, Václav Čer. ps. čer. v samostatném
skate NR 51, 78, 260

Bělič - lidové jazyky celouarodní

"existují jisté celouarodní jazyky lidové,
jejichž vlivem se rozšířily v daším lobe spis.
jazy. sbírky učit. archaic. znaku, které um
v dřívějším společen. řadu dodávaly nádech
jistě brádu exkluzivitu, jazyky majetku lyvale'
vřadnoucí brádu

fondu Kavařovské práce o j-e lit. díla
i. předání NR 36, 44

INDIANSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Želich - opravování j-a

... je užitečné, když spisovatel své poznavky, zkušenosti
a názory vyloučí bez přeháňání a když třeba i bojovně vy-
stoupí proti j-ovým teoretickým úvahám, které se v zájmu svého
oboru dostali na scénu, odtrhli si paž od života
a jehrib společnosti a své poslání nevidí ve funkci
odborné společenské učitelů a rádce, aby povětrně
jeu v negativní úloze j-ové policie, která frakcionou
svých záležitostí, často viděných pochybených a bez-
duchých, nahání lidem lidské prád samostatným
přesvědčením propovíká a uvidí j-ové mladé předat
potřebnému rozvoji j-a a k-ry. 4

z. Želich moderní eland o j-u, NR 37,
354, 220

Bělič, J. - purismus

"Zejména však věnující vyvolával na jedné straně
sílu vlny purismu, učeného evakou o občtu j-a,
fipičho vřad přimo hrůzou z germanismů, balzo
každý nový výraz nebo způsob vyjadřování se
zdál podstatně a často býval zadržován bez
ohledu na to, je-li potřebný a neomezuje-li se
jeho odmítáním vyjadřovací možnosti j-a.
Z druhé strany měl purismus protěs v uad-
lytečném zaválení ~~nových~~ modních slov z obra-
ku franc., zčásti bez angl. a jiných, jímž se
spis. češ. zčásti rovněž měla odněmčí, přede-
všim však se vzdalovala od svého lidového
základu."

Nové období ve vývoji češ. j-a, NR 38, 35, 130

negace Jgou školy - demokraticke zutere
Bělá

" V dalším vývoji dochází pak ... i s negací školy
Jungmannovy; přechází se sice i u nás podle
skutečných potřeb v rozhodování slovních zásad, avšak
fakti → výhrocené spřisovnosti → kulnické formy j-
nastává s jeho šířením sociálního a funkčního
demokratické formy zohledně pro strážce zutal-
tické, zde vstupuje faktické složité stavba
votna; ... "

Bělá, Zásady Palackého 235

Belić - Dobrovič

"Všeobecně přijetí učení D-eho frí ... evropské možnosti
nostech voly samo o sobě urazuje, že norma, kterou
stanovil, naprosto se nejevila jako něco neorganického
a ušlechtilého. Jeho dín napadl genialitěm zplisobem
sflnil → sociální objektivně nastupující nové
doby, neboť proti nářeční rozvíšitelnosti a úpadkové
rozvolisavosti vyhledal jednotnou formu celonárod-
ní schopnou plnit všechny potřebné údoly a sloužit
jako první základna k novému rozvoji;"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Zakladatel nové Spis. čet.
NK 36, 53, 200

Belický
jazyk Havlicův (Obrazy z Rus)

"... je to už jazyk opravdu živý, plný pohybu a
dynamiky pulující na rozdíl od ztrnulé 'fajfrové'
archaizující a slepé vyhlouplé literatury
j-a z prvního období 'našeho obrození'".

Belický, Jazyk v Havlicových Obrazech
z Rus, NR 34, 54, 103

Bélic
fréhodni'love' vazby
u Havli'cha

"Neobčejne' množství fréhodni'love' vazeb ...
ukazuje souvislost a stáří obecné
tradice a snad slo'voslovní i vlivem
rustiny"

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bélic, Jazyk Havli'čova
z Rus, NR 37, 54, 98

vyznam ^{Bělic} Já a j-ové diments.
Palackého

„Palacký si také přinesl do Prahy již z evange-
lického svého domova a ze studií na slovensku
nejdokonalejší fraktičnou značku pro dlelohorné
čistiny v době obrovské vlny, takže vlast-
ně s hlediska syntaktického a slyšického se
v jeho díle fraktem dokonce viděva' vrchol
a zároveň i zásluhou vývoje čistiny humani-
stické.“ J. Bělic, Vznik nové spis. čistiny,
Jedn. kapitol, 40-41

^{Bělic}
jazý Palaeoloth

"jazý jeho físeunýá projevú je kultivovanéj di'
a blízst' vyjstěnělím usú předbetohorském
neztí na fr. i jazý Jungmannův nebo
dobrou jazý Dobrušskú, ..."

Bělic, Zásadý Palaeoloth 173

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

^{Bělic}
kousevativnost j-a u Palacere'ho

"kousevativnost se u nich b'ala nejen soustav
hladkové a tvarové, nýbrž i shodou syntaktické."

Bělic, Zásady Palacere'ho, 174

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Beneš - místní uady

"V. Kvasnička napsal v NR (17, 114): "by Čechové
už dlouho přešly správně zeměpisná jména, na př. Paris,
Strasbourg, Nürnberg, Warszawa, Beograd, Wien, Athènes
atd. kde? V nich dopravili nádech šlechtických, auto-
mobilních a leteckých. Šelby mapy a za praktičtím životem
opoditý." Čvrtí OSVND, že se nepřekládá jmen míst
na mapě Evropy. S tímto názorem nelze úplně souhlasit;
jména cizích míst mají podobné osudy jako obecná
cizí slova: mají charakter slov cizích nebo přejatých
nebo zdůvodněných. Na jejich podobě vidíme kus historie
čes. styhu s cizinou a sílu ja.

NR 19 87

Berchtold - Presl
Cítat

procítání Čechů

Již také Čech k cítělnosti procítá se
dřívoty osudné, zhubnějšíj genu,
nežli zničej, - očima zhravýma
probíhá dějství vlastní své; -
než vstýčen obživující důvěrnostj
do sebe mocně k pronárodu
vyteče se omlazujícímu.

Berchtold Presl Praha 1820, Lomany!

C. 124

Borchbold - Prusl

Terminologie

VI.

Názvy obecne
náznoslovj (Terminologia).

Borch. - Prusl. 1820, 84n.
212n.

MORAVSKÉ
ZEMLSKÉ
MUZEUM

Cit 4 Berchtold-Fresl

botanické vězoslavi'
fraxida
rosl. vězoslavi'

Bercht. - Presl. Rostl. 1820, 212-215

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bezruč - čistota lid. slov a tvarů

"Háji'm forem čistých a starobylých, které žily
v rčci, než je začali opravovat moderní kurua-
listé, episorvatelé etc."

[v dopise redakci NR.]

NR 20, 36, 118

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bezruč — lid-pazl

„Ustupuji 'Eráma', 'cista', 'cáča' a starobylá' adyptova Eráka'
z rěci naroda, pasua' a vřetelna' jako býly' boží den tēm,
jěpichž' Erámy, ži'vostu' kvi' v rodu' jidě' našim dětin,
— ale ne pasua' a ne vřetelna' lidem mřědož', jěpichž' Erámy
už tam ne tka'vi'. Ale my — snad posledni' z obháji'
Eráka' — vzjomeceme' hexametr, jěs' tragickou
silou buzd' se dotyka', hexametr, jěs' vzjomeceme' a
vzjomeceme' budou' vsichni' ži' Eráz' háji' vřeci dobre',
Erá' posledka' : Rex vřetix diis placu'it, res trecta
Catoni."

MORAVSKÉ
KRAJSKÉ
MUZEUM

Lid Nov 12/1 36
podle NR 20 71

Bezruč - maršnost boje za čistotu jazyka

„že svou stihy těch, kdož dávno sfi' pod umtěčnými vrbami
a pýchlě rčč v luhách století minulých ulvni' pro své
vše, co pýchaj' je Enabne', ušle zachrěti umřajících životů,
mláďů a sličně tvrdě. Hledím zachrěti formy Enabne', čistě,
čacně a starohle, žijící ještě v j-4 národa pýchas. Ale
hlas moj', zupiči ušle intelektuaci, dávno se odčizivši' dnu
národa, je hlas volat' čis na founti. Jem tu sám jako pěl' sám
na founti a jako vž na rozvalinách, jako pravj' žalm
stj' a drulj' v Pěsmě.“

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

cit. Nč 21, 60

[1938]

B(ily) - novinar. cirkuva
[Hunt.]

" [kterak novinar] nemaj' oči' ani uň' pro ujednazd' Ekvot
světo naroda, a nepěo že dělaj' chly, stobrat už vzt' lane',
mybrě s jalouni perversni choubkou yraběji vove, ni sed
neslychane', a seji' zěku do j-ovět, fove domi' ctuav'ka.
To jim nemidě ~~ty~~ odfirteko na tauto ani na onom
svete

B. NR 3, 114

MORAVSKÉ [1919]
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bily, Fr.) - uvozná práca ca 20

"nekonajú-li snažcové správ. a, badateľe jeho, učiteľ i
profesori vlastne Sisyfovou prácou? Všetci už ygem fídl sto
let, a potom ojet a ojet bude všetk možných Lovcu, Brusu,
Spravcu, Rádcu atd. / vyhlásené žijú fídl verze ďale.
Je to vinnou nedostatčie vyvinutého j ovch, citu,
či fíhodi, či zájmennti a nevědomosti? kema'
taka škola veľký fídl v tak nedostatčích, v tom stálem
hrěsem a ubližovám j-u. Nevěsalo-li již dítě do sebe
úzkostlivost fídl každou ovou chbou, žive fíhodi,
že není dovoleno s ovou ualládabí libovolně, cit'
fíhodi uallízet stále do Rádcu a Brusu nebo do
Mluvnice - uarue fíhodi (Čcha hovič). "

B. NR 4, 50-51

B[ilý, F.] - obecna' škola

„Budeli obecna' škola p[ro]bíti jemuocit j-onz' voličovati
v srdce dehra' setrout & sp[ro]uvati r[ec]i m[od]er[ne],
odpor proti chybn[é]m[u] vědom[í], že jaz[ek] jest nejdražší
statek národa, nejce[n]nější jeho staroz[em]skost - jak
bohda' bude u nás neselekt[iv]ní, ať jsou po jedné stránce,
je to j[ak] škola je základem, základem a hlavním
značím poučování národního národa.“

MORÁVSKÉ
ZEMSKÉ NR 4, 198.
MUZEUM

B[ilý, F.] - spisovatelé, demokratické strany
socialistické

"O něm: spis-ích text [soc. dem.] strany vln, že
ještěj, fiktivní sult j-a, uilij, ba zbožňuj, jaz, s,
francuzi o něm s latkou zrovna materi-kou nebo
mipeneckou."

NR 4, 198

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Břilý) - úřední cistina

• Páni úředníci Česko-slovenské republiky nesmějí si mysliti, že
mohou na té vyčtělé kerce úřední cistiny radostně
jezditi dále; u toho, musí se přispůsobiti novému poměru
a přánciti se nové, tj. jednotné cistině.

B. NR 3, 150

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bily, Fr. - Bartos

z tohoto postvidi' rodinného a školního mižeme usuzovati
i na to, proč měl Job. větší zájem o jaz. cis. jako celok
a pro jeho stránku vnější, tvorovou a hlasovou, Bartos
pak pro jeho stránku vnitřní, syntaktickou a hlasovou, pro
jako ducha, proč po celý život jeho měla u nás větší váhu
nežli u Job. a lid. písní a pohádek, lid. mluva tedy
přítomné zjev její, že i z minulá dochované, žive' a
mluvené vachy a obraty, ""

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

NR 4, 37-38

Bily' - vlastni spisovnik

"Obhajoval sam konzervativni učenostni stanoviska proti
vobnosti cirkve' a opravoval ~~je~~ v tom smere radoficky i clanky,
jiz vyznamen' pro listy 'filologicky' "

uch. red. prof. Koccala - odpircce Bilyho postupu branic-
stih

NR 3, 19, 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

134
NR (B) - Frydecky'

"Frydecky' si sferenci sloh tohla cizim slovy, jak u
nebo jide ueliva' zvysem"
jejich vset

[v Woodi + Pocetkem cis. ba'snictvi ... ,
vzd. 1918]

B NR 2, '18, 205-6

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bily' - Gebauerův vztah k purismu

4. "Všechno zamerením ^{na} je pro opravování zákonů, úloh a jiných věd-
livých LF pro Gebauera, měl jsem možnost, uplatňovat snahy
Bursičské, na úroveň tehdy s nadšením jistovane'. Gebauer & k
hl chlady;

Prasivo Bursičské se mu vůbec, zabíhal um do záležitosti vstřed-
nosti;
Kosim ocenoval především, ale velice rád, jeho sloh, umělé
zapletání periodiky, strojená ulava jeho Hovorů Olympických a
jeho jinač bytých a různých kritické literárních se mu nera-
mlouvaly. Vyžadoval totiž jeho lásku k čistotě j-ově a jeho
obnovení vlasteneckost.

5. Za to hl u něho dobře vyřadil Transova Bartos, ... U Bartose
Geb. neschvaloval zcela Bursičské požadavky jeho. Bartosovi
šla lid. čistota ulny zákonem ... proto brojil [Bar] nejvíce
proti obrátě a vazbám, které se mu nepodobaly byti: čistě
česky, a nahrazoval je po frigidě obrátě lidovými."
NR 3, 1919,

Bily' - Kvičala's fovea & punctum

"Prof. Kvičala měl jasný smysl pro příměst a správnost
j-ovou; ale předal rovněž [Gael. Seb.] morav. bursic-
ství za upřísnění a ne vždy dosti vědecky odhodlaně."

NR 3, 19, 4

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

B(i)ly) - M. Luajinová

"Spisy p. Luajinové budou chystanému veličnému slovníku j-a církevo-
vitanou studnici. Jestliže už roztváří její správnost, čistotu a
lahodu j-ovu v značnou vlastnost této spis-ě a není fo ké
správně snad vůbec fo lora v jejích dcerách země."

B. NR 3, 19, 210

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

BV 1/1 Fr. - Fr. O. Umlerš

zanikla po 1. sv.

vedl Strážce jazyka v Osnetě (vel. r. 1862)

filolog. samouk, první novinář. Direktor

mel neobyčejnou praktickou znalost j-í, učil na soukromé
obchod. škole v Plzni

autor Právopisné učebny, učebnice ruš. a čes.-uherské
vydavatel Besedy (vel. 1863)

(2 vyd.)

NR 3, 19, 108

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

o předání Bible F. F. Procházce
Bily

2 r. 1864

„Kniha Procházce i v tomto vydání jest
vytisknuta, jectvna a písma. Bylť dobře pro-
studoval jvadu a vlastnosti j-a cirkho,
zval ič předem ydávajho bohlivě starostime-
řiky, a čl ve své době vůbec of nollé zobra-
šení nejlepšímu znatlem cirkhy.“

Bily, Od Bely..., 90

Procházka přelad Bible
Bily (1801)

... ^uzprávi nemůžeme, že si Procházka libuje
i tu v dlouhých a ušlechtlých, dosti těžkých větvích
a periodách, čímž ujmá se děje jasnosti a
plynlosti slohové. Když pak i taci bytí a
v roce vzdělání ^{duševní} jako Procházka ob-
přítali při usilovné snaze psáti slohem nestroje-
ným, ~~rozumitelným~~ a správným a stoličným;
nemážími bojovali, nebude za těžko učiniti si před-
stavu o tom, co práce stálo první naše spisovatele, y.

Německý hlas o nepřetržitém cizím
kult. obcování

Dobrovoly - preferování německým

"... celé kraje, jako Plzeň, Sázavky, Loretský,
Litoměřický, Boleslavský a Bechyňský, byly obsazeny
němci, avšak také brzo u nich počmei bude města
a zámožné hrady se foněmily. Proto všem bude
česka řeč nutná. Špat věz dáte na pouhou celou
řeč a jte ugni láh. Vlasti bloudi, u zivá-li se
címle řeči více než jen v obecném vyučování, zatím
co jiní vnitřní síle a dohodnosti. Jice pro umění
a vědy málo je vzdělána, a proto se každý spisovatel
a učitel se bude mít nerozrušeně lépe u německým."

Gen. Silvestr Bláha - jasná ulova

"Kdo jasné myslí, jasné uloví a píše. Učitelé jasné
a správně uloví a píšou naši úřední činnost,
máme také zásluhu v jasné myšlení našich úředníků."

Archa NČ 11, 32,

49

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Kladovár - archaismy

„Takových slov a nepřítomných rukou nesluší^{čv} ovšem zase
bráti; leč by šlo nesmyšlný smích svatého dělat. Vše
proto budi' nečiní, ač by ceho šlo ještě dobře a
vlastně užívatí svých dopouštěl, toho lehce zamítati.
Neb by to bylo cizí jazyk chuděti, to jest jemu plus
vlastnosti - i ozdoba užívatí.“

Bac MR 22

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Blahoslav - bibliisny
biblisny

ovčič

Blah. je respektuje

"nemalo slov i zpisobnost ulewanu' v rozd' veslo,
a tal nam to obe zobycueto, ze jiz to slyšice,
usi nase nic se nam tam nezastavuji' jake na
nejake' nove' veci ..."

< p'ctivo neberke', na'doly kuševu, na'doly milosrdnosti, a
usudim svomu vladnuti, syn zastiheni', syn
zabraceni', ducho zastiheni', dil jeho folozii'
& foloziei >

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM
Blahoslav 237
folle HB 154-5

Blahoslav

- cizí slova

„Edž nemí přibodnyti slov cizích, baď mnoho,
v sobě obzabytich jako ued, uěkere' latinské
neb řecké, a třeba i uěkere' jest; Edě uakne
slova vlastni a ferd, tuť by uenaleželo
cizich uua'seti“

MOBILNÍ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Opis, Cizí slova v cizine;
NúC 7'28, 1

Blahoslav - o kazem' cestiny cizim' vltv

overit

cestina - "vilechitiz' jazd, hojnosti' a rozlicinym' vlastnostem
jinym' slavnym' r'ecem jestize ne rovnj, tedy jiste velmi
fodobny' "

muoz' vsak fise' lat, nec.; vzdilovaji' hebrejskim
"nem. fah narod' jak o zvelebeni' a jako folerovani' ja
sveho filu jest "

"sama tole to nec' cizda' upu' opustena a velmi i poruena jest,
amiz, kdo by se o yz'ceni' její staval, ma' "

"cestina se uede po utvorení, uede po latinskem' fise, ba již
i uelvi' velmi nesfirobne a nerozumitelne. "

"muoz' toho nesoudi', by to co nesfirobne glo, fivovaji' ciz
i uelviti i fsati nevlastne a nesfirobne "

Gram. cizla' [1571]

Blah - peťti cizím j-ovím purkallim overit
ale pak je zas firkants'
"nem' dobre' v cizích slovních choditi, ale raději
sve' vlastni firkoreni' cviciti a janz co soum
firkoreni' dalo, tak toho užívatí" ~~HB~~

Blahgram 218

"jako rídavali stari, cloveč ma' rozum (t. t. k, což
ma') dělají, cizím omariti a jare sečmi firkou
ješte abramitem spemovatí" t.

K tomu Hat.: "Y skutečné masti a fremje ou ubohou
čistinu i tak brozme nebo fremvstěne, jak toho
ani pseudo-classicismem latinštině zkažene' »firkoreni'«
vlastně nedovoluje." HB 155

Blahoslav, Jan - čistota j-a

ad veram tuam puritatem tuam ornatam
(jak eu pravě čistotě, tak & ozdobenosti)

Oberpf. Wilh. a milost. paž
Núč 11, 116

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Blahoslav - usus

Grammatica (Hradil - Jireček)

239

100

173



MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

„Zyžu feto sčiti umis, ... ze ty lidi' včech nepravedis a zyžu
 nev' šovis. Pesto, což ju umis dobro užito byti, toho tak uch.
 A take' spravedlivé jest zyžu sčiti fadle ovoho foudam' Hora-
 ciora: Videndum esse, quid approbet usus, suam penes arbi-
 trium est et vis et norma dicendi.“

Gram. Čes. 239

Tech slov učivat' máme, Ebraž jdu nym' v Čes. j-u najvyššipis.
 „Neb slin' učiviti si frati, ne vedle obcije starob' leho, ale vedle
 obcije zyžosti; Ebruz nym' nejvíce mezi lidmi bezi: a to, jstki
 obci' dobryj' neb zleho nasledovati nemáme.“

f. 100

Blatná - J. P.
Vkládání malby

↳ Vkládem k tomu, že malá černoobarvá říčce se
dosud nepokládala v rámci jara říčceci s arci
provátek švebu, jeť bezpodmiěně nutno říčceci
jíti se říčceci říčceci toho jara talonje. >

"j-ová karitatura od insj. J. P. Blaška
NČ 31, 20

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

Bosák, Ct. - j-ová politika

„... Leninůvými principy se musí řídit i naše j-ová
politika. U nás je nejdůležitější ušolem boj proti
purismu, který bod našrou vlastencův svačí
& sobeckému šovinismu. Ale zároveň se musíme
postavit i proti všeoam⁴ z⁴kytč⁴ky⁴ círk⁴ slov,
která⁷ pou⁷ brzdou vzdělání lidu.“

Lenin a otázky, NR 33, 1991

MORAVSKÉ
ZEMSKÉ
MUZEUM

9

Ministr Bohumír Bradáč - ucdsonalost cirtiny

„... chybí nám základy tradice, Všechno před přerobením
autentické zeměni rožslyh j-i bylo německé a také úředním
j-em státním úřadím byla německá. Nelze mít za zlé
zejména staršímu úřednictvu, které musilo za starých
rozímú úřadovati po dlouhá léta německy, zanechal-li
život a ušli ještě jiné stopy tohoto úřadování. Couda,
ani mladší generace úředníků, která vstoupila do
služby teprve po přerobení, není zcela prostá vlivem německým.“

něm. školy

učení se od generace starší

něm. odb. L-ra (zvl. právní)

Anteta Nůč 11, 32, 50

MORAVSKÉ

ZEMSKÉ

MUZEUM

Bradač, Bohumír [univ. zveřejněno] - jazyk. spornost
"Základním předpokladem např. a očitý úřed. obs.
je dobré 'slovní' vzdělání, škola musí 'zažít' vší
příti takové 'kvalosti' a takový cit pro správnou 'vědu',
aby mohl odolat 'fyzické' spornosti vlivu."
"Na 'křesťan' úřední 'církvi' 'zájmu' již 'přesob' 'j-ova'
spornost 'všeobecných' věd' (zájmu, 'křesťan', 'všeobecných'
vzhládů)."

MORAVSKÉ
ZELENE
MUZEUM

32 č. 3-4 [Laudeta]
podle NR 16 187-8